

Izvještaj o radu

2020.

Privredna komora Crne Gore Izvještaj o radu

2020.

5	Uvod
6	1. Aktivnosti komore za vrijeme trajanja epidemije bolesti Covid-19
9	2. Organi Komore, Odbori udruženja i Koordinacioni odbori
9	2.1 Organi Komore
11	2.2 Odbori udruženja
13	2.3 Koordinacioni odbori
15	3. Unapređenje poslovnog ambijenta
15	3.1 Privredno zakonodavstvo
17	3.2 Eliminisanje biznis barijera
19	3.3 Istraživanja i analize
23	3.4 Posjete opštinama
23	3.5 Digitalna transformacija Crne Gore
24	3.6 Sertifikacija opština sa povoljnim poslovnim okruženjem u JIE (BFC SEE)
25	3.7 Sporazumi o saradnji i protokolarne aktivnosti
26	3.8 Konferencije
29	4. Promocija privrede
29	4.1 Nagrada Privredne komore Crne Gore
30	4.2 Dobro iz Crne Gore/Kupujmo domaće/Domaći ukusi
31	4.3 Sajmovi
32	4.4 Sertifikat Excellent SME
34	5. Obrazovanje i ljudski resursi
34	5.1 Edukativne aktivnosti
35	5.2 Sistem obrazovanja
37	5.3 Sistem menadžmenta kvalitetom
38	6. Međunarodne aktivnosti
38	6.1 Poslovni forumi/sastanci privrednih delegacija
40	6.2 Međunarodne komorske asocijacije
45	6.3 Multilateralna saradnja
49	7. Evroatlanske integracije
49	7.1 Evropske integracije
49	7.2 Nato i ekonomija
50	7.3 Zajednički konsultativni odbor Evropskog ekonomskog socijalnog komiteta i Crne Gore
51	8. Projekti
51	8.1 Projekti u fazi realizacije
64	8.2 Novoodobreni projekti
65	8.3 Predlozi projekata (ostali na kojima je rađeno u 2020. godini)
67	8.4 Ostale aktivnosti
69	8.5 Projekti koji se realizuju u okviru Komorskog investicionog foruma
72	9. Administrativni poslovi
74	10. Sudovi pri Komori
76	11. Informisanje

UVOD

Privredna komora Crne Gore je u 2020. godini aktivno doprinosila očuvanju ekonomske supstance i otklanjanju izazova sa kojima se suočavala poslovna zajednica usljed pandemije COVID-19.

Poslovna asocijacija, tradicije duge skoro vijek, je prilagodila svoj rad okolnostima koje su diktirale epidemiološke mjere. Zbog toga nijesu organizovani tradicionalna Konferencija o ekonomiji, sastanak privrednika sa premijerom i ministrima, te nastup na sajmovima. Smanjen je obim međunarodnih aktivnosti, dok su se edukativne odvijale otežano ili putem online platformi.

Novonastale okolnosti uslovile su angažovanje na drugim poljima. Kao pouzdan oslonac biznisa, Komora je imala aktivnu ulogu u kreiranju mjera podrške ekonomiji. Kroz partnerstvo Vlade i Komore, formulisana su tri paketa ekonomskih mjera pomoći privredi i građanima. Takođe, u intenzivnoj komunikaciji sa kolegama iz Komorskog investicionog foruma, otklanjane su prepreke nesmetanom snabdijevanju crnogorskog tržišta neophodnim namirnicama i zaštitnom opremom, te olakšan rad transportnim kompanijama u kriznim okolnostima.

Privredna komora je u kontinuitetu analizirala uslove poslovanja i davala preporuke za unapređenje poslovnog ambijenta. Kao i prethodnih godina, pripremljena je i dostavljena Vladi Analiza poslovanja crnogorske privrede u 2020. godini, koja sadrži detaljan presjek stanja i ostvarenih rezultata u svim sektorima i preporuke za mjere ekonomske politike za narednu godinu, kako razvojne, tako i za ublažavanje negativnih efekata krize izazvane pandemijom.

Realizovani su brojni međunarodni projekti, pružen značajan doprinos EU integracijama, te kreirani preduslovi da se crnogorska privreda aktivnije uključi u javne pozive NATO alijanse. O svim aktivnostima koje je realizovala Privredna komora, blagovremeno smo obavještavali članice i javnost u cjelini.

1. AKTIVNOSTI KOMORE ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

Crna Gora je, nakon registrovanja prvih slučajeva COVID-19 u Regionu, preduzela neophodne korake, da bi zaštitila zdravlje stanovništva i nekontrolisano širenje virusa. Vlada i Nacionalno koordinaciono tijelo za zarazne bolesti (NKT) su, blagovremeno i odlučno, uz široku društvenu podršku, preduzeli sve potrebne mjere, da bi se Crna Gora izborila sa ovom izuzetno ozbiljnom prijetnjom.

Privredna komora u kontinuitetu analizira uticaj pandemije COVID-19 i doprinosi kreiranju mjera podrške crnogorskim poslovnim subjektima. Od izbivanja pandemije intezivirana je komunikacija sa privrednicima, kako bi se otklanjale prepreke poslovanju u kriznim okolnostima. Naša poslovna asocijacija je već 13. marta kreirala online upitnik, putem kog je više od 300 privrednika iskazalo probleme sa kojima su se suočili, dok je još 400 sličnih zahtjeva pristiglo drugim kanalima komunikacije. Na osnovu prikupljenih podataka, Komora je pripremala predloge mjera donosiocima odluka u cilju ublažavanja posljedica pandemije i podrške privredi. Zaposleni u Stručnoj službi Komore, kroz svakodnevnu direktnu komunikaciju sa privrednicima, nadležnim institucijama i medijima, bili su značajna podrška privredi u novonastalim okolnostima.

Pandemija je prouzrokovala djelimično zatvaranje ekonomija, zabranu izvoza roba, otežan rad vozača zbog obaveznog karantina, zastoj na graničnim prelazima. Privredna komora je od prvog dana sa NKT-om i Ministarstvom ekonomije bila uključena u praćenje snabdijevanja tržišta, prije svega neophodnim osnovnim životnim namirnicama i sredstvima za higijenu. Otvorena su alternativna tržišta (Hrvatska, BiH, Bugarska, Turska, Albanija), te uprkos zabrani izvoza iz Srbije omogućen ranije ugovoren uvoz pšenice. Praćene su zalihe na dnevnom nivou kod distributera i trgovačkih lanaca.

Zajedno sa komorama Regiona pratili smo situaciju na tržištima Zapadnog Balkana i Evrope. Komora je kao članica Komorskog investicionog foruma Zapadnog Balkana, participirala u uspostavljanju sistema "zelenih koridora" koji omogućavaju nesmetani 24-časovni protok roba preko određenih graničnih prelaza, dajući prioritet osnovnim životnim namirnicama, kao i opremi i zaštitnim sredstvima koja se uvoze radi sprečavanja pandemije. U saradnji sa komorama Regiona, pripremili smo i predlog mjera koje su dužni da preduzmu vozači transportnih sredstava (privremeni karantin i samoizolacija), pratili i obavještavali o stanju na graničnim prelazima i saradivali sa nadležnim inspekcijama. Komorski investicioni forum uputio je zahtjev predsjednici Evropske komisije da se odobri izvoz zaštitne opreme u zemlje Regiona, što je u veoma kratkom roku i učinjeno.

Operativni štab za podršku privredi u kojem je Privredna komora imala pred-

stavnika, formiran je 19. marta. Riječ je o operativnom tijelu NKT-a, za pružanje neophodne podrške privredi u periodu trajanja restriktivnih mjera za suzbijanje širenja pandemije.

Komora je imala važnu ulogu u kreiranju mjera podrške ekonomiji. Konsultovana je prilikom donošenja prvog paketa ekonomskih mjera koje su usmjerene na očuvanje likvidnosti privrede i radnih mjesta. Njime su obezbijeđene kreditne linije Investiciono-razvojnog fonda po povoljnim kamatnim stopama, uveden je moratorijum na kredite kod finansijskih institucija, a država je odložila naplatu poreza i doprinosa.

Predsjednik Komore je bio član Ekonomskog tima za pripremu drugog paketa mjera koji je bio socijalno-ekonomskog karaktera. Njime su stvorene pretpostavke za očuvanje privrede i životnog standarda građana. Subvencijama za bruto zarade zaposlenih i stimulansima za nova zapošljavanja, Vlada je pružila direktnu podršku očuvanju radnih mjesta i motivisala privredne subjekte da prošire kadrovsku bazu, što će doprinijeti razvoju njihovog poslovanja nakon prolaska pandemije. Dobro osmišljenim mjerama obuhvaćene su i strateške djelatnosti, među ostalima i poljoprivrede, čime se doprinosi nastavku politike ravnomjernog regionalnog razvoja i potenciranja važnosti domaće proizvodnje.

Predstavnik Komore je bio član Operativnog štaba za podršku turističkoj privredi koji je 16. aprila formiran pri NKT-u.

U Komori je 30. aprila uspostavljen Call centar čiji je zadatak da se privrednicima daju informacije i pojašnjenja u vezi primjene mjera i uputstava NKT-a. U Call centru su angažovana četiri zaposlena, koji su tokom maja i juna odgovorili na 2.493 poziva privrednika.

Predsjednik Komore je sa predsjednikom Vlade Crne Gore, resornim ministrima, guvernerom Centralne banke Crne Gore i direktorom Investiciono-razvojnog fonda, učestvovao na više sastanaka posvećenih pripremi trećeg paketa mjera.

U trećem paketu Vladinih mjera podrške građanima i privredi fokus je stavljen na stvaranje adekvatnog ambijenta za oporavak privrede, uspostavljanje ekonomskih aktivnosti na nivou prije krize i dalji razvoj. Cilj Trećeg paketa socio-ekonomskih mjera je dugoročni održivi razvoj zasnovan na valorizaciji domaćih resursa. Njime su redefinisane pretpostavke drugoročnog razvoja, sa posebnim fokusom na IT sektor, turizam, poljoprivredu, te industriju uključujući energetiku, a u cilju diverzifikacije domaće proizvodnje. Pored kratkoročnih socio-ekonomskih mjera sadrži i dugoročne mjere do 2024. godine. Ključni instrumenti podrške kroz treći paket ekonomskih mjera su:

- subvencionisanje kamatnih stopa za kreditne linije kod IRF-a i komercijalnih banaka za vrijeme grejs perioda za reprogramiranje postojećih (sektori turizma i poljoprivrede) i nove kreditne plasmane (prioritetni razvojni projekti);
- kreiranje povoljnih kreditnih linija (u okviru IRF-a i komercijalnih banaka) namijenjenih finansiranju kratkoročnih i dugoročnih prioritetnih razvojnih projekata;
- poreska rasterećenja kroz definisanje niže stope PDV-a za određene oblasti i djelatnosti;
- subvencionisanje zarada zaposlenih u turizmu, ugostiteljstvu i javnom drumskom prevozu;
- program konkurentnosti kao direktna bespovratna podrška privredi, sa 17 programskih linija kao što su programi za unapređenje inovativnosti; modernizaciju prerađivačke industrije; podsticaj direktnih investicija; za podsticaj proizvodnih procesa; za podršku digitalizaciji; za podršku internacionalizaciji; za podsticaj cirkularne ekonomije; za podršku malih ulaganja preduzetnika; za razvoj preduzetništva i drugo.

Privredna komora je u saradnji sa Stalnom misijom Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori pripremila Izvještaj o ekonomskoj procjeni uticaja COVID-19 na ekonomski sistem Crne Gore i perspektive rasta sa preporukama. Dokument sadrži ekonomsku procjenu uticaja koronavirusa na mikro, mala i srednja preduzeća te preduzetnike, kao i perspektivu privrednog rasta Crne Gore.

Pojave kao što su pandemija i elementarne nepogode u svijetu naglašavaju potrebu za jačanjem domaće proizvodnje, prije svega hrane, da bi se u tim uslovima obezbijedilo sigurno snabdijevanje tržišta. S tim u vezi, Komora je posvetila još veću pažnju afirmaciji domaćih proizvoda, te u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja dodatno afirmisala akciju "Kupujmo domaće". Putem 73 bilborda širom Crne Gore, poslata je poruka da se upravo kupovinom crnogorskih proizvoda snaži domaća ekonomija.

Privredna komora na dnevnom nivou donosiocima odluka prezentuje poteškoće u poslovanju crnogorskih privrednih društava. U tijesnoj saradnji sa državnim organima pokušavamo doći do optimalnih rješenja, kako bi se privredna aktivnost nastavila, održala likvidnost i ublažili efekti krize. Primarni cilj jeste suzbijanje virusa i smanjenje posljedica epidemije po građane, ali i očuvanje pretpostavki za ubrzani ekonomski rast nakon njenog prolaska.

2. ORGANI KOMORE, ODBORI UDRUŽENJA I KOORDINACIONI ODBORI

2.1 ORGANI KOMORE

SKUPŠTINA

U 2020. godini održano je pet sjednica Skupštine Privredne komore Crne Gore. Prva sjednica Skupštine održana je 28. februara. Na sjednici je usvojen Izveštaj o radu i Finansijski izvještaj Privredne komore Crne Gore za 2019. godinu.

Donijeta je Odluka o produženju mandata generalnom sekretaru Komore Pavlu Radovanoviću i Odluka o izmjenama i dopunama Statuta Komore.

Na elektronskoj sjednici održanoj 7. aprila Skupština je donijela Odluku o privremenom oslobađanju od obaveze plaćanja članskog doprinosa. Odlukom su, za period od 1. aprila do 30. juna 2020. godine, oslobođeni obaveze plaćanja članskog doprinosa privredna društva i preduzetnici kojima je naredbom Ministarstva zdravlja, usljed epidemije bolesti COVID-19, bilo zabranjeno, odnosno ograničeno obavljanje djelatnosti.

Na sjednici održanoj 19. juna Skupština je razmotrila Informaciju o aktivnostima Komore za vrijeme trajanja pandemije. Donijeta je Odluka o produženju mandata potpredsjednici Privredne komore Ljiljani Filipović.

Na sjednici održanoj elektronskim putem 27. novembra Skupština je donijela Odluku o dopuni Poslovnika o radu. Uvedena je mogućnost održavanja tzv. kombinovane sjednice (usled primjene mjera zaštite stanovništva od zaraznih bolesti izazvanih epidemijom Covid -19 ili drugih vanrednih okolnosti), gdje članovi Skupštine, osim neposrednog prisustva, mogu učestvovati u radu i preko online aplikacije. Shodno Poslovniku, članovima Skupštine koji nisu u mogućnosti da učestvuju u radu kombinovane sjednice, data je mogućnost da elektronskom poštom dostave izjašnjenje po tačkama dnevnog reda.

Skupština Privredne komore Crne Gore, na sjednici 18. decembra, usvojila je Program rada i Finansijski plan za 2021, kao i Odluku o visini, načinu i rokovima plaćanja članskog doprinosa. Razmotrena je Analiza poslovanja crnogorske privrede u 2020. godini. Donijete su i odluke o prestanku mandata potpredsjednicima Ljiljani Filipović i Ivanu Saveljiću.

Skupština je donijela odluke o izboru dr Nine Drakić i Pavla Radovanovića za potpredsjednike Privredne komore, te odluku o izboru Mitra Bajčetu za generalnog sekretara.

UPRAVNI ODBOR

U 2020. godini održano je deset sjednica Upravnog odbora.

Na elektronskoj sjednici od 24. januara Upravni odbor je, u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti depozita, utvrdio predlog da predsjednik Privredne komore Crne Gore Vlastimir Golubović bude kandidovan za člana Upravnog odbora Fonda za zaštitu depozita.

Upravni odbor, na sjednici održanoj elektronskim putem 13. februara, utvrdio je smjernice za razgovor sa predsjednikom Vlade Crne Gore, gospodinom Duškom Markovićem, povodom njegovog poziva za dijalog sa svim društvenim činiocima, a u interesu demokratije i napretka Crne Gore na evropskom putu.

Na redovnoj sjednici održanoj 27. februara Upravni odbor utvrdio je predloge Izvještaja o radu kao i Finansijskog izvještaja za 2019. godinu. Donijeta je Odluka o izmjenama i dopunama Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji Stručne službe Privredne komore i utvrđen Predlog odluke o izmjenama i dopunama Statuta. Članovi Upravnog odbora su jednoglasno donijeli odluku da sredstva koja im pripadaju na ime naknada za rad u odboru doniraju u humanitarne svrhe. S tim u vezi, Upravni odbor je odlučio da sredstva iz 2019. godine u iznosu od 2.000 eura donira Javnoj ustanovi Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju "Lipa" iz Plava (1.000 eura) i Udruženju roditelja djece oboljele od kancera "Feniks Crna Gora" iz Herceg Novog (1.000 eura).

Poštujući inicijativu i poziv Vlade Crne Gore, kao i napore koje preduzima na suzbijanju pandemije, Upravni odbor je na sjednici održanoj elektronskim putem 20. marta donio odluku o donaciji 25.000 eura Nacionalnom koordinacionom tijelu za zarazne bolesti.

Na sjednici održanoj 6. aprila elektronskim putem Upravni odbor je utvrdio Predlog odluke o privremenom oslobađanju obaveze plaćanja članskog doprinosa privrednih društava i preduzetnika kojima je bilo zabranjeno, odnosno ograničeno obavljanje djelatnosti.

Upravni odbor je, na sjednici održanoj 18. juna, donio Odluku o obrazovanju Koordinacionog odbora zdravstvenog turizma, Odluku o izmjenama i dopunama odluke o obrazovanju Koordinacionog odbora za žensko preduzetništvo, kao i Odluku o otpremninama izabranim licima Privredne komore Crne Gore.

U cilju praćenja kretanja inostranih turista i potencijalnog širenja korona virusa u Crnoj Gori, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je predložilo Privrednoj komori, Nacionalnoj turističkoj organizaciji i Institutu za javno zdravlje da partnerski učestvuju u izradi mobilne platforme i web portala "Turisti 2020". Ovom platformom je Institutu omogućeno da izoluje potencijalna nova žarišta u hotelima i smještajima u najkraćem mogućem roku, vodeći se evidencijom prijavljenih lokacija gdje inostrani turisti odsijedaju. S tim u vezi, na sjednici održanoj elektronskim putem 1. jula Upravni odbor je donio Odluku o izdvajanju novčanih sredstava (10.000 eura) za izradu navedene platforme i web portala.

Upravni odbor je na elektronskoj sjednici održanoj 1. oktobra, a povodom razmatranja modela podrške kompanijama "Dadi Export" i "Tv Centar Đečević" iz Podgorice, čiji su objekti uništeni u požaru koji je izbio 21. septembra, donio Odluku o uplati novčanih sredstava u iznosu od 10.000 eura privrednom društvu "Dadi Export" odnosno 5.000 eura "TV Centru Đečević". Takođe, donijeta je Odluka o oslobađanju ovih društava od obaveze plaćanja članskog doprinosa za period 1.09.2020. - 31.12.2021. godine. Upravni odbor je između ostalog preporučio: Vladi Crne Gore da sagleda mogućnost odobravanja novih i stavljanja moratorijuma na otplatu postojećih kredita kod Investiciono-razvojnog fonda; Glavnom Gradu i opštini Tuzi da sagledaju mogućnost oslobađanja ovih kompanija od obaveze plaćanja poreza na imovinu, kao i obaveze plaćanja svih taksi i naknada koje se plaćaju na lokalnom nivou za 2020. i 2021. go-

dinu, te Adikko i NLB banci da sagledaju mogućnost refinansiranja postojećih kredita, uz grace period od šest mjeseci i nižu kamatnu stopu.

Na sjednici održanoj elektronskim putem 26. novembra Upravni odbor je donio Odluku o dopuni Poslovnika o radu. Uvedena je mogućnost održavanja tzv. kombinovane sjednice (usled primjene mjera zaštite stanovništva od zaraznih bolesti izazvanih epidemijom Covid -19 ili drugih vanrednih okolnosti), gdje članovi Upravnog odbora, osim neposrednog prisustva, mogu učestvovati u radu i preko online aplikacije.

Upravni odbor je, na sjednici održanoj 17. decembra, utvrdio predloge Programa rada Privredne komore, Odluke o visini, načinu i rokovima plaćanja članskog doprinosa Komori za 2021. godinu, te Finansijskog plana za 2021. godinu.

Razmotrena je Analiza poslovanja crnogorske privrede u 2020. godini. Donijet je Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji Stručne službe Privredne komore Crne Gore, Odluka o obrazovanju Koordinacionog odbora za tranzitni saobraćaj, kao i Pravila o načinu, postupku, kriterijumima i visini naknade za usklađivanje redova vožnje u međugradskom i prevozu u međunarodnom drumskom saobraćaju.

Takođe, Upravni odbor je donio odluke o stipendiranju 30 učenika srednjih stručnih škola koji se obrazuju za deficitarna zanimanja, kao i dva studenta rudarstva i geologije u tekućoj nastavnoj godini.

NADZORNI ODBOR

U izvještajnom periodu održane su četiri sjednice Nadzornog odbora.

Konstitutivna sjednica Nadzornog odbora održana je 21. februara. Za predsjednicu Odbora izabrana je Venka Janjušević, izvršni rukovodilac Direkcije za finansije i platni promet Elektroprivrede Crne Gore.

U skladu sa nadležnostima utvrđenim Statutom Komore, Nadzorni odbor je u prethodnoj godini razmatrao Izveštaj o radu i Finansijski izvještaj Komore za 2019. godinu, Program rada Komore za 2021. godinu, kao i Odluku o visini, načinu i rokovima plaćanja članskog doprinosa za 2021. i Finansijski plan Komore za 2021. godinu.

Osim godišnjih izvještaja, Nadzorni odbor je razmatrao kvartalne izvještaje o radu i finansijskom poslovanju Komore.

2.2 ODBORI UDRUŽENJA

Odbori udruženja, osnovni oblici organizovanja i rada u Privrednoj komori, u cilju unapređivanja rada i poslovanja i usklađivanja posebnih i zajedničkih interesa svojih članica, u 2020. godini su održali 34 sjednice. Uticaj pandemije na crnogorsku privredu i mjere podrške za prevazilaženje njenih posledica su teme koje su bile u fokusu svih odbora udruženja.

U 2020. **Odbor udruženja informacionih i komunikacionih tehnologija** je razmatrao istraživanje o deficitarnim ICT zanimanjima, koje je Privredna komora sproveda u saradnji sa DevClub-om. Članice su upoznate sa Inicijativom za formiranje tijela koje će se baviti digitalnom transformacijom i tim povodom razmatrale segmente koje buduća Strategija digitalne transformacije treba da obuhvati. Na jednoj od sjednica, članice su informisane o pregledu tržišta elektronskih komunikacija.

Tokom 2020. **Odbor udruženja poljoprivrede i prehrambene industrije** je razmatrao privredna kretanja u poljoprivredi u 2019, Agrobudžet za 2020. godinu, kao i informaciju o realizaciji javnih poziva kroz IPARD u 2019. godini. Člani-

cama odbora su prezentovani projekti "Kupujmo domaće" i "Domaći ukusi", kao i rezultati istraživanja o preferencijama potrošača koje je uradila agencija IPSOS. Prezentacija projekta "FoodHub - Centar izvrsnosti za digitalizaciju procjene rizika u oblasti bezbjednosti hrane i preciznu sertifikaciju autentičnosti prehrambenih proizvoda", izazvala je posebno interesovanje članica Odbora.

Poslovanje energetskog sektora u prethodnoj godini bilo je u fokusu rada **Odbora udruženja energetike i rudarstva**. Posebnu pažnju članica privukla je prezentacija koja se odnosila na mogućnost pretvaranja kinetičke energije talasa u električnu energiju. Na jednoj od sjednica Odbor je donio Odluku o formiranju Grupacije distributera nafte i naftnih derivata.

Uticao je na turizam u Crnoj Gori, traženje adekvatnih odgovora na novonastalu situaciju i predlaganje mjera nadležnim organima i institucijama u cilju zaštite zdravlja građana i turista su teme kojima se u 2020. bavio **Odbor udruženja turizma i ugostiteljstva**. Na zahtjev resornog ministarstva, u prethodnoj godini su pripremljeni izvještaji o aktivnostima Komore za pripremu ljetnje, odnosno zimske turističke sezone.

MINISTAR
EKONOMSKOG
RAZVOJA NA
SJEDNICI ODBORA
UDRUŽENJA TURIZMA I
UGOSTITELJSTVA

U radu sjednice Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva Privredne komore, 28. decembra 2020. godine, učestvovao je ministar ekonomskog razvoja Jakov Milatović.

Razmotrena je Analiza poslovanja sektora u periodu januar - oktobar 2020, realizacija aktivnosti na odvijanju zimske turističke sezone, implementacija trećeg paketa ekonomskih mjera podrške građanima i privredi i istaknuta važnost nacionalnog avioprevoznika za razvoj crnogorskog turizma.

Ministar Milatović je na sjednici saopštio da Vlada intenzivno radi na kreiranju novog programa podrške privredi. Pozvao je bankarski sektor da snažnije podrži privredne aktivnosti, kroz snažnije kreditiranje i moratorijume na otplatu. Najavio je osnivanje nove crnogorske avio-kompanije i izrazio uvjerenje kako će ona biti u funkciji do početka ljetnje turističke sezone.

- Privredna komora ima ljudske i tehničke kapacitete da pomogne Vladi u osmišljavanju razvojne politike - zaključio je Milatović.

Posebnu pažnju **Odbora udruženja metalurgije i metaloprerađivačke industrije** je izazvao Predlog uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine. Navedenim propisom se privrednim subjektima koji generišu otpad nameće obaveza njegove prerade, iako u Crnoj Gori ne postoje kompanije koje se bave ovom aktivnošću. Zbog navedene situacije preduzeća će biti u obavezi da izvoze otpad, što će im dodatno opteretiti troškove poslovanja.

U 2020. **Odbor udruženja bankarstva i drugih finansijskih organizacija i osiguranja** je pokrenuo inicijativu za izmjenu Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, radi stvaranja mogućnosti za otvaranje računa bez fizičkog prisustva lica. U cilju stvaranja uslova za elektronsko potpisivanje notarskih ugovora i njihovo iščitavanje bez fizičkog prisustva lica na koja se odnose, predložena je izmjena Zakona o obligacionim odnosima. Na sjednicama

odbora razmatrani su izvještaji o stanju na tržištu kapitala i osiguranja.

Članice **Odbora udruženja komunalne privrede** smatraju da se privrednim društvima koja posluju u ovom sektoru, zbog teške ekonomske situacije izazvane pandemijom, mora omogućiti odlaganje plaćanja poreskih obaveza. Odbor smatra da treba osnovati zajednički fond za nabavku zaštitne opreme, kao i da dio sredstava iz Eko-fonda treba preusmjeriti za rad komunalnih preduzeća. Članice Odbora ukazuju da način obračuna naknada koje plaćaju Regulatornoj agenciji za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, nije precizno definisan i da su iste previsoke.

Rad **Odbora udruženja špeditera** u prethodnoj godini bio je fokusiran na analiziranje privrednih kretanja u ovoj grani privrede, predlaganje mjera za unapređivanje uslova rada i poslovanja, kao i praćenje sprovođenja mjera Vlade na suzbijanju sive ekonomije. Na sjednicama odbora razmatran je Nacrt Carinskog zakona, a članice su upoznate i sa rješenjima koja nudi Novi kompjuterizovani tranzitni sistem (NCTS).

Fokus rada **Odbora udruženja trgovine** u 2020. je bio na mjerama podrške preduzećima koja posluju u ovom sektoru. Privrednici smatraju da mjere moraju biti izdašnije, kako od strane države, tako i lokalnih samuoprava. U cilju smanjenja sive ekonomije pri posredovanju u prometu nepokretnosti, Odbor je u septembru uputio inicijativu Ministarstvu ekonomije za izradu propisa koji bi regulisao poslovanje u ovoj oblasti. Odbor je u novembru donio Odluku o formiranju Grupacije za trgovinu nekretninama.

Tokom 2020. godine članice **Odbora udruženja građevinarstva i industrije građevinskih materijala**, između ostalih aktivnosti, u saradnji sa nadležnim ministarstvom, su upoznate sa rješenjima Predloga zakona o izmjeni i dopuna Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, kojim su utvrđeni značajni benefiti za privredu i dodatno uklonjene biznis barijere u ovoj oblasti.

Na sjednicama **Odbora udruženja šumarstva, drvne industrije, grafičke i izdavačke djelatnosti** razmatrani su Izvještaj o realizaciji programa gazdovanja šumama za 2019. godinu, Program gazdovanja šumama za 2020. godinu, kao i Program reorganizacije koncesionog korišćenja šuma. Usled smanjenog izvoza i pada cijena proizvoda od drveta, Vladi je upućena inicijativa da oslobodi privrednike plaćanja posebne naknade za korišćenje šuma.

Rad **Odbor udruženja saobraćaja** u prethodnoj godini bio je fokusiran na analiziranje privrednih kretanja u ovoj grani privrede. Posebna pažnja je posvećena uticaju pandemije na poslovanje saobraćajnih preduzeća. Odbor je Vladi uputio predlog za odobravanje mjera podrške prevoznicima u putničkom saobraćaju koji su imali gubitke u poslovanju zbog zabrane obavljanja djelatnosti.

U prethodnoj godini **Odbor udruženja malih i srednjih preduzeća i preduzetnika** je, između ostalog, razmatrao Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2020. godinu i Informaciju o poslovanju malih i srednjih preduzeća u uslovima pandemije. Odbor je Ministarstvu ekonomije dostavio inpute za pripremu izvještaja o realizaciji Strategije razvoja MMSP u Crnoj Gori 2018-2022.

2.3 KOORDINACIONI ODBORI

U 2020. članice **Koordinacionog odbora za žensko preduzetništvo** su razmatrale informacije o Indeksu rodne ravnopravnosti za Crnu Goru i programima podrške (Ministarstva ekonomije, ZZZCG, IRF i EBRD-a) ženskom preduzetništvu. Na odboru je prezentovan i projekat "Jačanje rodne perspektive na

lokalnom nivou”, sa primjerima dobre prakse.

Članice su upoznate sa istraživanjem “Procjena uticaja COVID-19 na poslovni sektor i perspektive rasta ekonomije Crne Gore”, koje su pripremili UNDP, UNESCO, UN WOMAN i Privredna komora. Istraživanje je ukazalo na izazove sa kojima se susrijeću preduzetnice u biznisu i mjere koje treba kreirati od strane nadležnih organa i institucija kako bi se ojačao pravni i strateški okvir za razvoj ženskog preduzetništva i obezbijedio bolji pristup finansijskim sredstvima.

Rješenja sadržana u podzakonskim propisima donijetim na osnovu Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena bila su predmet pažnje **Koordinacionog odbora za energetske efikasnost i zaštitu životne sredine**.

Članice su upoznate sa Akcionim planom Programa zaštite od radona (2019 - 2023), aktivnostima na implementaciji BESME projekta koji se bavi analizom potencijala za realizaciju mjera energetske efikasnosti u industriji, kao i radom Tehničkog komiteta za zaštitu životne sredine. Dio članica odbora je aktivno učestvovao u radionici organizovanoj na temu primjene savremenih alata digitalizacije i laboratorijskog testiranja u lancu proizvodnje hrane.

Koordinacioni odbor farmaceutske i medicinske privrede se u prethodnoj godini bavio pitanjima izmjene zakonskih rješenja u dijelu definisanja jedinstvene stope PDV-a za medicinska sredstva i mogućnosti fakturisanja PDV-a javnim zdravstvenim ustanovama, kako bi se privrednim subjektima iz ove branše olakšalo poslovanje. Konstatovano je da je Crna Gora jedina zemlja u Evropi koja nema galensku proizvodnju i upućen poziv nadležnim organima za formiranje zdravstvene mreže apoteka po demografsko-prostornom principu.

3. UNAPREĐENJE POSLOVNOG AMBIJENTA

3.1 PRIVREDNO ZAKONODAVSTVO

U 2020. godini na sjednicama organa i tijela Komore, te drugim sastancima, analizirani su propisi sa aspekta njihovog uticaja na poslovanje privrede, inicirano je donošenje novih ili izmjene i dopune važećih zakona i podzakonskih akata, a sve u cilju otklanjanja ograničenja u poslovanju i jačanja konkurentnosti domaće privrede. Propisi koji su bili u fokusu (važeći, nacrti, predlozi):

- Zakon o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga
- Zakon o putevima
- Zakon o unutrašnjoj trgovini
- Zakon o porezu na dodatu vrijednost
- Zakon o porezu na nepokretnosti
- Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata
- Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe
- Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma
- Zakon o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu
- Zakona o turizmu i ugostiteljstvu
- Zakona o komunalnim djelatnostima
- Zakon o vodnim uslugama
- Zakon o upravljanju otpadom
- Zakon o radu
- Zakon o inovacionoj djelatnosti
- Zakon o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača
- Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe
- Zakon o pomorskoj agenturi
- Zakon o lukama
- Carinski zakon
- Zakon o porezu na dobit
- Zakon o porezu na kafu
- Pravilnik o listi proizvoda i načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu

- Privremena tarifa naknade koju naplaćuje organizacija za ostvarivanje re-prografskih prava Crne Gore
- Uputstvo o postupku provjere ispunjenosti uslova za učešće privrednih subjekata registrovanih u Crnoj Gori i izdavanje potvrde za učešće u nabavkama za potrebe Sjeverno-atlanskog saveza
- Uredba o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine
- Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti
- Pravilnik o obrascima, bližim uslovima i načinu izdavanja dozvole za privremeni boravak i dozvole za privremeni boravak i rad
- Pravilnik o uslovima u pogledu prostora, opreme i alata radionice za tahografe
- Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenje virusa smeđe naboranosti ploda paradajza Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV)
- Pravilnik o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije
- Odluka o visini, načinu i uslovima plaćanja naknada za korišćenje javnih puteva.

Pažnja privrednika naročito je bila usmjerena na:

Zakon o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga

Privrednici su ukazali na kašnjenje u donošenju podzakonskih akata i objavljivanju funkcionalne i tehničke specifikacije. Poseban izazov, po njihovom mišljenju, predstavlja implementacija odredbi koje se odnose na fiskalizaciju bezgotovinskog prometa, imajući u vidu da za isti ne postoji uporedna praksa. Na zahtjev privrednika, Komora je Vladi uputila inicijativu za odlaganje primjene Zakona, na način da se za promet u maloprodaji (gotovinski računi) primjena odloži za 1. april 2021. godine, a za veleprodaju (bezgotovinski računi) za 1. oktobar 2021. godine. Takođe, Vladi je upućen predlog da se razmotri mogućnost subvencionisanja dijela troškova za preduzeća koja zapošljavaju do 10 radnika (tzv. mikro preduzeća), imajući u vidu uticaj pandemije na njihovo poslovanje.

Zakon o putevima

Privrednici kao opterećenje u poslovanju, u kontinuitetu potenciraju naknade koje plaćaju za korišćenje javnog puta. Podsjećanja radi, Komora je prije dvije godine, sprovela istraživanje, kojim je bilo obuhvaćeno 1200 privrednih subjekata. U dijelu istraživanja koje se odnosilo na uslove poslovanja, 61% ispitanika je kao jedno od značajnih ograničenja poslovanju navelo naknade koje se plaćaju za priključenje prilaznog puta na javni put, izgradnju komercijalnih objekata kojima je omogućen pristup sa puta i godišnju naknadu za korišćenje komercijalnih objekata kojima je omogućen pristup sa puta. Iako je Zakonom ukinuto dvije od tri navedene naknade, prema mišljenju privrednika u primjeni je ostala ona koja najviše opterećuje njihovo poslovanje (godišnja naknada za korišćenje komercijalnih objekata kojima je omogućen pristup sa puta).

Privrednici su ukazali da je Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata i Zakonom o komunalnim djelatnostima uređena oblast finansiranja i građenja lokalnih puteva, pa je potrebno razmotriti mogućnost, u skladu sa EU praksom, da se lokalna putna mreža (izgradnja, rekonstrukcija i održavanje) finansira kroz jedan zakon.

Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata

Konceptualno ovim Zakonom su učinjeni veliki pomaci u uklanjanju biznis barijera i utvrđeni značajni benefiti za privrednike. Znatno su skraćeni rokovi za izmjenu važećih planskih dokumenata, čime privrednici dobijaju na vremenu započinjanja i realizacije investicija. Takođe, Vladi je dato ovlaštenje da za investicije u privredi izdaje urbanističko - tehničke uslove za objekte proizvodnje i/ili prerade u kojima se zapošljavaju 50 i više radnika, hotele, objekte zdravstva, nauke, obrazovanja, socijalnog staranja, sporta, kulture i energetike, na zemljištu u privatnoj svojini ukoliko su date smjernice u planskim dokumentima višeg reda, čime su stvorene pretpostavke za ubrzanje realizacije velikog broja investicionih projekata.

Zakonom je utvrđeno da investitor ne plaća naknadu za komunalno opremanje građevinskog zemljišta kod građenja objekata za proizvodnju, preradu i skladištenje, a proširen je i krug lokalnih objekata od opšteg interesa za koje lokalna samouprava može utvrditi lokaciju za građenje. Podnošenje zahtjeva za legalizaciju bespravno podignutih objekata nije oročeno (nema zastarijevanja), uz uslov da se mogu legalizovati samo objekti koji se identifikuju na orto foto snimku.

Pravilnik o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu

Obaveza označavanja šampona za pranje kose i tečnih deterdženata za pranje veša i suđa, zapremine veće od 0,5 l, uvedena je Pravilnikom o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu iz 2020., za prodajne objekte površine veće od 500m².

Označavanje proizvoda na Brajevom pismu za sektor trgovine predstavlja biznis barijeru. Privredna komora je organizovala niz sastanaka sa predstavnicima Ministarstva ekonomije i Saveza slijepih Crne Gore na kojima su predlagani načini i mehanizmi za podršku i servisiranje osoba sa oštećenim vidom. Isticano je da u uporednoj praksi ne postoje slični propisi, osim za označavanje lijekova i medicinskih proizvoda. Predstavnici sektora trgovine i dalje smatraju da je navedena obaveza uvedena Zakonom o zaštiti potrošača funkcionalno neprimjenljiva i ekonomski neracionalna, pa je kao takvu treba ukinuti.

3.2 ELIMINISANJE BIZNIS BARIJERA

Privredna komora Crne Gore je institucionalni partner donosiocima odluka na državnom i lokalnom nivou u aktivnostima koje doprinose unapređenju poslovnog ambijenta. S tim u vezi, tokom prethodne godine je resornim ministarstvima ukazivala na probleme koji crnogorskim privrednicima stvaraju barijere u poslovanju.

NERADNA NEDJELJA

U cilju smanjenja negativnih posljedica koje je izazvala pandemija, kao i pripreme turističke sezone Ministarstvu ekonomije je upućena inicijativa za izmjenu Zakona o unutrašnjoj trgovini u dijelu odredbi koje zabranjuju rad nedjeljom. Izmjenom bi se privrednim subjektima iz sektora trgovine omogućio rad nedjeljom tokom ljetnje turističke sezone i državnih i drugih praznika.

Inicijativom se ukazuje da je u maju i julu 2020. godine, usljed primjene Zakona (neradna nedjelja i državni praznici) bilo petnaest neradnih dana, što uz aktuelnu epidemiološku situaciju negativno utiče na poslovanje privrednih subjekata.

PRIVREMENA TARIFA ZA OSTVARIVANJE REPROGRAFSKIH PRAVA CRNE GORE

Organizacija za ostvarivanje reprografskih prava Crne Gore obratila se Privrednoj komori, kao reprezentativnom udruženju privrednika, radi zaključivanja sporazuma kojim bi se utvrdio obim i visina naknada koju bi plaćala privredna društva prilikom korišćenja ovih prava. Organizacija je predlagala da naknadu plaćaju sva privredna društva, koja u svakodnevnom poslovanju upotrebljavaju računare, tablete, ebook čitače, pametne telefone, uređaje za fotokopiranje, skenere i druge tehničke uređaje koji omogućavaju slične radnje.

Privredna komora je zaključila da predloženi sporazum sadrži rješenja koja će značajno opteretiti poslovanje njenih članica. Budući da sa Organizacijom za ostvarivanje reprografskih prava, tekst Sporazuma nije usaglašen u zakonskom roku od šest mjeseci od dana započinjanja pregovora, Ministarstvo ekonomiji je donijelo Privremenu tarifu.

Predmetnom tarifom, u skladu sa preporukama Komore iznijetim na sjednici Savjeta za konkurentnost, naknadu po ovom osnovu će plaćati fizička i pravna lica koja obavljaju djelatnost fotokopiranja na komercijalnoj osnovi, proizvođači i uvoznici uređaja za fotokopiranje, štampanje i skeniranje, kao i fizička i pravna lica koja organizuju javno recitovanje i pozorišno predstavljanje pisanih djela. Višestruko manjim obuhvatom i visinom naknade u odnosu na prvobitno predloženu, crnogorske kompanije su u znatnoj mjeri rasterećene potencijalnog troška za njihovo poslovanje.

INICIJATIVA ZA ZAKLJUČENJE BILATERALNIH SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI

Kompanije iz sektora drvoprerađiva obratile su se Komori, ukazujući na probleme koje imaju prilikom izvoza poluproizvoda od rezane parene bukove građe na tržišta Maroka, Alžira, Tunisa i UAE.

Ukazale su da imaju zainteresovanog inostranog partnera, koji je spreman da mjesečno otkupljuje 2.500m³ ove građe uz uslov da ista ima povlašćen carinski tretman prilikom uvoza na tržišta gore navedenih zemalja. Takođe, navele su da je u Luci Bar lagerovano oko 4.000m³ ovih poluproizvoda koji čekaju na izvoz.

Imajući u vidu navedeno Komora je uputila inicijativu Ministarstvu ekonomije radi zaključivanja bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini na osnovu kojih bi ova roba imala povlašćen carinski tretman na pomenutim tržištima. Na ovaj način obezbijedio bi se siguran i dugoročan plasman ove robe i znatno poboljšala složena ekonomska situacija u kompanijama koje posluju u ovom sektoru.

ZAKLJUČIVANJE PROTOKOLA SA EGIPTOM O POSTUPKU UVOZA DRVNE GRAĐE

Na osnovu odluke egipatske Uprave za atomsku energiju (EAEA), zabranjen je uvoz čamove i bukove rezane građe iz Crne Gore u ovu zemlju. Kompanija koja je obavljala izvoz je nezvanično obaviještena da je predmetna roba bila izložena jonizirajućem zračenju, pa se kao takva ne može uvoziti u Egipat. Postupak vraćanja robe u luku nije jednostavan (jer je označena kao radioaktivna) i izaziva ogromne troškove, zbog kojih ona faktički gubi vrijednost.

Ispitivanje koje je za račun izvoznika uradio CETI DOO Podgorica, sa uzoraka koji su se nalazili na brodu, je pokazalo da se u drvnoj građi nalaze količine Cezijuma 137, koje su znatno ispod graničnih vrijednosti. Prethodno navedeno upućuje na zaključak da je roba na brodu imala vrijednosti u skladu sa evropskim standardima.

Imajući u vidu značaj egipatskog tržišta za crnogorske privrednike, a u cilju prevazilaženja ovih problema u budućem periodu, Komora je Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uputila inicijativu za zaključivanje Protokola sa Egiptom o postupku uvoza drvne građe. Takođe, dopisom je predloženo da se traži zvanično pojašnjenje nastale situacije od strane nadležnih organa Egipta.

REFUNDACIJA BOLOVANJA

Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je pravo poslodavca na refundaciju sredstava po osnovu isplate naknade zarade zaposlenom za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo. Radi ostvarivanja navedenog prava, poslodavac je dužan da priloži dokaz o izmirenju poreza i doprinosa za zaposlenog, kao i dokaz o visini isplaćene zarade, koje pribavlja od poreskog organa. Zahtjev za refundaciju, uz navedene dokaze se mjesečno dostavlja Centru za socijalni rad, koji je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema uredno podnijetog zahtjeva donese rješenje o zahtjevu za ostvarivanje prava iz socijalne i dječije zaštite. Neprilaganje navedenih dokaza ima za posledicu donošenja rješenja o odbijanju zahtjeva za naknadu.

Uredbom o uslovima za odlaganje naplate dospjelih poreskih i neporeskih potraživanja, poreskim dužnicima koji nijesu u mogućnosti da izmire poreske obaveze usljed pandemije, omogućeno je odlaganje naplate dospjelih poreskih i neporeskih potraživanja, za period od 90 dana, od dana dospjeća obaveza (mart, april i maj 2020. godine). Navedena potraživanja mogu se platiti u 24 jednake mjesečne rate, od dana dospjeća obaveze.

Imajući u vidu navedeno, jedan broj privrednih subjekata se u prethodnom periodu obratio Privrednoj komori, ukazujući na koliziju propisa koji se tiču ostvarivanja prava iz socijalne i dječije zaštite i prava na odlaganje naplate dospjelih poreskih i neporeskih potraživanja, u smislu ostvarivanja prava na refundaciju zarada isplaćenih po osnovu porodiljskog osnova.

Radi prevazilaženja nastale situacije Komora je uputila dopis Ministarstvu finansija i socijalnog staranja u kom je kao moguće rješenje za otklanjanje ove barijere predloženo da se poslodavcu refundira neto zarada i dio plaćenih poreza i doprinosa, u zavisnosti od toga na koji period koristi pravo odlaganja.

3.3 ISTRAŽIVANJA I ANALIZE

Aktivnosti Privredne komore u prethodnoj godini bile su usmjerene na praćenje i analizu privrednih kretanja u Crnoj Gori, zemljama u okruženju i šire, te informisanje članica i ostalih zainteresovanih subjekata o istim, a sve u cilju boljeg razumijevanja ekonomske stvarnosti. Kontinuirano su analizirani uslovi poslovanja i pripremani predlozi za unapređenje, koji su dostavljani donosiocima odluka na razmatranje.

Tokom godine su pripremane mjesečne informacije o makroekonomskim kretanjima u Crnoj Gori, dok je Analiza poslovanja crnogorske privrede urađena za period od šest mjeseci i godinu dana.

U cilju unapređenja regionalne saradnje pripremljene su informacije o ekonomskoj saradnji sa zemljama regiona koje su sadržale podatke o spoljnotrgovinskoj razmjeni, broju posjeta i ostvarenim noćenjima turista, investicijama i privrednim subjektima koji najviše uvoze/izvoze u pojedine zemlje regiona.

Pripremljene su i analize privredne saradnje sa: Velikom Britanijom, Ujedinjenim Arapskim Emiratima, Slovačkom i Albanijom.

Brojna istraživanja i analize pokazala su da privrednici smatraju da visoke sto-

pe doprinosa za obavezno socijalno osiguranje predstavljaju jedan od ključnih ograničavajućih faktora za poslovanje. S tim u vezi, pripremljena je Analiza fiskalnih opterećenja po osnovu rada u Crnoj Gori, koja sadrži i uporednu analizu stanja u zemljama Regiona i EU, te će biti osnova za dalje aktivnosti i inicijative Komore prema donosiocima odluka u cilju smanjenja doprinosa.

U cilju smanjenja parafiskaliteta na lokalnom nivou Komora je nadležnim organima dostavila mišljenja na predloge novih odluka lokalnih samouprava, koje se odnose na lokalne komunalne i administrativne takse.

U saradnji sa Ministarstvom finansija Privredna komore kvartalno realizuje istraživanje o percepciji budućih ekonomskih kretanja u Crnoj Gori. Ovim istraživanjem prikupljaju se informacije o ekonomskim kretanjima u prethodnom periodu i očekivanjima za budući period, koja će poslužiti unapređenju ekonomskih projekcija i pomoći privrednim subjektima u donošenju poslovnih odluka i planova. Ova vrsta istraživanja sprovodi se u većini razvijenih zemalja svijeta.

U cilju unaprijeđenja kadrovskih kapaciteta ICT profila zanimanja u skladu sa potrebama privrednog sektora tokom jula i avgusta sprovedeno je istraživanje o deficitarnim ICT zanimanjima. Rezultati Istraživanja prezentovani su na okruglom stolu u čijem radu su pored predstavnika privrede učestvovali i predstavnici Ministarstva nauke, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Centra za stručno obrazovanje te predstavnici Glavnog grada i Skupštine Crne Gore. Ocijenjeno je da rezultati istraživanja predstavljaju neophodnu polaznu tačku u prilagođavanju sistema formalnog i neformalnog obrazovanja potrebama tržišta rada.

ANALIZA POSLOVANJA CRNOGORSKE PRIVREDE U 2020. GODINI

Privredna komora Crne Gore svake godine priprema Analizu poslovanja crnogorske privrede. Riječ je o sveobuhvatnom prikazu stanja crnogorske ekonomije, kroz sagledavanje makroekonomskih pokazatelja i stanja u svim sektorima. Tokom godina, ovaj dokument se pokazao veoma značajnim za kreiranje smjernica ekonomske politike.

Ustaljena je praksa da se godišnja Analiza poslovanja crnogorske privrede prezentuje predsjedniku Vlade i ministrima na sastanku sa privrednicima u Komori, koji okuplja i do 100 učesnika. Privrednici imaju priliku da u neposrednoj komunikaciji sa Vladom ukažu na izazove u poslovanju, te iznesu sugestije za njihovo prevazilaženje. U 2020. godini, usljed kompleksne epidemiološke situacije, sastanak nije bilo moguće organizovati. Poslovna zajednica, čije interese u cjelosti objedinjava Privredna komora, izrazila je očekivanje da će uskoro doći do sastanka sa najvišim vladinim predstavnicima, uz poštovanje svih mjera za očuvanje javnog zdravlja.

U nastavku teksta dat je kratak pregled makroekonomskih pokazatelja zabilježenih u 2020. godini.

Bruto društveni proizvod u prvom kvartalu 2020. godine iznosio je 913,1 mil. eura, a u drugom 900,5 mil. eura. Stope realnog rasta BDP-a iznosile su 2,7% u prvom, odnosno -20,2% u drugom kvartalu. U trećem kvartalu 2020. godine BDP je iznosio 1.213,4 mil. eura, dok je stopa realnog rasta BDP-a u istom periodu iznosila -26,9%.

U Crnoj Gori je 2019. bilo aktivno 34.707 poslovnih subjekata, što u odnosu na 2018. predstavlja povećanje od 2,7%. Najveći broj poslovnih subjekata obavlja djelatnost u Podgorici 12.565 (36,2%), Budvi 5.271 (15,2%) i Baru 3.188 (9,2%). Finasijske iskaze za 2019. predalo je 24.265 privrednih subjekata ili 10,4% više u odnosu na 2018. godinu.

U 2019. privredni subjekti su zapošljavali 138.268 radnika ili 10,6% više u odnosu na prethodnu godinu. Iskazali su ukupan prihod od 9.813,3 mil. eura ili 11,3% više u odnosu na 2018. godinu, dok je gubitak na približno istom nivou kao i prethodne godine. Bruto ostvarena vrijednost isplaćenih ličnih dohodaka u 2019. godini iznosila je 1.032,4 mil. eura, što predstavlja povećanje od 22,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Industrijska proizvodnja je u 2020. godine bila manja za 0,9% u odnosu na prethodnu godinu.

U 2020. prosječno je bilo zaposleno 176.1693 lica što je za 13,2% manje u odnosu na 2019. U svim sektorima je zabilježen pad prosječnog broja zaposlenih. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje, registrovana stopa nezaposlenosti na kraju decembra 2020. godine, iznosila je 20,48% i veća je za 4,27 procentna poena u odnosu na kraj decembra prethodne godine (16,21%). Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje nalazilo se ukupno 47.509 nezaposlenih lica, što je u odnosu na isti period prethodne godine (37.616) više za 26,3%.

U prvih devet mjeseci 2020. ukupni prihodi od usluga iznosili su 493,6 mil. eura, što je za 66,2% manje u odnosu na isti period 2019. godine. Negativna kretanja su nastala kao rezultat pada prihoda od turizma za 88,0% i transporta 30,5%. U svim vidovima saobraćaja u Crnoj Gori zabilježen je pad u prevozu

Smanjenje poreskog opterećenja na zarade bilo je tema okruglog stola koji je Privredna komora organizovala 21. februara 2020. godine, u okviru kog je predavanje na tu temu imao prof. dr Dejan Popović, eminentni ekspert i jedan od najvećih autoriteta u oblasti poreskog prava u Regionu.

Poresko opterećenje rada bitno utiče na konkurentnost radne snage jedne zemlje jer što je opterećenje veće, rad je skuplji. Visoki poreski tereti na zarade stimulišu različite vidove djelovanja u „sivoj zoni“ (neprijavlivanje radnika, isplata značajnog dela zarade „na ruke“ i sl.). Time se narušava pravičnost u oporezivanju jer oni koji posluju u skladu sa zakonom snose veći teret od onih koji ga krše, ocijenio je prof. dr Dejan Popović.

- U Crnoj Gori na 100 eura neto zarade dolazi 63,96 eura poreza, doprinosa i drugih dažbina. Snižavanje stopa doprinosa je neophodno ako se žele smanjiti troškovi rada – rekao je Popović.

Smatra da prostor za smanjenje poreskog opterećenja treba tražiti na terenu suzbijanja sive ekonomije u zapošljavanju.

- Osim neprijavlivanju zaposlenih („rad na crno“), potrebno je suprotstavljati se praksi isplate samo dijela zarade u zakonom predviđenoj formi. U crnogorsko poresko pravo potrebno je uvesti GAAR (General Anti-abusive Rule), koji omogućuje da se spriječi izbegavanje poreza i npr. poklonjena dividenda prekvalifikuje kao zarada, sa svim poreskim posljedicama – zaključio je on.

SMANJENJE FISKALNOG OPTEREĆENJA

putnika zbog posledica pandemije, te je promet putnika na aerodromima bio manji za 80,4%. Takođe, pad prihoda je zabilježen i kod građevinskih usluga (8,9%), dok prihodi od poslovnih i ostalih usluga bilježe rast od 8,9%, odnosno 6,0% u odnosu na uporedni period prethodne godine. Prema preliminar-

nim podacima MONSTAT-a, u kolektivnom smještaju je, u 2020. zabilježeno 268.871 dolazaka turista, što je 79,2% manje u odnosu na 2019. Oni su ostvarili 944.442 noćenja, što predstavlja smanjenje od 79,8%.

U 2020. godini, ostvareni promet u trgovini na malo, izražen u tekućim cijenama, iznosio je 1.253,3 mil. eura i manji je za 16,8% u odnosu na prethodnu godinu.

Trgovinska razmjena je do marta 2020. godine bila na otprilike istom nivou kao i prošle godine, nakon čega je uslijedio pad kao posljedica izbijanja epidemije koronavirusa. Smanjenje privredne aktivnosti, uvođenje zabrane rada u pojedinim djelatnostima, ograničenja u saobraćaju i drastičan pad turističke posjete, doveli su do pada trgovinske razmjene. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, ukupna robna razmjena Crne Gore sa inostranstvom u 2020. godini iznosila je 2.469,6 mil. eura, što ukazuje na pad od 18,1% u poređenju sa prethodnom godinom. Izvezeno je robe u vrijednosti od 365,9 mil. eura, što predstavlja smanjenje od 11,9% u odnosu na prethodnu godinu, dok je uvoz iznosio 2.103,7 mil. eura i takođe je manji za 19,1%. Spoljnotrgovinski deficit u iznosio je 1.737,8 mil. eura i manji je za 20,5%, dok je stepen pokrivenosti uvoza izvozom iznosio 17,4% i veći je za 1,4 procentna poena u odnosu na prethodnu godinu (16%).

Ukupan priliv stranih direktnih investicija u prvih jedanaest mjeseci 2020. godine iznosio je 591,2 mil. eura što je za 17,1% manje u odnosu na isti period 2019. godine. U posmatranom periodu neto priliv SDI je iznosio 411,1 mil. eura, što je za 49,5% više u odnosu na uporedni period prethodne godine.

TROŠKOVI RADA

Privrednici u Crnoj Gori, kao jedno od najvećih opterećenja u obavljanju poslovne djelatnost navode visoke stope doprinosa na zarade zaposlenih. Porezi i dopinosi čine 39% ukupnog troška za isplatu neto zarade i čine ih porez na dohodak fizičkih lica, dopinosi za obavezno socijalno osiguranje i dopinosu Fondu rada.

Najveće učešće poreza i doprinosa u ukupnim sredstvima potrebnim za isplatu minimalne i prosječne zarade u regionu ima Crna Gora (39%), a najmanje Sjeverna Makedonija (31,3%) u slučaju minimalne zarade, odnosno 33,1% kada je riječ o prosječnoj zaradi.

Osim smanjenja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, jedna od fiskalnih mjera koja se predlaže kao komplementarna u smanjivanju troškova rada je uvođenje tzv. neoporezivog dijela zarade. Zagovornici uvođenja ovakve mjere polaze od stanovišta da ne treba oporezivati dohodak koji služi za pokrivanje egzistencijalnog minimuma. Republika Srbija, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, Albanija i Republika Hrvatska neke su od zemalja koje ovu mjeru primjenjuju u praksi.

Minimalna neto zarada u Crnoj Gori je 222 eura, što je na nivou od 42,4% prosječne zarade iz 2020. godine. Prema visini minimalne zarade nalazimo se na petom mjestu u regionu. Najveća minimalna zarada isplaćuje se u Republici Hrvatskoj 436 eura, a najniža u Albaniji 188 eura.

Korelacija između poreskog opterećenja i ukupnog broja formalno zaposlenih u Crnoj Gori je negativna, što ukazuje na to da svako povećanje poreskog opterećenja negativno utiče na zaposlenost u formalnom sektoru i ima za posljedicu izmještanje dijela privredne aktivnosti u "sivu zonu".

Neformalni rad javlja se kod pojedinaca koji nijesu u mogućnosti da nađu formalno zaposlenje, pa pribjegavaju privremenom i povremenom neformalnom radu da bi ostvarili dohodak, kao i kod privrednih subjekata i preduzetnika koji izbjegavaju plaćanje (dijela) obaveza prema državi i poštovanje propisane regulative.

Sve navedeno ukazuje na činjenicu da visoka opterećenost troškovima rada za posljedicu ima nisku stopu formalne zaposlenosti, visoku nezaposlenost, te značajan obim sive ekonomije na tržištu rada.

3.4 POSJETE OPŠTINAMA

U okviru programskih aktivnosti na razvijanju institucionalnog partnerstva sa donosiocima odluka na lokalnom nivou, delegacija Privredne komore, predvođena predsjednikom Vlastimirom Golubovićem, posjetila je u prvoj polovini 2020. opštine Kolašin, Mojkovac, Berane, Andrijevicu, Petnjicu, Plav, Gusinje i Bijelo Polje. Sa predsjednicima opština i predstavnicima kompanija koje su nosioci lokalnog razvoja, razmatrane su mogućnosti unapređenja biznis ambijenta i snaženja privrednih aktivnosti.

Tom prilikom su prezentovane aktivnosti Komore na kreiranju povoljnog privrednog ambijenta, prije svega kroz unapređenje regulatornog okvira, potencirana njena značajna uloga u promociji domaćih preduzeća/proizvoda, reformi obrazovanja i realizaciji dualnog sistema obrazovanja, projekti koje realizuje, te benefiti rješavanja poslovnih sporova pred Arbitražnim sudom pri Privrednoj komori.

Predstavljeni su rezultati analize poslovanja privrednih subjekata koju je Privredna komora uradila za sve crnogorske opštine, a koja sadrži: podatke iz finansijskih iskaza, pregled aktivnih poslovnih subjekata, podatke o broju privrednih subjekata, zaposlenim, prihodima, pregled stopa poreza na nepokretnosti, kao i preporuke sa predlogom mjera koje će doprinijeti unapređenju poslovnog ambijenta i konkurentnosti.

Lokalne samouprave su pozvane da pristupe procesu sertifikacije po BFC SEE standardu, kojim se potvrđuje povoljan ambijent za poslovanje.

Predstavnici privrede i lokalnih samouprava su saglasni da siva ekonomija predstavlja najznačajniju barijeru njihovom poslovanju. Njeno suzbijanje u svim segmentima, sinergijom privrede i nadležnih organa, značajno bi doprinijelo širenju baze poreskih obveznika, većim lokalnim i državnim prihodima, što je preduslov da se privreda dodatno oslobodi finansijskih opterećenja. Na značajan udio sive ekonomije ukazuje i podatak iz Analize Privredne komore da je 12.864 privrednih subjekata ili 53,4% koji su predali finansijske iskaze za 2019. prijavilo da ima samo jednog zaposlenog¹. Takođe, zajednički izazov u svim opštinama predstavlja nedostatak stručne radne snage.

3.5 DIGITALNA TRANSFORMACIJA CRNE GORE

Na devetoj sjednici Savjeta za konkurentnost, razmatrana je Inicijativa privrednih udruženja za formiranje koordinacionog i savjetodavnog tijela za digitalnu transformaciju u Crnoj Gori, koja je upućena predsjedniku Vlade u septembru 2019. godine. Potpisnici inicijative su: Privredna komora Crne Gore, Unija poslodavaca, Američka privredna komora u Crnoj Gori, Savjet stranih investitora Crne Gore i Asocijacija menadžera Crne Gore.

Na sastanku koji je organizovao Sekretarijat Savjeta za konkurentnost sa potpisnicima inicijative razmatrani su dalji koraci u sprovođenju aktivnosti na procesu digitalne transformacije (sastav i organizacija tijela koje bi se bavilo ovom aktivnošću). Kao primjer dobre prakse u ovoj oblasti, gospodin Igor Zorko, predsjednik Digitalne koalicije Slovenije i potpredsjednik Privredne komore

¹ Prilikom izrade Analize korišćeni su podaci dobijeni od Poreske uprave

Slovenije, prezentovao je Nacionalnu digitalnu koaliciju Slovenije.

Usaglašeni stav Odbora Privredne komore i Asocijacije menadžera, koji se bave ovim pitanjima, dostavljen je Sekretarijatu Savjeta za konkurentnost. Očekuje se konačno mišljenje Vlade o formiranju tijela koje bi se bavilo digitalnom transformacijom.

U saradnji sa Ministarstvom nauke organizovan je panel "IT otvara nove mogućnosti", na kom je predstavljen treći paket mjera, u dijelu koji se odnosi na podsticaje koji će doprinijeti jačanju inovativne privrede, za šta su ključni IT sektor i proces digitalne transformacije.

3.6 SERTIFIKACIJA OPŠTINA SA POVOLJNIM POSLOVNIM OKRUŽENJEM U JIE (BFC SEE)

Sertifikacija opština sa povoljnim poslovnim okruženjem u jugoistočnoj Evropi (BFC SEE) je regionalni program za unapređenje konkurentosti lokalnih samouprava, koji se od 2012. sprovodi u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Makedoniji i Srbiji, a od 2016. godine i u Crnoj Gori. Ovaj program je pokrenula mreža partnerskih institucija iz regiona sa ciljem uspostavljanja zajedničkog standarda i pečata kvaliteta poslovnog okruženja u opštinama i gradovima jugoistočne Evrope.

Program je namijenjen opštinama i gradovima koji imaju odgovarajuće kapacitete i strateški su opredijeljeni da unaprijede poslovni ambijent, privuku investicije i podstaknu razvoj lokalne ekonomije.

Ministarstvo finansija, kao koordinator projektnih aktivnosti u Crnoj Gori, prepoznalo je Privrednu komoru kao ključnog partnera u procesu sprovođenja regionalnog BFC SEE programa. Komora je preuzela ulogu Tehničkog sekretarijata, zaduženog za sve operativne i administrativne poslove Regionalne mreže za povoljno poslovno okruženje. Takođe, Komora ima ulogu Sertifikacionog tijela - akreditovana je za sprovođenje programa sertifikacije lokalnih samouprava u Crnoj Gori prema standardu BFC SEE.

U proces sertifikacije u Crnoj Gori uključeno je šest opština, i to: Podgorica, Danilovgrad, Tivat, Cetinje, Žabljak i Bijelo Polje. Za ove opštine Vlada Crne Gore opredijelila je finansijska sredstva kako bi prošle proces sertifikacije po BFC SEE standardu.

U oktobru 2019. godine opština Bijelo Polje je ispunila sve kriterijume za sticanje regionalnog BFC SEE sertifikata, čime je, prva u Crnoj Gori, stekla status lokalne samouprave sa povoljnim poslovnim okruženjem u jugoistočnoj Evropi. U rekordnom roku od sedam mjeseci uspjela je da ispuni sve uslove standarda dobre javne uprave i pokazala proaktivan pristup u savladavanju izazova sa kojima se susreće.

Opštine Danilovgrad i Žabljak su završile fazu implementacije i nakon verifikacionih posjeta stekle status lokalnih samouprava sa povoljnim poslovnim okruženjem u jugoistočnoj Evropi.

Glavni grad Podgorica ispunio je zahtjeve evaluacije, te je naredni korak organizacija verifikacione posjete, koja predstavlja finalnu provjeru od strane regionalne tročlane komisije u formi zajedničkog sastanka sa predsjednikom i opštinskim timom, tokom koga će se kroz razgovor utvrditi finalna ispunjenost kriterijuma sertifikacije.

Opština Tivat je prošla fazu verifikacije. Finalni verifikacioni izvještaj je poslat Regionalnom tehničkom sekretarijatu NALED-u na usvajanje od strane BFC SEE Regionalnog savjeta i očekuje se da će ova opština dobiti BFC SEE sertifikat.

3.7 SPORAZUMI O SARADNJI I PROTOKOLARNE AKTIVNOSTI

Predstavnici Privredne komore su u cilju jačanje međunarodne saradnje i stvaranja stimulatavnog poslovnog ambijenta potpisali sporazume o saradnji sa:

- Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti;
- Balkanskom alijansom hotelskih asocijacija;
- Inženjerskom komorom Crne Gore;
- Agencijom za promociju izvoza Mađarske;
- Akademijom inženjerskih nauka.

Nastavljena je intenzivna saradnja Privredne komore Crne Gore sa ambasadorima akreditovanim u Crnoj Gori, crnogorskim ambasadama u inostranstvu, stranim predstavništvima, kompanijama i sl. Izdvajamo sastanke sa:

- Eudorom Hilde Kuarteje Korantengom, ambasadorom Gane sa sjedištem u Rimu i Hračijem Musajelanaem, počasnim konzulom Republike Jermenije u Crnoj Gori;
- Branimirom Jukićem, ambasadorom Bosne i Hercegovine i potpredsjednikom Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine Ahmetom Egrlićem;
- Ivanom Barbarićem, potpredsjednikom Hrvatske gospodarske komore za međunarodne poslove i EU;
- Veselkom Grubišićem, ambasadorom Hrvatske;
- Karelom Urbanom, ambasadorom Republike Češke;
- Borisom Gandelom, ambasadorom Slovačke Republike;
- Arturom Dmochowskim, ambasadorom Poljske;
- Meglenom Plugčievom-Aleksandrovom, ambasadorom Bugarske;
- Estanislom A. Zowel, ambasadorom Argentine;
- Alfredom Alfonsom Torrealbu, nerezidentnim ambasadorom Venecuele;
- Nabilom Abdelaziz Naser Alshamsi, ambasadorom Ujedinjenih Arapskih Emirata.

DONACIJE

Privredna komora Crne Gore je, u cilju obezbjeđenja nedostajućih sredstava za rekonstrukciju Internog odeljenja Opšte bolnice Danilo I Cetinje i nabavku medicinske opreme, pokrenula akciju prikupljanja pomoći.

Društveno odgovorne kompanije² i Privredna komore izdvojile su sredstva u iznosu od 10.000 eura.

Privredna komora je, na osnovu zahtjeva udruženja Crnogoraca Srbije "Krstas" iz Lovćenca, istom donirala 5.000 eura na ime pomoći u sakupljanju sredstva za realizaciju programskih aktivnosti u 2020. godini.

U 2020. Privredna komora je bila jedan od partnera kompaniji BI Communication D00 Podgorica u realizaciji projekta "100 najvećih u Crnoj Gori u 2020". Ovaj projekat se kod nas realizuje od 2018. godine. Cilj projekta je da promoviše kompanije i poslodavce koji koriste najviše standarde poslovanja. Najuspješnije crnogorske kompanije predstavljaju se u publikaciji "Poslovne novine - 100 najvećih u Crnoj Gori" koja se prezentuje javnosti na svečanosti prilikom dodjele priznanja.

² Čelebić; Čistoća Podgorica; Crnogorska komercijalna banka; Grawe osiguranje; Interproduct; Investiciono-razvojni fond Crne Gore; Jadroagent Bar; Mercator CG; Nall international; Stadion; Veletex i Zapad banka

3.8 KONFERENCIJE

ZELENI DANI

Druga međunarodna konferencija “Zeleni Dani 2020 – Redefinisanje razvoja” održana je 29. i 30. juna kroz seriju dvodnevni virtualnih razgovora, a okupila je više od 400 učesnika iz dvadeset zemalja svijeta.

Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Vlada Crne Gore i Privredna komora Crne Gore konferenciju su organizovali na Zoom platformi, a prenos uživo svi zainteresovani mogli su pratiti i na društvenoj mreži Facebook i platformi YouTube.

Na konferenciji su tokom četiri sesije razmotreni izazovi i potreba prelaska sa linearnog na model cirkularne ekonomije, nove strategije upravljanja resursima, razvoj novih poslovnih modela, upravljanje inovacijama, ambiciozni klimatski ciljevi i Evropski zeleni dogovor kao mapa puta za postizanje održivosti ekonomije EU, te oporavak sektora turizma u veremenu krize izazvane pandemijom COVID-19.

Konferenciju su otvorili potpredsjednik Vlade Crne Gore Milutin Simović, direktorka Regionalnog biroa UNDP za Evropu Mirjana Špoljarić Eger i potpredsjednik Privredne komore Crne Gore Danilo Gvozdenović.

Događaj “Zeleni dani 2020 – Redefinisanje razvoja” organizovan je u partnerstvu sa 5. Konferencijom o cirkularnim promjenama i dio je ekonomskog “Karavana o cirkularnim promjenama 2020”.

MOGUĆNOSTI ZA RAST U CRNOJ GORI U VRIJEME PANDEMIJE VIRUSA COVID-19

Vebinar “Mogućnosti za rast u Crnoj Gori u vrijeme pandemije virusa Covid-19”, u organizaciji Privredne komore Crne Gore i OECD-a, održan je 23. jula 2020. godine.

Događaj je stavio akcenat na neiskorišćeni potencijal za rast izvoza i mogućnosti ulaganja u strateškim sektorima. Diskusija koja je okupila strane investitore, domaće kompanije, predstavnike izvršne vlasti i stručnjake iz OECD-a, bila je usmjerena ka pronalaženju načina da se pruži podrška preduzećima u jačanju proizvodnje i pristupu inostranim tržištima, što je jedan od načina za prevazilaženje trenutne krize.

Uvodna izlaganja imali su potpredsjednik Privredne komore Danilo Gvozdenović i Marzena Kisielewska, šefica Odjeljenja OECD za Jugoistočnu Evropu, dok su Anita Richter i Przemek Kowalski, prezentovali izvještaj ove međunarodne organizacije “Globalna Jugoistočna Evropa: Oslobođanje transformacijskog potencijala za rast na Zapadnom Balkanu”.

Usljedila je panel diskusija na temu “Pristupi za uspješno privlačenje investicija, promociju izvoza i ekonomsku integraciju u vrijeme Covid-19”, u kojoj su učestvovali predstavnici sektora poljoprivrede i prehrambene industrije te metalurgije i metaloprerađivačke industrije. Privrednici su ocijenili da je jako važno sačuvati sirovinsku osnovu, te raditi na supstituisanju uvoza potrošnjom domaćih proizvoda. Takođe, apelovali su da se ubrzaju procedure dobijanja sredstava od IRF-a i poslovnih banaka za nabavku repromaterijala, kako bi kompanije koje imaju garantovan plasman nesmetano mogle da realizuju ugovorene poslove. Zaključeno je da je ublažavanje negativnih posledica krize moguće ostvariti kroz investiranje u nove pogone, te da se samo sinergijskim djelovanjem države, privrede i finansijskog sektora može odgovoriti izazovima pandemije.

POTENCIJALI MEĐUREGIONALNE SARADNJE I ISKUSTVA PRIVREDNIH KOMORA U NOVONASTALIM USLOVIMA PRIVREĐIVANJA

Komora je u saradnji sa Privrednom komorom Vojvodine 29. oktobra organizovala online konferenciju "Potencijali međuregionalne saradnje i iskustva privrednih komora u novonastalim uslovima privređivanja". U radu su učestvovali predsjednici ovih poslovnih asocijacija Vlastimir Golubović i Boško Vučurević, sa saradnicima.

Predstavnici komora razmijenili su iskustva o uticaju pandemije na privredni ambijent, prezentovali makroekonomske pokazatelje, državne mjere za ublažavanje posljedica pandemije, te predloge za intenziviranje poslovnih aktivnosti sa akcentom na jačanje trgovinske razmjene.

Predsjednik Privredne komore Vojvodine je istakao da se mora raditi na tome da privrede nesmetano funkcionišu, iako su zbog pandemije vanredni uslovi poslovanja. Istakao je važnost Crne Gore kao ekonomskog partnera, budući da se naša zemlja nalazi na sedmom mjestu što se tiče izvoza iz Srbije, te da se moraju uložiti dodatni naponi na umrežavanju privrednika dvije zemlje. Šansa za to je i Regionalni poslovni forum koji se održava u novembru, i okuplja više od 130 predstavnika poslovnih subjekata iz 21 države. Govoreći o uticaju pandemije na privredu Vojvodine, Vučurević je ocijenio da su poljoprivreda i prerađivačka industrija iznijeli teret krize, te učinili rezultate mnogo povoljnijim nego što se predviđalo.

Govoreći o izazovima tokom pandemije, predsjednik Privredne komore Crne Gore je naveo da su prvih mjeseci zabilježeni otežano snabdijevanje robama, zabrana izvoza, problemi na graničnim prelazima, obavezni karantin za vozače i sl. Komora je u saradnji sa NKT-om i Ministarstvom ekonomije bila uključena u praćenje snabdijevanja tržišta. Kao članica Komorskog investicionog foruma Zapadnog Balkana, učestvovala je u uspostavljanju sistema "zelenih koridora", predlaganju mjera koje treba da ispunjavaju vozači, te uputila zahtjev Evropskoj komisiji za odobrenje za izvoz zaštitne opreme u zemlje Regiona. Komora je imala važnu ulogu u kreiranju sva tri paketa mjera podrške privredi za prevazilaženje posljedica pandemije izazvane korona virusom.

Na sastanku su predstavljeni ekonomski pokazatelji Vojvodine, kao i mjere Vlade Srbije za otklanjanje posljedica pandemije. Istaknuto je da je u Srbiji građevinarstvo u ekspanziji, te da industrija građevinskih materijala ima problem da zadovolji sve potrebe ovog sektora, zbog čega je upućen poziv crnogorskim privrednicima da učestvuju na tenderima koje raspisuje Vojvodina.

Ukazano je na napredak Crne Gore u integracionim procesima, te istaknut značaj članstva u NATO za priliv stranih direktnih investicija iz ovih zemalja. Predstavljeni su ekonomski indikatori koji su sve do pandemije ukazivali na intenzivan i dinamičan ekonomski razvoj, snažne investicione aktivnosti, rekordne rezultate u turizmu, te vrijedne investicione projekte koji se realizuju u našoj zemlji. U vremenu pandemije rast bilježi crnogorska prerađivačka industrija. Kolege iz Vojvodine su informisane da je Luka Bar u prethodnom periodu radila na unapređenju skladišnih kapaciteta i lučke infrastrukture (nabavka mobilnog kрана, viljuškara, tegljača i dr.), a privrednici su pozvani da koriste ovaj logistički pravac za uvoz odnosno izvoz proizvoda. Razgovarano je i o crnogorskom turizmu u novoj realnosti, koji trpi značajne posljedice zbog novonastale krize.

Na konferenciji je zaključeno da su privrede Crne Gore i Vojvodine upućene jedna na drugu zbog čega je izuzetno važno da se njihovi poslovni subjekti čvršće povežu, u čemu veoma značajnu ulogu imaju privredne komore. Privredna komora Crne Gore je sa zadovoljstvom prihvatila poziv da učestvuje u radu predstojećeg regionalnog biznis foruma. Takođe je iskazana potreba da se

MEĐUNARODNI EKONOMSKI FORUM

Predsjednik Privredne komore Vlastimir Golubović učestvovao je na Međunarodnom ekonomskom forumu, u organizaciji Savjeta studenata i Vijeća studenata Ekonomskog fakulteta koji je održan 22. decembra. Tema skupa je bila "Suočavanje sa posljedicama izazvanih pandemijom Covid-19, prilike i izazovi". Prisustvovali su studenti iz Crne Gore, Beograda, Banja Luke i Ljubljane, a na skupu su govorili dr Ivan Vuković, gradonačelnik Podgorice i Zoran Vukčević, predsjednik Odbora direktora IRF-a.

Predsjednik Komore se osvrnuo na ekonomski položaj Crne Gore prije izbijanja pandemije, te podsjetio da je naša zemlja posljednjih godina imala izuzetno dinamičan ekonomski razvoj obilježen stopama rasta među najvećim u Evropi. U 2019. godini ostvaren je i rekordni rast BDP koji je dostigao iznos od blizu 5 milijardi eura, a per capita skoro 8.000 eura. Rekordni rezultati su obilježili skoro sve sektore privrede, a posebno turizam gdje je prihodovano 1,1 milijardu eura. Očekivanja su bila da 2020. godina bude rekordna i to je obećavao njen početak. Prvi kvartal je završen sa stopom rasta od 2,7%, iako je pandemija već početkom marta zaustavila poslovne aktivnosti, a u drugom i trećem kvartalu zabilježen je značajan pad. Istakao je da su se uvođenjem i pooštavanjem mjera NKT usložnjavali uslovi i odvijanje poslovne aktivnosti u svim sektorima. Pohvalio je kredibilnost trgovačkog sektora koji je u kratkom roku otvorio alternativna tržišta kada su pojedine zemlje iz okruženja zabranile izvoz namirnica i pojedinih hemijskih proizvoda, te naglasio značajan doprinos Komorskog investicionog foruma nesmetanom protoku roba, a kasnije i ljudi na Zapadnom Balkanu.

Osvrnuo se na pakete mjera državne pomoći ekonomiji i građanima, u čijem donošenju je aktivno učestvovala Privredna komora koja je artikulirala predloge poslovne zajednice. Posebno je potencirao treći paket mjera koji smatra najznačajnijim, jer podstiče dugoročni ekonomski razvoj.

Predsjednik Golubović je naveo da je kriza pokazala da nije dobro da generator razvoja bude samo sektor usluga koje u BDP učestvuju 70%, a dominantno turizam. Stoga smatra da su najbolji pokretači diversifikacije ekonomije održiva poljoprivreda, energetika, turizam sa naglaskom na zdravstveni i posebno IT sektor koji povezuje sve djelatnosti, a ima perspektivu da bude posebna izvozna grana

Gradonačelnik dr Ivan Vuković je saopštio da je fokus tokom prvog perioda pandemije bio da se obezbijedi normalno funkcionisanje svih službi u Glavnom gradu, te kroz donacije pruži podrška zdravstvenom sistemu. Istakao je da je Glavni grad za privrednike izdvojio preko 4.000.000 eura u vidu raznih subvencija, kako bi im pomogao da održe svoje biznise tokom složene epidemiološke situacije. Podsjetio je da je ostvaren godišnji budžet u iznosu od 100%, dok je kapitalni za 50% viši u odnosu na prethodnu godinu. U kapitalne infrastrukturne projekte uloženo je 35 miliona eura u cilju poboljšanja kvaliteta života u Glavnom gradu i stvaranja bolje perspektive budućeg ekonomskog razvoja.

Zoran Vukčević je istakao izazove koji se odnose na likvidnost preduzeća čije rješavanje je zahtjevalo brzu reakciju. Investiciono-razvojni fond ima 33 kreditne linije, a oformio je novu kojom je omogućeno da se iz kredita obezbijede sredstva za plate, što će pomoći preduzetnicima da sačuvaju radna mjesta i obezbijede egzistenciju zaposlenih.

4. PROMOCIJA PRIVREDE

4.1 NAGRADA PRIVREDNE KOMORE CRNE GORE

Svečano uručenje Nagrada Privredne komore Crne Gore kompanijama i privrednicima koji su u 2019. godini postigli izuzetne rezultate na polju uspješnog poslovanja, unapređenja menadžmenta, inovativnosti i društvene odgovornosti, organizovano je 25. decembra 2020. godine.

Nagradu Privredne komore Crne Gore za 2019. godinu zavrijedili su: za uspješno poslovanje - Hotelska grupa "Budvanska rivijera" i Mesna industrija "Goranović", za društvenu odgovornost - Crnogorski elektrodistributivni sistem, za inovativnost - MTEL, te za unapređenje menadžmenta - Dragan Bokan, predsjednik Odbora direktora kompanije "Voli Trade".

Pandemija covid-19 uslovala je da dodjela nije organizovana na Dan Privredne komore, u prisustvu brojnih predstavnika državnog vrha, diplomatskog kora, akademske zajednice i privrede, već skromno, u skladu sa preporukama za očuvanje javnog zdravlja.

Na svečanosti su govorili predsjednik Privredne komore Vlastimir Golubović, predsjednik Odbora za dodjelu nagrada Slavoljub Popadić, koji je predstavio postignuća laureate i u ime nagrađenih, Dragan Bokan, predsjednik Odbora direktora kompanije "Voli Trade".

Predsjednik Komore Golubović se osvrnuo na makroekonomske pokazatelje u prethodnom periodu koji je obilježen otežanim poslovanjem usljed pandemije. Apostrofirao je značaj valorizacije prirodnih resursa za budući razvoj crnogorske ekonomije kao i diverzifikacije privrednih aktivnosti.

Poručio je da solidarnost poslovne zajednice, vrijednost koja se decenijama brižljivo njeguje, dobija na posebnom značaju u trenutku kada se jedino udruženim kapacitetima može efikasno odgovoriti na krizu. Izrazio je nadu da će Privredna komore naredni jubilej dočekati sa uspješno prevladanom krizom i da će se Crna Gora vratiti na uzlaznu putanju ekonomskog rasta koji je obilje-

Povodom Dana Privredne komore i obilježavanja 92 godine postojanja, čestitku predsjedniku Goluboviću, svim zaposlenima i članovima Komore, uputio je predsjednik Crne Gore Milo Đukanović.

Đukanović je čestitao laureatima vrijedna priznanja a Komori poželio uspjeh u daljem radu, u uvjerenju da će nastaviti aktivnosti na unapređenju ambijenta za investicije i biznis u Crnoj Gori, u kojem će svi vrijedni ljudi moći da daju doprinos njenom ekonomskom i društvenom razvoju, i time pomoći skorijem dostizanju evropskih standarda življenja.

žio prethodnu deceniju.

Prvi čovjek kompanije "Voli Trade" Dragan Bokan, ocijenio je da neiskorišćeni potencijali i kvalitetan domaći proizvod predstavljaju oslonac daljeg razvoja naše privrede. Pozvao je sve profitabilne kompanije da novim investicijama doprinesu smanjenju deficita robnog bilansa, te ulože napore kako bi Crna Gora u što manjoj mjeri zavisila od drugih tržišta.

Čestitao je Privrednoj komori što na pravi način ispunjava svoju misiju - uvezuje, prepoznaje i nagrađuje, okuplja privrednike i kruniše priznanjima napore kompanija da u poslovanju ponude uvijek vrijednost više. Kompanije svojim primjerom moraju pokazati da biti najbolji podrazumjeva niz činilaca kao što su poslovna korektnost, transparentnost, briga o zaposlenima i njihovo pravilno vrijednovanje i motivisanje, kao i razvijen osjećaj za društvenu zajednicu.

4.2 DOBRO IZ CRNE GORE / KUPUJMO DOMAĆE / DOMAĆI UKUSI

Privredna komora od 2008. godine radi na brendiranju domaćih proizvoda na-tprosječnog kvaliteta zaštićenih kolektivnim žigom "Dobro iz Crne Gore", čime doprinosi njihovoj intenzivnijoj prodaji i razvoju nacionalne ekonomije. Cilj projekta je da stimuliše domaće kompanije da unapređujući kvalitet proizvoda i usluga, postignu konkurentnost koja će im omogućiti veći plasman proizvo-da na domaćem i inostranim tržištima.

Trenutno, pravo korišćenja žiga "Dobro iz Crne Gore" ima 20 proizvođača za 102 proizvoda.

Tokom 2020. godine Komora je pripremila materijal pod nazivom "Domaći proizvod temelj snažne ekonomije" koji je, kao dodatak na 32 strane, publiko-van 29. avgusta u dnevnom listu "Vijesti". U fokusu je bila promocija domaćih proizvođača i njihovih proizvoda koji su nosioci žiga Dobro iz Crne Gore.

Projekat "Kupujmo domaće" Privredna komora realizuje u saradnji sa Ministar-stvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvom ekonomije i trgovinskim lancima od 2018. godine, a sa ciljem da poboljša poziciju i vidljivost domaćih proizvoda na crnogorskom tržištu.

Istraživanje koje je za potrebe ovog projekta realizovala agencija IPSOS to-kom prve polovine marta na reprezentativnom uzorku od 1.030 punoljetnih građana iz 21 opštine, pokazalo je da "Kupujmo domaće" prepoznaje nešto više od 50% potrošača u zemlji. Većina građana Crne Gore smatra da kampa-nju "Kupujmo domaće" treba nastaviti, a da su njeni najznačajniji efekti jačanje povjerenja potrošača u domaće proizvode i poboljšanje kvaliteta proizvoda.

Posebno je ohrabrujući podatak da 16% potrošača procjenjuje da će u nare-dnih 12 mjeseci češće kupovati proizvode domaćeg porijekla, dok većina po-stojećih kupaca domaćih proizvoda očekuje da će im ostati vjerna i u narednih 12 mjeseci.

Nastavljene su aktivnosti na promociji projekta i domaćih proizvoda učešćem u elektronskim i štampanim medijima, internet portalima, bilbordima.

U cilju neposrednog povezivanja ponude i tražnje inicirano je uspostavljanje Agroberze, portala na kojem bi registrovani proizvođači oglašavali svoju proi-zvodnju, a potrošači na jednom mjestu bili u prilici da dobiju informacije rele-vantne za zadovoljenje svojih potreba.

Kao nastavak projekta "Kupujmo domaće", sa Ministarstvom održivog razvo-ja i turizma, Nacionalnom turističkom organizacijom i Investiciono-razvojnim fondom realizujemo projekat "Domaći ukusi", odnosno njegovu drugu fazu

“Dobro. Bolje. Domaće”, čiji je cilj da poveća plasman crnogorskih proizvoda u turističkoj ponudi.

Na najvećem potrošačkom sajmu turizma u Evropi “CMT” (Camping Motor Touristic) održanom od 11. do 19. januara 2020. godine u Štutgartu, u Njemačkoj predstavljena je turistička ponuda Crne Gore. Pored mnogobrojnih promotivnih aktivnosti, Crna Gora je kao zemlja partner organizovala i prijem na štandu uz tradicionalne gastronomske proizvode koji se promovišu u okviru kampanje “Dobro. Bolje. Domaće”. Prijemu su prisustvovali predstavnici diplomatskog kora, turističke privrede Njemačke i medija. Uz podršku kompanije AD “Plantaže” gosti su imali priliku da degustiraju vrhunska crnogorska vina.

Istraživanje iz marta 2020. godine je pokazalo da kampanju “Domaći ukusi - Dobro. Bolje. Domaće” prepoznaje više od 1/3 potrošača u zemlji. Većina građana Crne Gore smatra da sa ciljanim aktivnostima treba nastaviti.

4.3 SAJMOVI

SUMMER JOB 2020

Sajam sezonskog zapošljavanja u turizmu “Summer Job 2020” održan je 2. marta u Univerzitetskom sportsko-kulturnom centru u Podgorici. Događaj su organizovali Studentski parlament i Karijerni centar Univerziteta Crne Gore, uz podršku Privredne komore.

Na sajmu je učestvovalo 35 poslodavaca i oko četiri hiljade studenata. Uvodna izlaganja imali su rektor Univerziteta Crne Gore prof. dr Danilo Nikolić, predsjednik Privredne komore Vlastimir Golubović, državni sekretar u Ministarstvu održivog razvoja i turizma Damir Davidović i menadžer Karijernog centra Ivica Todorović.

ONLINE SAJAM KINE (OKTOBAR)

Povodom inicijative Ningbo Centra za Sajam proizvoda iz zemalja Centralne i Istočne Evrope i predavljanja crnogorskih proizvoda na novoj internet platformi Sajma, Privredna komora Crne Gore informisala je privrednike putem sajta o uslovima učešća. Za učešće na ovom sajmu prijavili su se Privredna komora i kompanija 13. jul Plantaže.

U saradnji sa makedonsko-turskom asocijacijom Adonis group, Privredna komora je organizovala posjete specijalizovanim sajmovima u Turskoj i to:

STATIONERY OFFICE 2020

Sa predstavnicima privrednih društava (INK Design doo, Ljetopis doo i Lutrex doo) specijalizovanih u trgovini poslovnom galanterijom, reklamnim materijalom, školskim priborom i štampom uspješno je realizovana posjeta Međunarodnom sajmu kancelarijskog materijala i opreme “Stationery office 2020”, koji je održan od 19. do 23. februara u Istanbulu.

Tokom trajanja manifestacije učesnici su imali priliku da direktno komuniciraju sa kompanijama koje učestvuju kao izlagači na sajmu i da se upoznaju sa novim tehnologijama, proizvodima i najnovijim trendovima u ovoj oblasti. Ostvareni su mnogobrojni kontakti i uspostavljena je saradnja sa dobavljačima, a privrednim društvima koja već posluju sa turskim kompanijama, posjeta je poslužila za produbljivanje međusobne saradnje i zaključivanje novih ugovora.

Drugog dana sajma organizovan je sastanak sa direktorom predstavništva turskog sajma "Tuyap Fuar" za Jugoistočnu Evropu Erdoganom Dželadinom na kom je razgovarano o nastavku saradnje u narednom periodu.

EURASIA WINDOW

Eurasia Window - 21. međunarodni sajam prozora, tendi, fasadnih sistema i prateće opreme, profila, proizvodnih tehnologija i mašina, izolacionih materijala i pratećih proizvoda, održan je od 3. do 7. marta u Istanbulu. Organizovan je uporedo sa dvanaestim po redu sajmom Eurasia Door – izložbom vrata, roletni, brava, panela, pregradnih sistema i dodatnog pribora i desetim Eurasia Glass – sajmom proizvoda od stakla, proizvodno-obradnih tehnologija i mašina, pomoćnih proizvoda i hemikalija i tako zaslužio epitet stjecišta nekih od najznačajnijih kompanija iz ove tri važne oblasti građevinske industrije.

Eurasia Glass, Window and Door Fairs iz godine u godinu bilježi tendenciju rasta, kako po broju učesnika tako i po broju posjetilaca. O značaju ove sajamske manifestacije govori i podatak da je veliki broj učesnika iz zemalja sa evropskog i azijskog kontinenta koji su predstavili nove trendove u ovoj oblasti.

Posredstvom Adonis grupe organizovane su i posjete sajmovima:

- 17. Internacionalni Sajam prediva - Istanbul Yarn Fair, 27. - 29. februar, Istanbul
- 27. Internacionalni Sajam za medicinu, dijagnostiku, rehabilitaciju, laboratorije- Expomed Eurasia – 19.- 21. mart, Istanbul
- 3. Internacionalni Sajam igračaka - Istanbul Toy Fair, 19. - 22. mart, Istanbul
- Internacionalni Sajam za poljoprivredu i mehanizaciju, 17. - 20. mart, Konja.

Predstavnici kompanija Montefarm i Rudo Montenegro, posredstvom Privredne komore, su učestvovali na sajmu medicine "Expomed", koji je održan u Istanbulu u periodu 5.-7. novembra. Sajam je ponudio učesnicima i posjetiocima proizvode koji se intenzivno koriste tokom procesa pandemije.

4.4 SERTIFIKAT EXCELLENT SME

Privredna komora Crne Gore u saradnji sa francuskom agencijom COFACE, specijalizovanom za oblast osiguranja potraživanja i sa mrežom koju je razvila u više od 200 zemalja svijeta, realizuje uslugu za crnogorska uspješna mikro, mala i srednja preduzeća u Crnoj Gori. U pitanju je sertifikat za preduzeća koja dobro posluju, a PKCG je odlučila da ih obilježi i promovise. Zadatak Excellent SME Montenegro online sertifikata jeste da premosti nepovjerenje koje imaju kupci i partneri. On to postiže tako što kupca ili partnera, već pri prvoj posjeti vašem sajtu, uvjerava u vašu poslovnu odličnost, koja se tako lako prepoznaje i posao može da počne. Projekat već postoji u Sloveniji, Srbiji, Makedoniji, Rumuniji, Bugarskoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Španiji i Hrvatskoj.

Pravo korišćenja Excellent SME sertifikata je u 2020. godini dobilo 215 privrednih društava iz Crne Gore, što je 32,4% manje nego tokom 2019. godine. Od ukupnog broja izdatih, 86,7% se odnosi na resertifikaciju. Od ukupnog broja kompanija sa Excellent SME sertifikatom, najviše ih posluje u sektoru trgovine (34,8%) zatim građevinarstva (20,8%), turizma i ugostiteljstva (9,2%), pružanja usluga (7,2%) i poljoprivrede i proizvodnje hrane (5,6%). Većina preduzeća (72,41%) ima registrovano sjedište u centralnom dijelu Crne Gore. Najviše preduzeća ima registrovano sjedište u Podgorici (127) zatim u Baru (27), Nikšiću (19) i Budvi (16).

Privredna komora je u saradnji sa agencijom COFACE organizovala 6. novem-

bra seminar na temu: "Suzbijanje stresa na radnom mjestu u tri koraka". Uvodne riječi imali su Ljiljana Filipović, potpredsjednica Privredne komore Crne Gore i Đorđe Živanović, direktor za Srbiju i Crnu Goru, regionalni direktor projekta Excellent SME. Potpredsjednica Filipović je rekla da je seminar prvenstveno namijenjen preduzećima nosiocima Excellent SME sertifikata, ali i svim zainteresovanim koji bi to uskoro mogli postati. Podsjetila je da se Excellent SME sertifikatom promoviše izvrsnost preduzeća, povećava transparentnost funkcionisanja tržišta, omogućava bolja vidljivost kompanija sa dobrom poslovnom praksom i sigurnije poslovanje. Ovim sertifikatom se dokazuje kredibilitnost njihovih nosilaca.

Predavač na seminaru bila je Jelena Goranović, doktorica psihologije, koja je predstavila uticaj stresa na psiho-fizičko zdravlje i efikasnost na radnom mjestu, kao i faktore koji ga izazivaju. Na seminaru je bilo riječi i o motivaciji zaposlenih, njihovoj produktivnosti i fokusiranosti na rad. Diskutovano je o različitim uzrocima stresa i prezentovani su praktični načini i strategije uvećanja motivacije, te produktivnosti zaposlenih.

Za ovaj seminar je bilo iskazano veliko interesovanje zbog potrebe kompanija da u novonastalim okolnostima poslovanja opterećenog pandemijom Covid 19 očuvaju kvalitet rada i psiho fizičko zdravlje zaposlenih.

5. OBRAZOVANJE I LJUDSKI RESURSI

5.1 EDUKATIVNE AKTIVNOSTI

U cilju povećavanja kvaliteta znanja i kompetencija ljudskih resursa, Privredna komora organizuje edukativne aktivnosti čime prenosi najnovija znanja i vještine iz oblasti za koje su zainteresovane crnogorske kompanije. Izbor edukacionih tema i oblasti se vrši na osnovu zahtjeva članica i istraživanja tržišta o njihovim potrebama.

Privredna komora Crne Gore je u 2020. godini organizovala 37 edukativnih aktivnosti koje je u prostorijama Komore pratilo 1179 lica. Takođe u 2020. godini zbog pandemije, organizovani su online skupovi preko digitalnih platformi kojima je prisustvovalo 3155 posjetilaca. Ukupno je organizovan 21 online događaj: 13 skupova (jedan seminar, tri okrugla stola, dvije konferencije, šest radionica i jedna prezentacija) sa 637 pratilaca, kao i 8 vebinara, koji su zabilježili 583 posjeta. Urađen je i jedan edukativni video prilog koji je imao 1935 pregleda.

Okrugli stolovi:

- Strategija cjeloživotnog preduzetničkog učenja
- Mogućnosti smanjenja poreskog opterećenja na zarade
- Strategija razvoja pomorske privrede za period od 2020. do 2030. godine
- Deficitarna zanimanja u ICT sektoru
- Dan otvorenih vrata -programi podrške Sekretarijata za preduzetništvo
- Implementacija Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga
- Dan kvaliteta: Savremene tendencije u sistemu razvoja kvaliteta

Seminari:

- Menadžment u savremenim kompanijama
- Komunikacione vještine
- Otvoreni podaci za uspješnije poslovanje
- Savremeni marketing menadžment
- Liderske vještine – lider se stvara
- Efikasno vođenje sastanaka
- Kontrolisanje stresa na radnom mjestu i efektivno raspolaganje vremenom
- Upravljanje promjenama
- Prezentacione vještine

- Data ekonomija-ODEON projekat
- Određivanje ciljeva u funkciji unaprijeđenja poslovanja
- Poreska kontrola u građevinarstvu
- Javni i medijski nastup
- Registracija i promjene u CRPS
- Krizni menadžment
- Uloga i značaj odbora za reviziju u privrednim društvima
- Liderstvo novog doba-liderska komunikacija
- Suzbijanje stresa na radnom mjestu u tri koraka

Radionice:

- Otvoreni podaci i ekonomija-ODEON projekat
- Testiranje Indeksa cirkularnosti na sektor ribarstva i akvakulture u okviru BLUEfasma projekta
- Konvencija o zajedničkom tranzitu - obezbjeđenje carinskog duga u tranzitnom postupku

Prezentacije:

- Softversko rješenje za kompenzaciju potraživanja
- Otvoreni podaci – perspektiva primjene
- Prezentacija online platforme NTC iz Nikšića
- Internacionalizacija sistema za stručno osposobljavanje u zemljama Zapadnog Balkana INTERWET WB

Obuke:

- Obuka ponuđača u vezi primjene novog Zakona o javnim nabavkama;
- Polaganje stručnog ispita za sticanje licence za obavljanje poslova zastupanje pred carinskim organom;
- Interna obuka: "Cirkularno slanje mail-a iste sadržine na više mail adresa";
- Interna obuka: "Cirkularno slanje personalizovanog teksta maila na više adresa";
- Interna obuka: "Obuka za interne provjeravače SMK u Komori".

Komora je, u saradnji sa Ministarstvom finansija, Upravom carina i Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove organizovala obuku za polaganje stručnog ispita za sticanje licence za obavljanje poslova zastupanja pred carinskim organom. Obuku je pohađalo sedam kandidata.

5.2 SISTEM OBRAZOVANJA

Privredna komora je od samog početka uključena u reformu obrazovnog sistema i intezivno saraduje sa Ministarstvom prosvjete, Zavodom za zapošljavanje, Savezom samostalnih sindikata i Centrom za stručno obrazovanje. U oblasti stručnog obrazovanja naročito se izdvajaju sledeće aktivnosti Komore:

- Učešće u izradi standarda zanimanja (priprema, kreiranje, ocjena i usvajanje standarda zanimanja),

- Aktivnosti na promociji i afirmaciji socijalnog partnerstva u funkciji povezivanja privrede i stručnog obrazovanja;
- Učestvovanje u izvještavanju o stanju u stručnom obrazovanju shodno zaključcima Torino procesa.

Privredna komora Crne Gore, takođe aktivno učestvuje u promociji i realizaciji dualnog sistema obrazovanja. Većim uključivanjem poslodavaca u praktično obrazovanje postignuti su brojni benefiti za privredu i obrazovni sistem. Školske 2019/20. godine u dualnom sistemu obrazovanja, pored 270 učenika upisanih prethodne školske godine, imali smo oko 300 novih. Dualno obrazovanje se sprovodi u 26 škola iz 19 crnogorskih opština.

Da bi poslodavci uzeli učešće u dualnom sistemu obrazovanja i prihvatili učenike na obuku, moraju ispunjavati određene materijalne, prostorne i kadrovske uslove. Tokom 2020. godine, pored predstavnika Centra za stručno obrazovanje i škola i predstavnici Privredne komore Crne Gore su bili članovi komisija koje su posjetile nove poslodavce, koji su se prijavili za učešće u dualnom sistemu obrazovanja. U dualnom sistemu obrazovanja se obrazuju učenici po obrazovnim programima: elektroinstalater, frizer, konobar, kuvar, prodavač, ratar-povrtar, poslastičar, automehaničar, autoelektričar, zavarivač, instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije, bravar, pekar, monter telekomunikacionih sistema, stolar.

U cilju bolje realizacije i praćenja čitavog procesa realizacije ovog vida obrazovanja Ministarstvo prosvjete je ustanovilo Koordinaciono tijelo za kontinuirano praćenje dualnog obrazovanja. Privredna komora participira u radu ovog tijela u koje su uključeni predstavnici privrednih asocijacija i obrazovnih institucija, Centra za stručno obrazovanje i Ministarstva.

Radi podsticanja učenika da se upisuju na obrazovne programe nivoa III koje je tržište rada prepoznalo kao deficitarne, u školskoj 2019/2020. godini dodijeljeno je 665 stipendija od čega je Privredna komora izdvojila sredstva za 30. Stipendije su dobili učenici koji se obrazuju po obrazovnim programima kuvar, konobar, monter telekomunikacionih sistema, vodoinstalater i keramičar.

Komora je učestvovala u izradi i usvajanju 37 standarda zanimanja, 37 standarda stručnih kvalifikacija, 15 standarda kvalifikacija nivoa obrazovanja, kao i 13 obrazovnih programa. Takođe, urađena su i 22 programa za sticanje ključnih kvalifikacija, 7 za sticanje ključnih vještina i 2 za sticanje i razvoj ključnih kompetencija.

Predstavnici Privredne komore su učestvovali u radu Nacionalnog savjeta za obrazovanje i njegovim radnim tijelima: Odboru za obrazovanje odraslih i Odboru za stručno obrazovanje.

Takođe, učestvovali su u radu Savjeta za kvalifikacije kao i sektorskih komisija za: građevinarstvo i uređenje prostora; ekonomiju i pravo; poljoprivredu, prehranu i veterinu; zdravstvo i socijalnu zaštitu; turizam, trgovinu i ugostiteljstvo; saobraćaj i komunikacije; inženjerstvo, proizvodne tehnologije (mašinstvo i obrada metala, elektrotehnika i automatizacija i dr; obrazovanje i osposobljavanje; rudarstvo, metalurgiju i hemijsku industriju); informacione tehnologije; usluge i interdisciplinarna područja.

Aktivnosti Komore u oblasti visokog obrazovanja se ogledaju prije svega kroz rad njenih predstavnika u Savjetu za visoko obrazovanje. U ovom dijelu je Komora aktivna i kroz učešće u međunarodnim projektima ERASMUS programa. U cilju promocije nauke, istraživanja i inovacija u saradnji sa Ministarstvom nauke predstavnik Komore je učestvovao u aktivnostima EUREKA mreže u svojstvu visokog predstavnika za EUREKA program za Crnu Goru.

I u 2020. godini nastavljena je saradnja sa međunarodnim organizacijama koje podržavaju razvoj obrazovanja i ljudskih resursa u Crnoj Gori, kao što su Evrop-

ska trening fondacija, UNICEF, Hans Seidel iz Njemačke, British Council iz Ujedinjenog kraljevstva, Evropska komisija, itd.

U periodu od 23. novembra do 11. decembra predstavnica Privredne komore je pohađala online seminar Japanske agencija za međunarodnu saradnju (JICA) na temu "Razvijena tržišno orijentisana strategija promocije izvoza/marketinška strategija".

5.3 SISTEM MENADŽMENTA KVALITETOM

Privredna komora je prepoznala značaj procesa implementacije standarda kvaliteta za uspješan rad i razvoj te tržišno pozicioniranje privrednih subjekata. U želji da kroz lični primjer to pokaže i dodatno pomogne, Komora je 2007. godine ispunila zahtjeve međunarodnog standarda ISO 9001 i sertifikovala sistem menadžmenta kvalitetom.

Komora je od tada prošla kroz četiri sertifikaciona ciklusa i sada je u drugoj godini petog.

Oblast sertifikacije Komore, prema standardu ISO 9001:2015, je:

- Ostvarivanje zajedničkih interesa članica Komore;
- Poslovno povezivanje i informisanje;
- Promocija članica Komore;
- Poslovna edukacija i stručno obrazovanje.

Tokom, 2020. godine organizovana je obuka u cilju osposobljavanja zaposlenih za interne provjerivače. Obuka je organizovana u skladu sa preporukama eksterne i interne provjere SMK u Komori iz 2019. godine i održana u tri termina kako bi se što više zaposlenih upoznalo sa procedurom interne provjere. Nakon održanih obuka lista provjerivača SMK je proširena sa 13 zaposlenih.

Na sjednici Odbora za kvalitet u Komori, održanoj 8. juna, u toku priprema za resertifikacionu provjeru analizirani su pojedinačni ciljevi svih sektora.

Takođe, radi pripreme interne provjere, donijeta je odluka o izboru timova za internu provjeru u koje su uključeni i provjeravači bez iskustva, koji su nedavno prošli obuku. Takođe, na ovoj sjednici rukovodstvo je razmotrilo i usvojilo 13 predloženih procedura SMK. Na drugoj sjednici Odbora za kvalitet razmotreni su rezultati interne provjere, koja je sprovedena od 14. do 18. septembra. Ovom provjerom nisu nađene neusaglašenosti.

Nadzorna eksterna provjera održana je 24. septembra. Zbog epidemiološke situacije provjera je obavljena elektronskim putem. Nadzornom eksternom provjerom je zaključeno da je Privredna komora uspješno ispunila zahteve standarda ISO 9001:2015.

Privredna komora veliku važnost pridaje standardima kvaliteta i u cilju informisanja privrede, organizovala je povodom Svjetskog dana kvaliteta i Evropske nedelje kvaliteta okrugli na temu "Savremene tendencije u sistemu razvoja kvaliteta", u čijem su radu učestvovali eminentni stručnjaci iz ove oblasti. Svrha obilježavanja Svjetskog dana kvaliteta je promovisanje njegovih vrijednosti i podsticanje razvoja i napretka organizacija, društva i pojedinaca. O kvalitetu i prevenciji krize govorio je dr Radoica Luburić, dok su u fokusu izlaganja Zorana Glomazića, direktora Instituta za standardizaciju Crne Gore (ISME), bili kvalitet i standardizacija. Učesnici okruglog stola su saglasni da bi bilo neophodno da se standardi uvedu u nastavne programe škola i fakulteta. Takođe, insistiraju na većoj popularizaciji ove važne teme, odnosno na organizovanju edukacija o značaju primjene standarda.

6. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

6.1 POSLOVNI FORUMI / SASTANCI PRIVREDNIH DELEGACIJA

POSLOVNI FORUM CRNA GORA – BOSNA I HERCEGOVINA

Poslovni forum crnogorskih i bosanskohercegovačkih privrednika iz sektora drvoprerade i opremanja objekata održan je 29. januara u Podgorici.

Organizator skupa bila je Privredna komora Crne Gore u saradnji sa Vanjskotrgovinskom komorom Bosne i Hercegovine, a uz podršku Evropske mreže preduzetništva.

Cilj susreta je bio unapređenje i razvoj privredne saradnje dvije zemlje, a poseban akcenat je stavljen na prezentacije ponude proizvoda i usluga kompanija iz Bosne i Hercegovine za potrebe opremanja hotelskih i ugostiteljskih kapaciteta na našem tržištu.

Uvodna obraćanja imali su predsjednik Privredne komore Crne Gore Vlastimir Golubović i potpredsjednik Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine Ahmet Egrlić.

U radu skupa učestvovali su, pored privrednika, ambasador BiH Branimir Jukić i načelnik Direkcije za drvnu industriju Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Goran Đalović.

Prezentovane su kompanije: Nova Ambijenta, Ečo Company, Sarajevo Business Consulting, Wood team, Rattan Sedia, Sin-Cro-Er, Elgrad i Udruženja Drvni klaster Hercegovine.

POSLOVNI FORUM CRNA GORA - NJEMAČKA

Privredna komora Crne Gore, u saradnji sa Njemačko - srpskom privrednom komorom (AHK Srbija), organizovala je 6. februara poslovni forum i bilateralne susrete crnogorskih i njemačkih privrednika iz oblasti saobraćaja i logistike.

Cilj ovog susreta bio je upoznavanje njemačkih partnera sa stanjem, razvojnim planovima, kao i budućim projekcijama u oblasti saobraćaja i logistike, te uspostavljanje međusobne poslovne saradnje crnogorskih i njemačkih preduzeća.

Uvodna obraćanja na forumu su imali Danilo Gvozdrenović, potpredsjednik Privredne komore Crne Gore, dr Robert Weber, ambasador SR Njemačke u Crnoj Gori, Martin Knapp, direktor Njemačko - srpske privredne komore, dr Ulrich

Wild, direktor kompanije em&s GmbH i konsultant programa izvozne inicijative Ministarstva za ekonomiju i energetiku SR Njemačke.

Delegacija koju je činilo pet njemačkih kompanija, predstavila je proizvodni program, inovacije i usluge u navedenim oblastima.

Potpredsjednik Gvozdenović je izrazio zadovoljstvo zbog održavanja ovakvog skupa i ocijenio da će njegovi rezultati biti vidljivi u najskorije vrijeme. Naveo je da Komora izuzetnu pažnju posvećuje saobraćaju, jer je to djelatnost koja predstavlja važnu sponu između proizvodnje i prodaje.

Dr Robert Weber, ambasador SR Njemačke u Crnoj Gori je takođe ocijenio veoma pozitivnim održavanje poslovnog foruma i činjenicu što su njemački privrednici zainteresovani da predstave svoje kompanije te kroz razgovor sa crnogorskim kolegama učine što konkretnijim međusobne poslovne veze. Govorio je o rezultatima veoma uspješne njemačke privrede i interesovanju njihovih kompanija da investiraju u Crnu Goru. Ocijenio je da naša zemlja ima veoma dobre šanse da bude uspješna u korišćenju obnovljivih izvora u javnom prevozu.

Sekretar Odbora udruženja saobraćaja Privredne komore je u svojoj prezentaciji ukazao da transport karakterišu pozitivni trendovi i značajan uticaj na BDP. Ovaj sektor zapošljava 12.500 radnika, što govori o velikom uticaju saobraćaja na ekonomiju. Podsjetio je da bi u septembru trebalo da bude završena prva dionica auto-puta Bar - Boljare, a nastavak gradnje ovog kapitalnog projekta šansa je za angažovanje njemačkih investitora.

Usljedila je prezentacija kompanija A. Rawie, Bosch Security and Safety Systems i Inserteffect.

Skup je okončan bilateralnim susretima privrednika dvije zemlje tokom kojih su razmotrene mogućnosti saradnje na konkretnim projektima.

POSLOVNI FORUM CRNA GORA - AUSTRIJA

Privredna komora, u saradnji sa Kancelarijom za poslove privrede pri Ambasadi Republike Austrije, organizovala je 2. marta poslovni forum dvije zemlje, iz oblasti komunalne privrede i vodoprivrede.

Na forumu su predstavljena vodeća austrijska preduzeća iz oblasti projektovanja, trgovine i izvođenja radova u sektoru voda i otpadnih voda, a tokom B2B razgovora omogućeno je uspostavljanje direktnih kontakata potencijalnih partnera iz dvije države.

Potpredsjednik Privredne komore Danilo Gvozdenović izrazio je uvjerenje da će forum rezultirati saradnjom na konkretnim projektima. Predstavio je trendove ekonomskog razvoja i investicione potencijale naše zemlje.

Privredna komora je najbolje mjesto za pokretanje naše privredne misije kazala je, pozdravljajući skup, ambasadorica Austrije u Crnoj Gori Anna Janković. Zahvalila je Komori za dugogodišnju podršku na jačanju ekonomskih i političkih odnosa dvije zemlje.

Skup je pozdravila i Erika Teoman-Brenner, trgovinska savjetnica pri ambasadi Republike Austrije.

Projekte u oblasti komunalnih otpadnih voda, vodosnabdijevanja i čvrstog otpada, predstavio je Dragan Asanović, generalni direktor Direktorata za upravljanje otpadom i komunalni razvoj u MORT-u. On je, između ostalog, kazao da je dužina kanalizacione mreže u Crnoj Gori 916,6 kilometara, te da je oko 47% stanovništva pokriveno ovom vrstom usluga.

Asanović je kazao da je u Crnoj Gori 10 postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u funkciji ili probnom radu (Podgorica, Nikšić, Budva, Herceg Novi, Kotor-Tivat, Mojkovac, Žabljak, Šavnik, Pljevlja, Berane), kao i nekoliko manjih koja

povremeno rade (Virpazar, Rijeka Crnojević, Jaz, Vranjina). U toku je realizacija ugovora za projektovanje i zgradnju PPOV-a u Andrijevići, Petnjici i Danilovgradu, dok je ugovoren i finansijski aranžman za izgradnju novog PPOV-a u Podgorici. Ukratko je predstavio plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori do 2035. godine. Od ukupnih sredstava (472 miliona eura), procijenjeni investicioni troškovi izgradnje planiranih PPOV-a iznose 131 milion eura, a za proširenje kanalizacione mreže i povezivanje novih objekata potrebno je izdvojiti 212 miliona eura. U periodu do 2022. godine za izgradnju kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda realizovaće se sredstva u ukupnom iznosu od 104 miliona eura.

Usljedila je prezentacija austrijskih kompanija Brunnbauer-Armaturen Produktions, Copa Data, Donau Chemie Aktiengesellschaft, Interchem Handels, Microtronics Engineering, M-U-T Maschinen-Umwelttechnik-Transportanlagen, Schiebel Antriebstechnik, Festo Gesellschaft.

ONLINE SASTANAK SA CRESCENDO WORLDWIDE

Na inicijativu Roseline Peter iz Crescendo Worldwide – a 7. decembra organizovan je online sastanak. Na sastanku su prezentovane aktivnosti ove organizacije sa jedne strane, a sa druge ekonomski i investicioni potencijali Crne Gore i uloga crnogorske Komore u njihovoj promociji. Crescendo je međunarodna poslovna i savjetodavna kompanija za strana ulaganja koja je prisutna u 22 zemlje sa krajnjim ciljem privlačenja stranih direktnih investicija i jačanja međunarodne trgovine.

Imajući u vidu činjenicu da su članice ove organizacije uglavnom investitori sa dalekih tržišta, posebna pažnja je posvećena promociji Luke Bar, njene poslovne zone i mogućnostima daljeg razvoja kao HUB destinacije. Shodno tome, naknadno je posredovano u organizaciji online sastanka sa predstavnicima Luke koji su detaljno prezentovali potencijale svoje kompanije.

6.2 MEĐUNARODNE KOMORSKE ASOCIJACIJE

EUROCHAMBRES

Eurochambres, sa preko 46 članica (42 nacionalna udruženja privrednih komora i dvije transnacionalne komorske organizacije), predstavlja više od 20 miliona preduzeća i evropsku mrežu od 1700 regionalnih i lokalnih komora.

Eurochambres nastoji da poboljša opšte uslove poslovanja, olakša pristup tržištima unutar i van EU i obezbjedi dostupnost ljudskih, finansijskih i prirodnih resursa.

Na osnovu redovnih konsultacija sa svojim članovima, Eurochambres zastupa evropske poslovne interese, upravlja i koordinira različite projekte u korist Komora i šire poslovne zajednice. Većina ovih projekata finansiranih od strane EU usmjerena je na podsticanje poslovnih odnosa između EU i trećih zemalja i na promovisanje preduzetništva.

Eurochambres je takođe osnovao inicijativu Chamber + sa ciljem da podrži / pojača saradnju mreže Evropske komore u okviru programa finansiranih od strane EU. Glavna svrha Chamber + je okupiti evropske komore sa sličnim interesom i pružiti im podršku u razvoju zajedničkih evropskih inicijativa.

Glas evropske poslovne zajednice takođe se promovise kroz redovne komunikacione akcije, događaje, obuke i umrežavanje. Glavne inicijative Eurochambres-a u tom pogledu su Akademije (organizacije raznih teninga u organizaciji Eurochambres-a) i Evropski parlament preduzeća.

Na elektronskoj platformi 8. septembra je održan sastanak pridruženih i dopisnih članova Eurochambres-a. Na sastanku je izabran Bord direktora Eurochambres-a za 2021. godinu. Privrednu komoru Crne Gore je predstavljao generalni sekretar Pavle Radovanović.

Sastanak izvršnih direktora/generalnih sekretara organizacija članica Eurochambres-a održan je na elektronskoj platformi 2. oktobra. Sastankom je predsjedavao Ben Butters, izvršni direktor Eurochambres-a.

Podpredsjednik Eurochambres-a i predsjednik Unije privrednih komora Turske (TOBB), gospodin Hisarcıklıoğlu intervenisao je na sastanku i podvukao značaj uloge izvršnih direktora/generalnih sekretara za nesmetan rad CCI-a i izrazio žaljenje što nije mogao da bude domaćin sastanka u Istanbulu zbog pandemije COVID-19.

Učesnici su istakli razmjere izazova za poslovnu zajednicu izazvanih pandemijom i mjere koje su preduzele nacionalne komore. Oni su naglasili da ograničenja putovanja i mjere koje se razlikuju od zemlje do zemlje uzrokuju probleme/zabune. Zaključeno je da nacionalne komore na nivou svojih država moraju pokrenuti akcione planove za oporavak privrede i povećanje budžeta za istraživanje, inovacije i digitalizaciju. Privrednu komoru Crne Gore je predstavljao generalni sekretar Pavle Radovanović.

Sastanak grupe visokog nivoa Evropskih komora za javno pravo održan je na elektronskoj platformi 3. decembra.

Predsjedavajući ove institucije Martin Vansleben pozdravio je učesnike prvog sastanka grupe visokog nivoa Evropskih komora za javno pravo.

Koordinator za saradnju sa međunarodnim komorskim asocijacijama Privredne komore prezentovao je ekonomsku situaciju u Crnoj Gori, uticaj korona virusa na nacionalnu ekonomiju, kao i donijete mjere.

KOMORSKI INVESTICIONI FORUM ZB6

Komorski investicioni forum Zapadnog Balkana osnovan je tokom održavanja Bečkog samita 2015. godine. Uvažavajući izuzetan značaj dalje implementacije "Berlinskog procesa" za jačanje regionalne saradnje na Zapadnom Balkanu predsjednici Privrednih komora zemalja Zapadnog Balkana osnivanjem Forum izrazili su, pored ostalog, inicijativu za aktivno uključivanje nacionalnih privrednih komora u realizaciju konkretnih ciljeva "Berlinskog procesa".

Suštinski cilj kojem teže osnivači ove komorske asocijacije je da udruženim komorskim djelovanjem, saradnjom i usaglašavanjem aktivnosti stave fokus na razvoj konkurentnosti privreda regiona Zapadnog Balkana. Komorski investicioni forum pored praćenja realizacije velikih regionalnih infrastrukturnih projekata koji su odobreni od strane Evropske komisije, posvećen je i sagledavanju potreba i davanju prijedloga za projekte manje veličine, koji se npr. svrstavaju u sekundarne infrastrukturne projekte, a kojima se značajno može unaprijediti privredna saradnja u Regionu.

KIF-om upravlja UO, kojeg čine predsjednici privrednih komora osnivača.

U cilju što bolje funkcionalnosti i mogućnosti korišćenja raspoloživih fondova, KIF je na nivou šest svojih ne EU članica osnovao Stalni sekretarijat u Trstu, a kancelarija Generalnog sekretara je u Podgorici otvorena 21. februara 2019. godine.

UPRAVNI ODBOR KIF-A ZB6

Predsjednik Privredne komore Crne Gore Vlastimir Golubović učestvovao je u radu sjednice Upravnog odbora Komorskog investicionog foruma Zapadnog Balkana koja je 10. i 11. marta održana u Skoplju.

Od osnivanja Komorskog investicionog foruma, kao zajedničke institucije šest komora Zapadnog Balkana, značajan napredak je napravljen u pogledu povezivanja poslovnih zajednica i privreda regiona, kao i jačanju saradnje na nivou vlada.

Prilikom sastanka u Skoplju predsjednik Privredne komore Crne Gore razmotrio je sa crnogorskom ambasadoricom u Sjevernoj Makedoniji Marijom Petrović, mogućnosti organizovanja aktivnosti koje bi snažnije povezale privrednike i ojačale ekonomsku saradnju dvije države. Tokom sastanka je ocijenjeno da su politički odnosi dvije države veoma dobri, a da postoji prostor za dodatno unapređenje privredne saradnje. Poslovni forum i bilateralni susreti privrednika Crne Gore i Sjeverne Makedonije doprinijeli bi intenziviranju ekonomskih relacija, ocijenili su sagovornici, pa će u narednom periodu, Komora i Ambasada, u saradnji sa makedonskim institucijama, raditi na realizaciji ovakvog poslovnog događaja.

Zbog situacije prozrokovane pandemijom, 13. sjednica Upravnog odbora KIF-a održana je putem konferencijskog poziva 15. maja. U radu sjednice učestvovali su svi predsjednici komora članica KIF ZB6 kao i nacionalni koordinatori. Na sastanku je razgovarano o promjenama u upravljačkoj strukturi KIF-a. Predsjednik UO KIF-a Marko Čadež, predložio je promjenu u upravljačkoj strukturi KIF ZB6 otvaranjem mjesta "kopredsjednika". Predložio je da kopredsjednik UO KIF-a ZB6 bude predsjednik Stopanske komore Sjeverne Makedonije Branko Azeski. Predsjednik Čadež bi u budućem periodu obavljao poslove koji se odnose na međunarodnu saradnju i komunikaciju sa međunarodnim donatorima, dok bi se predsjednik Azeski brinuo o organizacionim i institucionalnim pitanjima udruženja. Članovi Upravnog odbora su izjavili da je navedeni predlog prihvatljiv i da će o istom zvanično odlučiti na nekoj od narednih sjednica.

Četrnaesta sjednica UO KIF-a (ujedno i poslednja u 2020. godini) održana je 5. oktobra u Tirani. Predsjednik UO KIF-a, Marko Čadež analizirao je prethodni rad KIF ZB6, ističući da, iako je bio uspješan, još uvijek ima puno prostora za unapređenje komunikacije, razmjenu informacija i lobiranje za nove projekte.

Podsjetio je da su tokom sastanka Upravnog odbora u Trstu donijete neke važne odluke, kao što su formiranje radnih grupa, imenovanje nacionalnih koordinatora i podjela zadataka između članova Upravnog odbora. Naveo je i da treba preciznije definisati kanale komunikacije između Sekretarijata KIF ZB6 i Upravnog odbora.

Na ovoj sjednici donijeta je odluka o preseljenju Sekretarijata KIF-a iz Trsta u Podgoricu, na čemu će u narednom periodu raditi Operativni tim KIF-a ZB6.

Inicijalni sastanak Poslovnog savjeta Komorskog investicionog foruma zapadnobalkanske šestorke (KIF ZB6) organizovan je online 4. novembra. U radu sastanka, pored članova Poslovnog savjeta, učestvovali su predsjednici privrednih komora zemalja zapadnog Balkana, među kojima i Vlastimir Golubović sa saradnicima, predstavnici Evropske komisije, Regionalnog savjeta za saradnju i CEFTA sekretarijata.

Poslovni savjet će zastupati direktne interese privrede Zapadnog Balkana kako u direktnoj komunikaciji sa vladama regiona tako i kroz komunikaciju sa Evropskom komisijom, međunarodnim institucijama i akterima. U ime više od 350.000 kompanija koje okuplja KIF, pratiće otklanjanje prepreka za uspješnije privređivanje unutar regiona i sa EU, te o tome redovno informisati zapadnobalkanske vlade i predlagati mjere koje će privrednicima olakšati poslovanje i smanjiti troškove. Poslovni savjet čine vlasnici i menadžeri 16 velikih poslovnih sistema, koji imaju kompanije i poslovne operacije u cijelom regionu. Crnu Goru u ovom savjetu predstavljaju Dragan Bokan - Voli Trade, Sanja Čalasan - Pivara Trebjesa i Stevan Milić - Portonovi Resort.

Privrednici su tokom diskusije ukazali na izazove koji opterećuju regionalnu ekonomsku saradnju. Oni apeluju, između ostalog, na međusobno priznava-

nje radnih dozvola, sertifikata, licenci, usklađivanje procesa fiskalizacija, implementaciju bespapirnog carinjenja, ocjenjujući da će se time doprinijeti bržem protoku roba i usluga u Regionu, te privlačenju vrijednih investicija.

Jedan od prvih koraka Poslovnog savjeta biće usvajanje pozicionog dokumenta sa prioritetima i stavovima poslovne zajednice Regiona koji se tiču stvaranja jedinstvenog regionalnog tržišta zasnovanog na principu četiri slobode - protoka robe, ljudi, usluga i kapitala. Ovaj dokument će biti svojevrsan doprinos poslovne zajednice akcionom planu za uspostavljanje jedinstvenog regionalnog tržišta, koji je usvojen od strane najviših predstavnika država Zapadnog Balkana na samitu u Sofiji 10. novembra.

Privredna komora Crne Gore se zalaže za unapređenje regionalne saradnje i podržava inicijative koje tome doprinose, a pri tome ne utiču na proces pristupanja Evropskoj uniji svake pojedinačne države ovog područja, saopštio je predsjednik Golubović.

Sjednice Poslovnog savjeta održavaće se po potrebi, a najmanje dva puta godišnje.

SJEDNICE OPERATIVNOG TIMA KIF-A ZB6

Na sastanku Operativnog tima (OT) KIF-a ZB6 održanom 10. marta u Skoplju, predsjednik Stopanske komore Sjeverne Makedonije Branko Azeski predstavio je nacrt dokumenta koji se odnosi na organizaciono funkcionisanje KIF-a ZB6 i predložio izmjenu metodologije rada operativnog tima.

Komorski investicioni forum zapadnobalkanske šesterke zatražio je od Evropske komisije da, u jeku pandemije koronavirusa, sve zemlje Regiona budu izuzete iz odluke o restrikciji izvoza medicinske opreme iz Evropske unije. U pismu, koje je predsjednik Upravnog odbora KIF ZB6 Marko Čadež uputio predsjednici Evropske komisije Ursuli von der Leyen, apelovano je i da se evropskom inicijativom "zeleni koridori" obuhvate ekonomije Regiona, što je za dobrobit kako EU, tako i Zapadnog Balkana.

Od 10. marta Operativni tim KIF-a počeo je zasijedati na nedjeljnom nivou kako bi se uključio u rješavanje tekućih pitanja i razmjenu informacija vezanih za COVID 19. Operativni tim je bio na raspolaganju komorama u rešavanju problema u poslovanju privrede prozrokovanih pandemijom.

ASOCIJACIJA BAKLANSKIH KOMORA (ABC)

ABC je osnovana 21.09.1994. u Mangaliji (Rumunija) na inicijativu privrednih komore Bugarske i Rumunije. Asocijacija balkanskih komora je nepolitička i nevladina organizacija koja ima za cilj da pomogne poslovnim aktivnostima na Balkanu. Njeni osnivači su privredne komore Albanije, Bugarske, Grčke, Makedonije, Rumunije, Turske i Srbije, kojima se kasnije pridružio Kipar. Članstvo je otvoreno svim balkanskim komorama koje prihvataju njen statut.

Privredna komore Crne Gore postala je punopravna članica Asocijacije 30. oktobra 2003. godine.

Glavni prioriteti ABC-a su: razvoj saradnje između poslovnih zajednica u regionu; podsticanje i podrška aktivnostima koje imaju za cilj strukturne promjene u ekonomijama balkanskih zemalja sa ciljem pristupanja EU; pokretanje i realizacija projekata od globalnog interesa za region; zajedničko učešće u programima EU i ostalim programima partnerstva.

U okviru Pakta o stabilnosti, ABC je 2000. godine započeo partnerski projekat sa Njemačkom asocijacijom privrednih komora (DIHK). Projekat ima za cilj institucionalno jačanje Asocijacije balkanskih komora poboljšanjem aktivnosti umrežavanja i pružanjem podrške pojedinim komorama u obuci, podršci MSP

ASSOCIATION OF BALKAN CHAMBERS

-a i zastupanju interesa.

U okviru predsjedavanja Asocijacijom balkanskih komora 2020. godine, Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine organizovala je sastanak Generalne skupštine koji je održan 30. novembra. Zbog pandemije, sastanak je održan putem platforme Zoom. Na sjednici je učestvovalo devet od jedanaest komore. Sjednicom je predsjedavao dr Vjekoslav Vuković, predsjednik Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine, koji je predstavio podatke o spoljnotrgovinskoj razmjeni Bosne i Hercegovine sa zemljama članicama ABC.

Predsjednik Unije privrednih komora Turske gospodin Hisarcioglu je naglasio da većina balkanskih zemalja još uvek nisu članice EU, što nije dobro za EU i za članice ABC. Do sada su samo četiri države članice ABC-a postale članice EU, dok sedam zemalja ima status kandidata ili potencijalnog kandidata. Privrednu komoru Crne Gore na sjednici je predstavljao Koordinator za saradnju sa međunarodnim komorskim asocijacijama, koji je prezentovao ekonomsku situaciju u Crnoj Gori, uticaj korona virusa na nacionalnu ekonomiju, kao i donijete mjere.

FORUM PRIVREDNIH KOMORA JADRANSKO-JONSKOG PODRUČJA (AIC FORUM)

AIC Forum koji objedinjuje privredne komore priobalnih regija Jadransko-jonskog bazena, osnovan je 2001. godine, na inicijativu privrednih komora iz Ankone i Splita, u cilju unapređenja privrednog razvoja na Jadransko-jonskom području i koordiniranog djelovanja privrednih komora.

Ovaj Forum čini 45 privrednih komora iz sedam priobalnih zemalja Jadranskog i Jonskog mora - Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Grčka, Italija i Slovenija.

Djelatnost Foruma se odvija kroz rad tematskih radnih grupa koje se bave pitanjima plavog rasta, povezivanja regiona, kvaliteta životne sredine i poljoprivrede, ženskog preduzetništva i održivog turizma.

Prema statutu udruženja, tijela Foruma su Skupština, Predsjednik, Upravno vijeće, Kolegijum revizora i Međunarodni Jadransko-jonski sud. Forum se finansira iz godišnje članarine koju utvrđuje Upravno vijeće, od strane međunarodnih tijela, doprinosa privatnih i javnih institucija, sponzorstava i prihoda od izvršenih usluga.

Strategija EU za jadransko-jonsku regiju (EUSAIR) je makroregionalna strategija koju je Evropska komisija usvojila i odobrilo Evropsko vijeće tokom 2014. godine. Strategiju su zajednički razvili Komisija, zemlje Jadransko-jonske regije i zainteresovane strane, koje su se složile da rade zajedno na oblastima od zajedničkog interesa u korist svake zemlje i cijelog regiona. Strategija EU za Jadransko-jonsku regiju jedna je od četiri makroregionalne strategije EU, uz strategiju EU za regiju Baltičkog mora (2009), Strategiju EU za dunavsku regiju (2011) i Strategije EU za alpsku regiju (2016).

EUSAIR obuhvata osam zemalja: četiri države članice EU (Hrvatska, Grčka, Italija, Slovenija) i četiri zemlje koje nisu članice EU (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija).

Zbog situacije s virusom COVID-19 i mjerama ograničenja koje su bili na snazi, nije bilo moguće organizirati zajednički godišnji događaj Jadransko-jonskih privrednih komora, gradova i univerziteta tokom kojeg se održava redovna Skupština. Sjednica Skupštine se trebala održati u Beogradu u okviru 5. Foruma Strategije EU za Jadransku i jonsku regiju (EUSAIR). Ovaj događaj je odložen za sledeću godinu.

Upravno vijeće AIC Foruma je odlučilo održati redovnu Skupštinu putem web platforme, uzevši u obzir činjenicu da se ove godine članovi AIC Foruma ne

mogu uživo sastati. Na sastanku koji je održan 19. novembra usvojeni su finansijski izvještaj za 2019., program aktivnosti i budžet za 2020., novi logo AIC Foruma, te imenovani članovi Odbora revizora za period 2020.-2023. godine.

MEĐUNARODNA TRGOVINSKA KOMORA (ICC - INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE)

Međunarodna trgovinska komora ima za cilj promovisanje međunarodne trgovine i investicija kao pokretača inkluzivnog rasta i prosperiteta. Osnovana je nakon Prvog svjetskog rata, od strane predstavnika privatnog sektora. Njeni osnivači su postavili globalne standarde za poslovanje u oblastima trgovine, investicija, finansija i komercijalnih odnosa.

Najznačajnije aktivnosti Međunarodne trgovinske komore se odnose na rješavanje sporova koji nastaju u međunarodnoj trgovini, pojednostavljenje carinskih i graničnih procedura i utvrđivanje standarda oporezivanja na globalnom nivou.

6.3 MULTILATERALNA SARADNJA

CEI

Prvi sastanak Komiteta nacionalnih koordinatora Centralno-evropske inicijative³ (CEI) u okviru crnogorskog predsjedavanja Inicijativom održan je 12. februara. Na sastanku, kojem su prisustvovali predstavnici 17 zemalja članica CEI, predstavljeni su prioriteti crnogorskog predsjedavanja, koji odražavaju nacionalne i regionalne interese. Razmijenjena su mišljenja o važnosti zajedničkog djelovanja u oblastima naučne diplomatije, zaštite životne sredine, povezivanja, reforme javne uprave i kreativnih i kulturnih industrija. Osim toga govorilo se o intenziviranju saradnje između parlamenata država članica CEI, kao i promociji ekonomskih potencijala i vrijednosti regiona kroz jačanje poslovne dimenzije.

U Ministarstvu vanjskih poslova 3. juna je održan treći sastanak Radne grupe za predsjedavanje CEI-jem. Sastanku su, pored koordinatora iz MVP-a, prisustvovali predstavnici crnogorskih institucija koje su tokom crnogorskog predsjedavanja kandidovale različite aktivnosti za realizaciju.

Ambasador Veljko Milonjić, nacionalni koordinator, informisao je prisutne o statusu aktivnosti koje su na nivou MVP-a bile predviđene za realizaciju tokom prvih pet mjeseci 2020. godine. Imajući u vidu aktuelnu pandemiju, dio aktivnosti je odložen, a dio realizovan putem video konferencija. Sekretarijat CEI-a sa sjedištem u Trstu je osim finansiranja redovnih aktivnosti tokom godine obezbijedio dodatna finansijska sredstva za projekte u vezi sa COVID 19 virusom.

Biznis forum zemalja Centralno-evropske inicijative, koji je Privredna komora planirala da organizuje krajem decembra u Budvi, otkazan je zbog epidemiološke situacije.

POSLOVNI SUSRETI "TOURISMB2B@BGFAIR"

Evropska mreža preduzetništva Srbije u saradnji sa Beogradskim sajmom i Evropskom mrežom preduzetništva iz regiona organizovali su poslovne susrete "TourismB2B@BGFair" u okviru 42. Sajma turizma, koji su se održali 20.-21. februara. Beogradski Sajam turizma već 40 godina čuva tradiciju i ispunjava

3 CEI je regionalni međuvladin forum posvećen podršci evropskim integracijama i održivom razvoju kroz saradnju između svojih država članica, kao i sa EU, međunarodnim i regionalnim organizacijama, kao i drugim javnim ili privatnim institucijama i nevladinim organizacijama. CEI danas ima 17 članica: Albanija, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Češka, Italija, Mađarska, Sjeverna Makedonija, Moldavija, Poljska, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Srbija, Ukrajina i Crna Gora.

svjetske standarde poslovanja, gradeći partnerske odnose sa izlagačima i poslovnim posjetiocima.

Organizacijom B2B sastanaka se pruža dodatna podrška kompanijama da nađu međunarodne partnere na Sajmu. Učesnicima je ponuđeno da odaberu potencijalne partnere u skladu sa potrebama i informacijama o partnerovom poslovanju i interesima. Tokom dva dana trajanja susreta učesnici su imali priliku da se sastanu sa domaćim i stranim kupcima i kompanijama na unaprijed zakazanim sastancima koji su održani u okviru Evropske mreže preduzetništva.

Balkanska alijansa hotelskih asocijacija – BAHHA i Privredna komora Crne Gore, potpisale su 19. februara u Hotelu Mona Casa u Beogradu, sporazum o saradnji čiji je cilj unapređenje poslovne saradnje zemalja regiona u oblasti turizma i promocija jedinstvenog turističkog prostora na međunarodnoj turističkoj mapi. Sporazum je, u ime Privredne komore Crne Gore, potpisao Ranko Jovović, predsjednik Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva.

Potpisnici sporazuma su se obavezali da će između ostalog informisati i podsticati svoje članstvo na sprovođenje aktivnosti BAHE i Privredne komore Crne Gore, kreirati zajedničke turističke proizvode u cilju unapređenja regionalne saradnje u oblasti turizma, veće prepoznatljivosti regiona i produžetka turističke sezone, inicirati donošenje podsticajnih mjera ekonomske politike, koje će dovesti do povećanja turističkog prometa u zemljama regiona, promovisati poslovne događaje i posjetu delegacija zemalja regiona u oblasti turizma, razmjenjivati pozitivna iskustva i informacije koje se odnose na hotelsko – turističko poslovanje, a u skladu sa zakonima i propisima u svakoj državi posebno, obezbjediti uslove za edukaciju, razmjenjivati znanja i iskustva i podsticati rad članica u okviru međunarodnih organizacija, razmatrati tekuća i druga aktuelna pitanja iz oblasti turizma i hotelijerstva od zajedničkog interesa.

ŽENE I MUŠKARCI U GRAĐEVINARSTVU U DUNAVSKOM REGIONU I ŠIRE

Institut “Mihailo Pupin” u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore i drugim partnerima organizovao je u utorak 9. juna online poslovni susret privrednika. Skup je organizovan u okviru projekta Evropske mreže preduzetnika (EEN).

Istoga dana, održana je online Konferencija “Žene i muškarci u građevinarstvu u Dunavskom regionu i šire”. Navedeni skupovi osmišljeni su u cilju eliminisanja postojećih regionalnih barijera u sektoru građevinarstva, promovisanja saradnje između malih i srednjih preduzeća iz oblasti građevinarstva i povezanih industrija i pružanja pomoći u pronalaženju odgovarajućih poslovnih partnera u jugositočnoj Evropi i Dunavskom regionu.

Pored predstavnika Privredne komore, događaj su pratili predstavnici kompanija Čelebić i Telemont.

ONLINE KONFERENCIJA I B2B- CONNECTO 2020

Tehnološki park Mostar - INTERA u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore i drugim partnerima, a uz podršku Evropske preduzetničke mreže (EEN), organizovao je online poslovne susrete pod nazivom CONNECTO 2020.

Događaj je započeo online konferencijom u utorak 28. jula nakon čega su uslijedili online B2B susreti, od 28 - 30. jula.

Jednodnevna online konferencija otvorena je pozdravnim govorom Vedrana Šimunovića, izvršnog direktora Tehnološkog Parka koji je izrazio zadovoljstvo realizacijom i odzivom učesnika iz više od 25 zemalja svijeta. Uvodna obraćanja imali su: gospođa Karin Rau, koja vodi GIZ-ov projekat “Inovacija i digitalizacija u MSP u BiH”, gospodin Eric Nelson, Ambasador Sjedinjenih Američkih Država

u BiH, te gospodin Tomislav Ruka, izvršni direktor za marketing, prodaju i korisničku podršku u HT Eronet.

Više od 300 učesnika iz više od 25 zemalja svijeta tokom tri dana imali su priliku da se sastanu sa potencijalnim partnerima, saradnicima i klijentima ostvarujući prve kontakte, te stvarajući temelje za izlazak na nova tržišta.

Pored predstavnika Privredne komore Crne Gore, učešće na ovoj konferenciji i online razgovorima uzeli su predstavnici sljedećih kompanija: Explorer, Imanje Rakočević, ETG grupa, Hotel Ramada, Montex elektronika, Data design i Ana Đurović - konsultant.

VIRTUELNI B2B SASTANCI U OKVIRU ONLINE SAJMA NAMJEŠTAJA I DRVNOG SEKTORA U BIH- MATCH & FURNISH 2020

Platforma online sajma namještaja i drvnog sektora u Bosni i Hercegovini - Match & Furnish 2020 okupila je 102 učesnika iz 19 zemalja, a u dva dana predviđena za virtuelne B2B susrete održano je više od 90 sastanaka.

Međunarodni posjetioci (uvoznici, distributeri, kompanije iz oblasti opremanja objekata, agenti, proizvođači itd.) imali su priliku da se povežu sa dobavljačima, ili projektnim partnerima u oblasti nameštaja i prerade drveta u Bosni i Hercegovini.

Izlagači na online platformi su bile bosansko-hercegovačke kompanije: Bosnian Beech Board, Delfin Trgotrans, Delibašić Poliuretani, Dineco, Ećo Company, Eden Garden, Ema-Konjuh International, Fagus Group, Fef Export-Import, Formino, Gmp Kompani, Go Pack, Ingrat, Izazov, Masterwood, Ms & Wood, Namještaj (Solidwood), Nova Ambienta, Rukotvorine (Zanat), Soligna i Storia.

Online sajam i B2B sastanke organizovala je Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine i Enterprise Europe Network, uz podršku SBA EU projekta (razvojni okvir za MSP) koji sprovodi EDA (Agencija za razvoj preduzeća Banja Luka).

Privredna komora Crne Gore je kao dio EEN mreže takođe bila koorganizator ovog događaja.

Pored predstavnika Privredne komore Crne Gore, učešće na ovim B2B sastancima uzeli su predstavnici kompanija: Čelebić Grupa, Cerovo i Kubura promet. Tokom razgovora najviše je bilo riječi o plasmanu proizvoda i usluga na crnogorsko tržište, kao i pronalazenju poslovnih partnera koji bi ih zastupali u Crnoj Gori. Medijski partner događaja bio je Verlag Strohmaier KG – časopis za enterijere Wohnkultur iz Beča, Austrija.

SECURITY SUMMIT 2020

Privredna komore Crne Gore, kao članica EEN mreže bila je koorganizator poslovnih online B2B susreta u okviru Security Summit 2020 – Virtual Event.

Virtuelno izdanje događaja Security Summit 2020, koji je održan od 3. do 5. novembra, još jednom je potvrdio kvalitet, zahvaljujući kojem se Security Summit učvrstio na evropskoj i globalnoj karti sajamskih događaja. Security Summit je ispunio sva očekivanja učesnika i gostiju, okupio najznačajnije aktere u oblasti bezbjednosti, IT-a, te time u doba pandemije zapravo razvio temelje novog događaja.

Nakon Skoplja, u kojem je Adria Security Summit okupio oko 1400 posjetilaca iz 31 zemlje, virtuelno izdanje u 2020. imalo je 2090 učesnika iz 69 zemalja, 50 govornika, te više od 800 održanih sastanaka. Sve ovo su razlozi zbog kojih se Security Summit našao visoko na listi sajmova bezbjednostii, kao i platforme za B2B i za B2C umrežavanje, promociju inovacija i obrazovanja u ovoj oblasti

i IT industriji.

Samit o sigurnosti održavao se tokom tri dana, s cjelodnevnim programom koji su činile live sesije, studije slučaja, priče o uspjehu, panel diskusije i propratni događaji koje su predstavili eminentni govornici iz privrede.

Učesnici su mogli prisustvovati virtuelnim sastancima jedan na jedan sa svojim poslovnim partnerima, kupcima, pružateljima usluga, ključnim tržišnim igračima i globalnim industrijskim udruženjima. To je omogućilo organizatorima da ponude isti nivo funkcionalnosti koji kompanije i partneri očekuju od događaja uživo.

Učešće na Security Summit-u ponudilo je dugoročne pogodnosti za sve one koji su na njemu učestvovali. Samit je pružio učesnicima djelotvoran uvid u profile njihovih poslovnih partnera i potražnju kupaca. Imajući u vidu navedeno, organizator događaja je odlučio da proširi upotrebu platforme Samita za organizaciju video sastanaka i razmjene poruka sve do decembra 2020. godine.

Privredna komora je bila koorganizator virtuelnih B2B sastanaka. Pored predstavnika Komore, učešće na ovim susretima uzeli su i predstavnici sljedećih crnogorskih kompanija: Alarm Automatika, Amplitudo, Anb CG, Čelebić, Inženjerska komora Crne Gore, Chedi Luštica bay, Čikom, CSP, Fil electronics, Hepa Montenegro, Hotel group Montenegro Stars, Iberostar Montenegro, lbt, Ing invest, Integration systems, Interactive doo, Ion solutions Podgorica, lsystems, Kabellux, Lustica development, Multicon, Plac C, Port of Adria, Portonovi, Ramel, Regius, Sat-trakt, Senzor, Sienersys, Simes inženjering, Telemont, Timb solutions, Top force systems, Trinaest doo, Vatrooprema, Zetatrans.

REGIONALNI POSLOVNI FORUM

Privredna komora Crne Gore je u saradnji sa Privrednom komorom Vojvodine organizovala učešće crnogorskih privrednika na Regionalnom poslovnom forum koji se održao 10. novembra 2020. godine. Regionalni poslovni forum bio je organizovan u onlajn okruženju, a praćenje događaja je bilo moguće u realnom vremenu.

Učesnici Foruma su bile eminentne kompanije iz regije, kao i regionalne privredne komore, regionalne razvojne agencije i druge institucije koje pružaju podršku za razvoj malih i srednjih preduzeća i poboljšanje ekonomske klime za poslovanje i nove investicije. Skup je otvorio Oliver Verhelji, komesar za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Evropske unije koji je najavio da će doći do značajnog povećanja garancija EU putem garancijskog instrumenta za Zapadni Balkan, što će direktno pomoći kompanijama u regiji.

ONLINE B2B SUSRETI U OKVIRU KOSICT FESTIVALA INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

Privredna komora Crne Gore, kao dio Evropske mreže preduzetništva, u saradnji sa partnerima iz EEN Kosovo (Prishtina Rea), Albanija (AIDA), Turska (EBILTEM-TTO) i Sjeverna Makedonija (Mir foundation) organizovala je poslovne online B2B susrete u okviru KosICT festivala informacionih tehnologija. Susreti su održani 10. i 11. decembra.

KosICT Tech Festival je godišnji, međunarodni festival informacionih tehnologija koji organizuje Kosovsko ICT udruženje (STIKK), čije je prvo izdanje je bilo 2012. godine. Novina u odnosu na prethodna izdanja festivala je fokusiranje na start up zajednicu, kao i organizovanje online sastanaka domaćih i međunarodnih kompanija.

Učešće na ovom događaju pored predstavnika Privredne komore uzeli su i predstavnici sljedećih kompanija: Montex elektronika, Čikom informatički inženjering, predsjednik crnogorskog IT klastera, Amplitudo i M.A.S. Code.

7. EVROATLANSKE INTEGRACIJE

7.1 EVROPSKE INTEGRACIJE

Privredna komore Crne Gore ima prepoznatljivu ulogu u procesu pridruživanja EU. Zastupa interese privrede u pregovorima i informiše članice o pravima i obavezama iz ovog integracionog procesa. Karakter, obim i dinamika aktivnosti idu u korak sa ukupnim aktivnostima države u integracionim procesima.

Crna Gora od juna 2012. godine vodi pristupne pregovore. Na Međuvladinoj konferenciji koja je u junu 2020. godine održana u Briselu, otvoreno je poglavlje 8 - Konkurencija, koje obuhvata zaštitu konkurencije i državnu pomoć. Ovim je Crna Gora otvorila sva poglavlja u pregovorima sa EU.

Vlada Crne Gore je prepoznala značaj učešća privrede u pregovaračkom procesu, te Privredna komora ima svoje predstavnike u 12 radnih grupa za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Osim članstva u radnim grupama, Komora ima predstavnika i u nacionalnoj Komisiji za evropske integracije.

Privredna komora participira u konsultativnom tijelu za primjenu Strategije za informisanje javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji i brojnim aktivnostima doprinosi realizaciji akcionog plana ove strategije.

7.2 NATO I EKONOMIJA

Ulaskom u NATO, Crna Gora je stekla pravo da njeni privredni subjekti učestvuju na tenderima za nabavke i usluge koje raspisuje NATO agencije, kao i pojedine NATO zemlje.

U ovom procesu Privredna komora Crne Gore ima veoma aktivnu ulogu koja se ogleda u vođenju nacionalnog Registra firmi koje su zainteresovane za učestvovanje u NATO tenderima, vođenju evidencije o kompanijama koje su učestvovala na njima, organizovanju učešća na sajmovima koje organizuju NATO agencije i prikupljanju informacija o poslovnim mogućnostima. Za ove svrhe biće pripremljen poseban sajt, koji će biti aktivan kada se stvore sve neophodne pravne pretpostavke za funkcionisanje ovog projekta.

Sajt će biti vlasništvo Privredne komore Crne Gore. U saradnji sa resornim ministarstvima ponudićemo članicama cjelovitu uslugu, uključujući i pomoć pri iznalaženju potencijalnih partnera u zemljama NATO članicama, u dijelu zajedničkog prijavljivanja na javne pozive.

Na osnovu Uputstva o postupku provjere ispunjenosti uslova za učešće privrednih subjekata registrovanih u Crnoj Gori i izdavanje potvrde za učešće u nabavkama za potrebe Sjeverno-atlantskog saveza koje je donijelo Ministarstvo ekonomije, Privredna komora je u obavezi da primijeni nacionalne i NATO propise i standarde iz oblasti zaštite tajnih podataka, kako bi na adekvatan način objavljivala pozive za učešće na NATO tenderima.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka predstavila je Privrednoj komori osnovne administrativne i fizičke mjere zaštite tajnih podataka u odnosu na potrebe subjekta. To se u prvom redu odnosi na postupak izdavanja dozvola za pristup tajnim podacima za fizička ali i pravna lica (na osnovu bezbjednosnih procjena i provjera od strane Agencije za nacionalnu bezbjednost), pristup tajnim podacima i način njihovog korišćenja, obrade i skladištenja, evidencija i desimnacija, te fizičke mjere za zaštitu istih od potencijalnih neovlašćenih otkrivanja. Riječ je o značajnim i sveobuhvatnim procedurama koje zahtijevaju vrijeme i značajna novčana ulaganja.

Privredna komora Crne Gore je u ovom izuzetno značajnom poslu otvorena za podršku privredi, pa će i ubuduće pružiti svu neophodnu pomoć privrednicima kako bi se što kvalitetnije pripremili za učešće u NATO tenderima.

7.3 ZAJEDNIČKI KONSULTATIVNI ODBOR EVROPSKOG EKONOMSKOG SOCIJALNOG KOMITETA I CRNE GORE

Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESK) osnovan je Rimskim ugovorom 1957. godine kao savjetodavno tijelo koje predstavlja privrednike/poslodavce, sindikate, poljoprivrednike, potrošače i druge interesne grupe koje zajedno čine organizovano civilno društvo EU i NVO.

Zajednički konsultativni odbor ima funkciju pravno-savjetodavnih tijela i formira se za svaku zemlju posebno. Sve zemlje kandidati u savjetodavnom komitetu imaju predstavnike koji zastupaju interese lokalnih i regionalnih vlasti. Crna Gora ima po dva predstavnika iz oblasti privrede, NVO sektora i sindikata.

Potpredsjednik Komore je kopredsjedavajući Zajedničkog konsultativnog odbora. Sastanci su u prethodnoj godini realizovani putem web platformi.

8. PROJEKTI

8.1 PROJEKTI U FAZI REALIZACIJE

BACAR - BOLJI PRISTUP RASTU: KLASTERI I KONKURENTNOST – POVEZIVANJE JADRANSKOG REGIONA

Partneri: Opština Kotor (CG), Privredna komora Crne Gore, RERDA - Javna institucija za koordinaciju i razvoj Splitsko dalmatinske regije (HR), Mlinistarstvo ekonomije kantona Hercegovačko-neretvanskog kantona (BH), Privredna komore Trebinja (BH).

Opšti cilj projekta je jačanje institucionalne infrastrukture i usluga u sektoru malih i srednjih preduzeća, unapređivanje konkurentnosti kroz izgradnju klastera u oblastima kreativne industrije, turizma i ruralnog razvoja. Aktivnosti na projektu usmjerene su upravo na uspostavljanje tri nacionalna klastera i njihovu prekograničnu saradnju, unapređivanje poslovnih i inovacionih kapaciteta u saradnji sa institucijama koje pružaju podršku i ulazak na nova tržišta i promociju internacionalizacije klastera.

U izvještajnom period izrađen i predat izvještaj za šesti, finalni, period implementacije projekta BACAR. Finansijski izvještaj je sertifikovan od strane Prvog nivoa kontrole.

SHIPMENTT - JAČANJE INTELEKTUALNE SVOJINE I PROCESA TRANSFERA TEHNOLOGIJA U SEKTORIMA ZELENE MOBILNOSTI

Partneri: Fondacija za istraživanje i tehnologiju (GR), ASTER S.cons.p.a. (IT), Privredna komora Republike Srpske (BH), Regionalna razvojna agencija Zlatibor d.o.o. Užice (SRB), Privredna komore Crne Gore (CG), Privredna komora Venecije (IT), Tehnocentar Univerziteta u Mariboru (SLO), Agencija za lokalni ekonomski razvoj (AL), Javna ustanova Razvojna agencija Šibensko-kninske županije (HR).

Cilj projekta je napraviti presjek stanja u plavim ekonomijama regiona uz utvrđivanje mogućeg scenarija razvoja kao i preporuke kako da se tehnološki transfer i inovacije zaštite. Projektne aktivnosti usmjerene su na poboljšavanje inovativnih kapaciteta malih i srednjih preduzeća u programskoj oblasti kroz posebno osmišljeni transfer tehnologija i aktivnosti podrške menadžmentu koji je zadužen za inovacije i prenos znanja institucijama koje pružaju podršku biznis inovacijama, kako bi pomogle MSP u transnacionalnim inovativnim aktivnostima i ojačavanju pozicija lokalnih MSP na tržištu inovacija.

SHIPmEnTT

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, koji su odobreni na svim nivoima kontrole;
- Realizovane su dvije obuke na temu intelektualne svojine, organizovane dvije radionice za posredničke institucije, kao i 1:1 posjete preduzećima, te završene pilot aktivnosti za MSP (19);
- Pripremljeno je 11 ideja za Izlog zelene mobilnosti ovog projekta;
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

ODEON - OTVORENI PODACI OD JAVNOG ZNAČAJA ZA EVROPSKE INOVACIJE

Partneri: Regija Veneto (IT), Privredna komore Crne Gore (CG), Hrvatska agencija za MSP, inovacije i investicije (HR), Tehnološki park Ljubljana (SLO), GFOSS - Grčko slobodno otvoreno društvo za softvere (GR), SARGA – Vlada Aragona (ES), Agencija održivih gradova i teritorija Mediterana (FRA), Privredna komore padove (IT), Knowledge Innovation Market Foundation (ES), Regija Krit – Direkcija za životnu sredinu i prostorno planiranje (GR).

Cilj projekta je da podrži rast klastera i MSP sa naglaskom na zeleni i plavi rast kroz korišćenje dostupnih otvorenih i velikih podataka. ODEON je usmjeren na uspostavljanje posredničkih tijela koja će moći da podrže MSP kod korišćenja otvorenih javnih podataka u dijelu inovativnih usluga i proizvoda, pa time i stvaranje novog modela upravljanja na osnovu podataka, a u skladu sa strategijom jedinstvenog digitalnog tržišta. Projekat pruža priliku i da se privatne kompanije stimulišu da rade na aplikacijama i uslugama tako što će na najbolji način koristiti otvorene podatke istovremeno osluškajući tržište i usmjeravati se prema njegovim potrebama. Ovi podaci bi trebalo da budu od posebnog značaja za MSP, istraživače, ali i za građane, a javne institucije bi trebalo da služe kao pružalac informacija koje omogućavaju razvoj konkretne teritorije.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, koji su odobreni na svim nivoima kontrole;
- Organizovani su događaji kojima je obilježena Nedjelja otvorenih podataka:
 - Seminar: "Otvoreni podaci za uspješnije poslovanje";
 - Hakaton B2B matching;
 - Seminar i radionica: "Otvoreni podaci – perspektiva primjene" i
 - Seminar: "Otvoreni podaci i ekonomija";
- OD karavan (Karavan otvorenih podataka) tokom kojeg su predstavnici projektnog tima posjetili 13 institucija i kompanija sa ciljem predstavljanjem značaja otvorenih podataka i objavljivanja istih na sajtu www.opendata.gov.me;
- Organizovanje tri vebinara i snimanje materijala koji čine četiri videa za početnike u biznisu, a koji su dostupni na sajtu Komore;
- Pripremljena i realizovana online studijska posjeta sa partnerima iz Hrvatske, Slovenije i Italije;
- Organizovan Otvoreni dan o otvorenim podacima u okviru Climathona;
- Preduzete potrebne aktivnosti za izradu Studije o otvorenim podacima;
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

BRE - JAČANJE POSLOVNOG REGISTRA

Partneri: Privredna komora Tirane (AL), Privredna komora Barija (IT), Privredna komora Crne Gore (CG), Ministarstvo ekonomije Albanije (AL), Inovaciono preduzetnički centar TEHNOPOLIS (CG).

Projekat BRE ima za cilj unapređenje kapaciteta institucija i kompanija u smjeru razvoja saradnje na međunarodnom nivou. Kroz projekat će biti izrađena partnerska platforma sa bazom podataka o kompanijama iz tri zemlje (Italija, Albanija, Crna Gora), a koja će objединiti tri biznis registra. Implementacija ovog Projekta je izuzetno značajna za razvoj biznis okruženja u Crnoj Gori i njegovog povezivanja sa međunarodnim tržištem, jer će jedan od njegovih rezultata biti partnerska platforma sa bazom podataka o kompanijama iz tri zemlje. Takođe će se izraditi mapa postojećih izvora i baza podataka koja sadrži informacije o preduzećima, te dati preporuka za univerzalni sistem biznis registara. Pored navedenog, aktivnosti sprovedene ovim projektom imaju za cilj unapređenje kapaciteta institucija i unapređivanje prekogranične saradnje.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, koji su odobreni na svim nivoima kontrole;
- Pripremljen predlog projektnih promjena uzrokovanih COVID-om 19, uključujući i zahtjev za dodatno produženje vremena implementacije projekta, kao i usmjeravanje dijela sredstava na nabavku opreme. Po ovom osnovu nabavljen je File server.
- U skladu sa zahtjevima projekta i pratećim procedurama izvršen je izbor konsultanta koji će pružati usluge infopointa. Infopoint služi za pružanje informacija privrednicima koje se odnose na internacionalizaciju, izradu biznis plana, prodaju i sl;
- Izrađen popis 100 kompanija iz četiri projektom targetirane oblasti, koje će se naći u zajedničkoj bazi Projekta;
- Pripremljen upitnik za ispitivanje interesovanja za saradnju sa kompanijama iz Italije, Region Pulja;
- Zatraženo novo produženje roka implementacije projekta, zbog nemogućnosti realizacije planiranih aktivnosti, a koje je prouzrokovala pandemija COVID-a. Traženo produženje je odobreno, pa se implementacija projekta nastavlja do 30. juna 2021. godine;
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

INTERACT 4.0 - TRILATERALNA SPREMNOST ZA PROMJENE

Partneri: Privredna komora Albanije (AL), Privredna komora Crne Gore (CG), Privredna komora Barija (IT), Univerzitet Mediteran (CG), Univerzitet Salento (IT), Centar za promociju ekonomije i preduzetništva Drača (AL).

Osnovni cilj projekta je izrada Strategije razvoja za preduzeća kojima je potreban rast zasnovan na bržoj i efikasnijoj organizaciji resursa i kreiranju novih vrijednosti i poslovnih modela koji odgovaraju potrebama korisnika. Projektna aktivnosti su usmjerene na stvaranje poslovnog okruženja koje je u službi digitalnih inovacija, jačanje obrazovnog sistema, pružanja podrške preduzetničkim kompanijama u početnoj i fazi rasta, osnaživanje privrednih grana sa potencijalom za najviši rast i pokretanje javnog dijaloga o prednostima digitalne transformacije. Projekat predviđa i transfer već postojećih organizacionih i poslovnih modela koji su implementirani i funkcionišu u okviru uspješnih industrijskih zona i klastera u Italiji. Zahvaljujući sličnosti proizvodnih struktura u prekograničnoj oblasti naročito malih i srednjih preduzeća, smatra se

da navedena kompatibilnost sistema predstavlja dobru podlogu za aktiviranje inovacionih procesa u lokalnim MSP na bazi naprednih tehnologija četvrte generacije.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, koji su odobreni na svim nivoima kontrole;
- Organizovan je prvi sastanak Upravnog odbora, kojem je domaćin bila Privredna komora Crne Gore;
- Pripremljena je Analiza socijalne politike u Crnoj Gori;
- Izrađena je informacije o mapiranju MSP;
- Odabran konsultant za izradu dokumenta Definisanja glavnih smjernica za preduzeća za rast 4.0.
- Zatraženo novo produženje roka implementacije projekta, zbog nemogućnosti realizacije planiranih aktivnosti, a koje je prouzrokovala pandemija COVID-a, o čijem ishodu ćemo biti informisani tokom januara 2021. godine;
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

HISTEK - MREŽA VISOKO SPECIJALIZOVANIH EKSPERATA U KLJUČNIM RAZVOJNIM TEHNOLOGIJAMA

Partneri: Ministarstvo prosvjete Crne Gore (CG), Privredna komora Crne Gore (CG), Privredna komora Barija (IT), Privredna komora Tirane (AL), Univerzitet "Aleksander Moisiu" (AL), Fondacija "Antonio Kućovilo" (IT).

HISTEK za osnovni cilj ima osnivanje novog prekograničnog klastera na polju obrazovanja u svrhu promocije umrežene inovativne zajednice sposobne da sprovede efikasno udruživanje između preduzeća, obrazovnih institucija i centara za obuku, dajući na taj način unutrašnji podsticaj procesu razvoja savremenih vještina mladih ljudi kompatibilnih potrebama privrede.

Osnovni proizvod Projekta biće definisanje i usvajanje novog profila zanimanja tercijarnog nivoa obrazovanja u obrazovnim sistemima na osnovu prethodno utvrđenih potreba malih i srednjih preduzeća za specijalizovanim tehničarima osposobljenim da vladaju ključnim tehnologijama. Postavljeni cilj će se postići upravo kroz uspostavljanje novog prekograničnog klastera (čiji sastav treba da obuhvati mala i srednja preduzeća, obrazovne ustanove i nadležne državne organe) koji će zajednički raditi na definisanju jedinstvenih standarda za potrebe kreiranja novog profila zanimanja i ujednačenih kriterijuma u cilju utvrđivanja potreba malih i srednjih preduzeća za ljudskim resursima.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, koji su odobreni na svim nivoima kontrole;
- Privredna komora Crne Gore izvršila je sve pripreme za održavanje sastanka Upravnog odbora projekta, koji je otkazan usljed problema sa pandemijom;
- Pripremljen predlog projektnih promjena uzrokovanih COVID-om 19, uključujući i zahtjev za dodatno produženje vremena implementacije projekta. Na bazi prihvatanja ovih predloga nabavljena je i Mobilna TV platforma;
- Zatraženo je novo produženje roka implementacije projekta, zbog nemogućnosti realizacije planiranih aktivnosti, a koje je prouzrokovala pandemija COVID-a, koje je i odobreno, pa će projekat trajati do 30. juna 2021. godine;
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

PHASE - PROMOVISANJE E-ZDRAVLJA U PREKOGRANIČNOJ OBLASTI PUTEM STIMULISANJA LOKALNIH EKONOMIJA

Partneri: Univerzitetska poliklinika Bari (IT), Univerzitetska bolnica Fođe (IT), Region Molise (IT), Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite (AL), Univerzitetska bolnica "Majka Tereza", Tirana (AL), Unija privrednih komora Albanije (AL), Klinički Centar Crne Gore (CG), Ministarstvo zdravlja Crne Gore (CG), Privredna komora Crne Gore (CG).

eZdravstvo je strateški sektor, u kojem treba još puno da se radi da bi se postigao značajan napredak. Regije Puglia i Molise su među najmanje razvijenim u odnosu na nacionalni prosjek u ovoj oblasti, dok IPA zemlje čine određene napore da se usklade sa standardima EU, u smislu organizacije inovativnih usluga, koristeći digitalne platforme i dijeljenja tih usluga među građanima. Stoga će razvoj ovog sektora biti koristan za cijelo područje, ne samo za poboljšanje javnih i privatnih zdravstvenih usluga, već može doprinijeti jačanju inovacija i konkurentnosti MSP koja rade u oblastima digitalnih tehnologija i tradicionalnih zdravstvenih usluga.

Osnovna ideja je da se identifikuje, kreira i razvija zajednica MSP koje rade ili su voljne da posluju na tržištu e-zdravlja. U tu svrhu, poslovni partneri (Privredne komore), sprovode specifične akcije kako bi stvorili interese među svojim kompanijama članicama i promovisali partnerstvo i na lokalnom i na prekograničnom nivou.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, koji su odobreni na svim nivoima kontrole;
- Priprema predloga projektnih promjena uzrokovanih COVID-om 19, uključujući nabavku opreme za on-line rad. Predložena nabavka je odobrena i realizovana nabavka tražene opreme;
- Izrađena je Komunikaciona strategija projekta, čije se smjernice prate od strane svih projektnih partnera;
- Izrađene su Analiza potreba i strategije jačanja digitalne ekonomije u sektoru eZdravstva, Analiza pravnog okvira eZdravstva u prekograničnoj oblasti i mapiranje lokalnih kompanija iz sektora eZdravstva;
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

BLUEFASMA - OSNAŽIVANJE INOVACIONIH KAPACITETA MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA, POMORSKIH KLASTERA I MREŽA U OSTRVSKIM I PRIOBALNIM PODRUČJIMA MEDITERANA ZA PODRŠKU PLAVOM RASTU CIRKULARNE EKONOMIJE U RIBARSTVU I AKVAKULTURI

Partneri: Univerzitet Patras (GR), Region Krita (GR), Dynamic Vision (GR), Pôle Mer Méditerranée – Toulon Var Technologies (FR), Pomorski klister Balearskih ostrva (ES), MEDCITIES (ES), Taormina Etna konzorcijum (IT), IMC fondacija – Međunarodni pomorski centar (IT), Larnaca-Famagusta Regionalna razvojna agencija - ANETEL (CY), Dubrovačko neretvanska županija (HR), IrRADIARE, Nauka za evoluciju (POR), Privredna komora Crne Gore (CG), Pomorska agencija Malte (MT).

BLUEfasma integriše i sprovodi principe cirkularne ekonomije (CE) u dva ključna sektora rasta: ribarstvu/akvakulturi i obalskom/pomorskom turizmu da bi se ostvarili benefiti za ostrvske i obalske oblasti Mediterana na nov i inovativan način. Projektni tim će se baviti transnacionalnim izazovima kontinuiranog iskorišćavanja prirodnih resursa, što stvara ozbiljne posljedice po životnu sredinu,

ekonomiju i društvo. Opšti cilj je da se ojačaju inovacioni kapaciteti MSP, pomorskih klastera/mreža, javnih uprava, kako bi se ojačao rast plave cirkularne ekonomije u ostrvskim i obalskim oblastima. Cirkularna ekonomija sprečava trošenje resursa tako što zatvara energetske i materijalni krug, što vodi do pametnog i održivog rasta kao ključne zajedničke prednosti ovog regiona. Trenutno ni javne uprave ni preduzeća ne žele da koriste ovaj pristup jer ga jedni vide kao preglomazan i komplikovan a drugi kao neprofitan. Cilj ovog projektnog pristupa je da promijene ovakav način razmišljanja tako što će: koristiti primjere efikasnog rada u CE (npr. održivo upravljanje otpadom, prevencija zagađivanja, efikasno korišćenje nus proizvoda) uglavnom iz North-EU&MED projekata; testiranje nadgrađenih instrumenata u velikom broju MED pilot aktivnosti i vršiti monitoring spremnosti preduzeća da investiraju u istraživanja i inovacije.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, koji su odobreni na svim nivoima kontrole;
- Raspisan poziv za iskazivanje interesovanja za učešće u projektu, za ribare i MSP u oblasti ribarstva;
- Pripremljen upitnik za mjerenje indeksa cirkularne ekonomije, evaluacioni formular za sprovođenje faze testiranja indeksa i evaluacioni formular za sprovođenje projektnih aktivnosti;
- Organizovana prva radionica za ribare u Kotoru, uz podršku Instituta za biologiju mora kao pridruženog partnera i eksternog eksperta za ovu oblast
- Predstavnicima projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

BLUEWBC - ODRŽIVI RAZVOJ PLAVE EKONOMIJE NA ZAPADNOM BALKANU KROZ VISOKO OBRAZOVANJE I INOVACIJE

Partneri: Norveški univerzitet nauke i tehnologije (NOR), Univerzitet Crne Gore - Pomorski fakultet i Fakultet za turizam i ugostiteljstvo (CG), Univerzitet Vlora "Ismail Qemali" (AL), Univerzitet Tirana – Ekonomski fakultet (AL), Univerzitet Split – Pomorski fakultet (CRO), Tehnički univerzitet Vilnius (EST), NTNU Ocean Training AS (NOR), Privredna komore Crne Gore (CG), Direktorat za pomorstvo (AL), Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis (CG).

Crna Gora i Albanija, usvojile su strategije za izgradnju kapaciteta u visokom obrazovanju koje se koncentrišu na oblasti životne sredine, inženjerstva i inženjerskih struka. U tom smislu, pomorska politika predstavlja glavno pitanje koje treba regulisati primjenom koncepta održive i ekonomski jake pomorske industrije. Potencijal u objema zemljama postoji, a mogućnosti za razvoj i implementaciju plave ekonomije zajedno sa jakim uticajem na pomorski sektor od posebne su važnosti.

Stoga, ovaj projekat ima za cilj razvoj inovacija i preduzetništva (I&E) u visokom obrazovanju s naglaskom na plavu ekonomiju. Iz gore navedenih razloga, I&E u Plavoj ekonomiji treba učiti od temelja, a primjeri i uspjeha i neuspjeha moraju se, kao studije slučaja, prenijeti iz susjednih i drugih zemalja.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski izvještaji u skladu sa Ugovorom, od kojih je jedan odobren, a drugi je u procesu odobravanja;
- Učešće na monitoring sastanku sa direktoricom nacionalne kancelarije za Erasmus + i prezentovanje aktivnosti Privredne komore na ovom projektu;
- Učešće u realizaciji istraživanja sa ciljem sagledavanja dosadašnje saradnje biznis sektora i Univerziteta i potreba za saradnjom u narednom periodu, a vezano za osnovnu temu projekta – plava ekonomija;

- Podrška Univerzitetu Crne Gore u pripremi Strateškog okvira povezanog sa plavom ekonomijom, inovacijama i preduzetništvom u Crnoj Gori;
- Aktivnosti na promociji Projekta;
- Predstavnicima projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

MARDS - REFORMA DOKTORSKIH STUDIJA U CRNOJ GORI I ALBANIJU – USTANOVLJAVANJE DOBRE PRAKSE

Partneri: Univerzitet Crne Gore (CG), Univerzitet Donja Gorica (CG), Ministarstvo prosvjete (CG), Ministarstvo nauke (CG), Privredna komora Crne Gore (CG), Univerziteti iz Albanije, Hrvatske, Slovenije, Austrije i Slovačke.

Cilj projekta MARDS je rješavanje jednog od najizraženijih problema u crnogorskom i albanskom prostoru visokog obrazovanja - doktorskih studija, koje će ovaj projekat pokušati reformisati na bazi Salzburških principa i najnovijih preporuka Evropske unije. Kao pilot primjer uspostaviće se dvije zajedničke doktorske škole sa sjedištem na Univerzitetu Crne Gore. Projekat će preispitati postojeće nacionalne politike/standarde za doktorske studije, kompatibilnost sa EU praksama i predložiti novi model doktorskih studija u dvije zemlje prilagođen stečenim iskustvima proteklih decenija i sadašnjim potrebama. Predložiće održivu metodu finansiranja doktorskih studija u dvije zemlje na nacionalnim nivoima. Kroz Projekat će se uspostaviti saradnja sa univerzitetskim centrima u EU u procesu dokorskog obrazovanja, što će podrazumijevati mobilnost studenata i nastavnika.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični narativni i finansijski, kao i interim izvještaj (izvještaj koji se izrađuje nakon isteka polovine vremena implementacije projekta) koji je i odobren od strane nadležnog tijela u Evropskoj komisiji;
- Uzeto je učešće na monitoring sastanku sa direktoricom nacionalne kancelarije za Erasmus + i prezentovane aktivnosti Privredne komore na ovom projektu;
- Organizovan okrugli sto na temu: "Mards – nove doktorske studije – primjer dobre prakse";
- Predstavnicima projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

EEN - EVROPSKA MREŽA PREDUZETNIŠTVA

Konzorcijum MontEENegro čine partneri: Ministarstvo ekonomije, Univerzitet Crne Gore, Privredna komora Crne Gore, Start up business centar Bar.

Evropska mreža preduzetništva (EEN) je najveća svjetska mreža podrške malim i srednjim preduzećima koja je osnovana sa misijom da pomogne MSP da iskoriste što je više moguće poslovnih šansi u Evropskoj uniji. Cilj projekta je pružanje praktičnih informacija i pomoć malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori, sa ciljem lakšeg pronalaženja poslovnih partnera, uspostavljanje poslovne saradnje i joint ventura, pristup informacijama o pravnim aspektima i poslovnim regulativama u EU, informacije o programima podrške i dr.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađen i podnesen narativni i finansijski izvještaj koji obuhvata aktivnosti koje su realizovane tokom 2019. godine, koji je odobren od strane Evropske komisije;
- Organizovan je poslovni forum CG-BIH (sektor šumarstva i proizvodnja namještaja);

- Koorganizacija poslovnog foruma tokom Sajma turizma u Beogradu;
- Realizovane su aktivnosti na pripremi više događaja u regionu i šire u svojstvu koorganizatora, koji su kasnije otkazani usljed pandemije COVID 19;
- Koorganizacija online poslovnog foruma i Konferencije: Muškarci i žene u građevinarstvu u Dunavskom region i šire;
- Koorganizacija učešća na online B2B skupu čiji je domaćin bio Tehnološki park iz Mostara;
- Koorganizacija učešća na online B2B skupu za drvoprerađu u saradnji sa partnerima iz Spoljnotrgovinske komore Bosne i Hercegovine;
- Koorganizacija učešća na online B2B skupu u sklopu virtuelnog sajma InterAGRO, 28 – 30. oktobar;
- Organizovano on-line učešće na konferenciji Security Summit 2020 i B2B skupu kao pratećem događaju
- Organizovano online učešće na konferenciji We gate i B2B skupu kao pratećem događaju
- Organizovano online učešće na konferenciji KosICT 2020 i B2B skupu kao pratećem događaju
- Na pobrojanim skupovima su pored predstavnika Komore učešće uzeli predstavnici 93 kompanije iz sektora koje su bile teme ovih skupova (ICT, žensko preduzetništvo, drvoprerađu, bezbjednost i sl.). Predstavnici privrede realizovali su tokom trajanja ovih skupova 187 sastanaka;
- Učešće na radionici “Povezivanje jaza između MSP i donosioca EU politika” u organizaciji Agencije za programske politike Evropske komisije;
- Pokrenuto je ponovno animiranje MSP za postavljanje njihovih poslovnih profila u EEN bazu.

INTERVET WB – INTERNACIONALIZACIJA VET (STRUČNO OSPOSABLJAVANJE) SISTEMA NA ZAPADNOM BALKANU I TURSKOJ

Partneri: Uniser (IT), Evropski Forum za stručno obrazovanje i trening EFVET (BE), Da Vinči Fakultet (NL), Srednja škola SEPR (FR), Fakultet za umjetnost, nauku i tehnologiju (MT), Konsultantska agencija INCOMA (ES), Institut za novo obrazovanje (SLO), Fondacija “Move and Develop” (POL), Privredna komora Srbije (SRB), Nezavisno Albansko-švajcarska inicijativa “Albanian skills” (AL), Privredna komora Crne Gore (CG), Univerzitet u Sarajevu (BH), Agencija za razvoj preduzetništva (KS), Nacionalni centar za razvoj inovacija i preduzetničkog učenja (MK).

Glavni cilj projekta je osposobljavanje pružalaca usluga stručnog obrazovanja i osposobljavanja u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj kao i promovisanje aktivnosti mobilnosti, kako bi se poboljšale vještine i kompetencije učesnika u ovom sistemu.

Specifični ciljevi su da se osposobe rukovodioci srednjeg stručnog obrazovanja, menadžeri u oblasti obrazovanja i treneri u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj izgradnje njihovih kapaciteta za razvoj strategija i aktivnosti internacionalizacije, kao i uspostavljanje održivog modela koji će omogućiti sve veći broj pružalaca usluga stručnog obrazovanja u regionu Zapadnog Balkana i Turskoj, i promocija mogućnosti mobilnosti za studente i osoblje.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Predat i odobren izvještaj za prvi šestomjesečni period;
- Završena obuka koja se sastojala od sedam modula, a koja je namijenjena predstavnicima projektnih partnera;

- Presentovan je sistem srednjeg stručnog obrazovanja u Crnoj Gori predstavniku glavnog partnera na projektu Uniser;
- Organizovan je Info dan namijenjen predstavnicima srednjih stručnih škola, na kojem je predstavljen projekat INTERVET WB i aktuelni pozivi;
- Izvršen je odabir tri kandidata od ukupno pristiglih sedam prijava za online ljetnju školu mobilnosti koja je održana od 6. do 10. jula;
- Izvršen je odabir tri kandidata od ukupno pristiglih 15 prijava za obuku nastavnika u inostranstvu (job shadowing). Ista je trebala biti realizovana u Dordrecht-u (Holandija), od 11 – 17. oktobra, kod domaćina Da Vinci koledž, Holandija. Ova aktivnost je odložena za početak 2021. godine;
- Evropskoj komisiji je predat zahtjev za produženje roka implementacije projekta, koji je i odobren. U skladu sa tim, projekat će trajati do 19. novembra 2023.godine;
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

POVEĆANJE PRILIKA ZA ZAPOŠLJAVANJE SEZONSKIH RADNIKA U REGIONU JIE

Partneri: GIZ (DE), Naled (SRB), Privredna komore Crne Gore (CG).

Ovaj projekat predstavlja nastavak projekta Njemačke razvojne saradnje "Povećanje prilika za zapošljavanje sezonskih radnika", koji su u periodu od 2017 – 2019. zajednički sprovodili NALED i GIZ. Rezultat ovog projekta je to da u Republici Srbiji od januara 2019. funkcioniše portal preko kojeg poslodavci koji obavljaju djelatnosti u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, mogu da elektronski prijave sezonske radnike. Od aprila 2019. sezonske radnike je po istom principu moguće prijaviti i preko Android aplikacije za mobilni telefon, kao prve mobilne aplikacije jednog od servisa državne uprave u Srbiji.

Nastavak projekta se fokusira na regionalnu diseminaciju iskustva i znanja prije svega u Albaniji, Crnoj Gori i Sjevernoj Makedoniji (ali i ostalim zemljama regiona) koje su identifikovane kao zemlje gdje bi ovakva reforma bila svrsishodna. Vezano sa tim bilo je potrebno uraditi detaljniju analizu izvodljivosti primjene sličnog sistema na osnovu koje bi se napravio predlog reforme. Dodatno, cilj je omogućiti kreiranje platforme za institucionalnu saradnju i preuzimanje modela i najboljih praksi iz regiona kada je u pitanju sezonsko angažovanje radnika, bilo da se radi o poljoprivredi, turizmu i ugostiteljstvu ili drugim djelatnostima.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni su periodični i finalni narativni i finansijski izvještaji, koji je prihvaćen, na bazi čega se zaključuje da je projekat uspješno završen;
- Izrađena Analiza angažovanja sezonske radne snage u turizmu u Crnoj Gori;
- Izrađen Policy model document;
- Pripremljen je dokument Novi koncept zapošljavanja sezonskih radnika u turizmu u Crnoj Gori, kao i dokument Tehnička specifikacija softvera za zapošljavanje sezonskih radnika u turizmu.

DIGITALIZACIJA UPRAVLJANJA POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

Partneri: GIZ (DE), Naled (SRB), Privredna komore Crne Gore (CG), Com Trade (CG), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (CG).

Projekat se odnosi na digitalizaciju upravljanja opštinskim zemljištem uz primjenu Telegroup-ovog softvera Agrolife i seta aktivnosti predviđenih projektom, a finansira se sredstvima Savezne Republike Njemačke uz posredovanje GIZ-a.

Predviđeno je da se iz Crne Gore uključe dvije lokalne uprave, iz Bosne i Hercegovine tri a Republike Srbije pet onih koje već imaju softver. Aktivnosti Privredne komore Crne Gore su: komunikacija sa opštinama i sa Telegroup-om; organizacija događaja u cilju podizanja svijesti, i promo kampanje, organizacija treninga u opštinama za administraciju kao i za farmere i na kraju identifikacija relevantnih policy partnera, komunikacija sa nadležnim ministarstvom oko uspostavljanja/prenosa iskustava sve tri zemlje učesnice, a u svrhu uspostavljanja održive platforme za upravljanje opštinskim zemljištem. NALED je zadužen za većinu aktivnosti naročito onih regionalnog karaktera i obezbjeđivanje eksperata za treninge i podršku opštinama kako bi se imao ujednačen pristup i isto razumijevanje.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Izrađeni je periodični narativni i finansijski izvještaji, koji je prihvaćen.
- Izvršena je selekcija opština za učešće u projektu;
- Izrađena Analiza postojećeg sistema upravljanja poljoprivrednim zemljištem;
- Potpisan je Ugovor sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao novim partnerom na projektu;
- Realizovana obuka za predstavnike Ministarstva poljoprivrede (AgroLife software)
- Preduzete pripreme radnje za izradu Analize i podrške Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja u cilju prilagođavanja njihovih administrativnih procesa i organizacionih postavki;
- Doprinos u pripremi Policy dialogue dokumenta.
- Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

MAPA PUTA CRNE GORE KA CIRKULARNOJ EKONOMIJI

U saradnji sa UNDP-jem i uz podršku Vlade Crne Gore, Privredna komora je započela projekat kreiranja Mape puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji. Ovaj dokumenat imaće za cilj da pomogne boljem razumijevanju i realnom sagledavanju raspoloživih resursa i resursnoj efikasnosti.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Održano je više sastanaka sa UNDP-jem, Vladom Crne Gore i eksperkinjom Ladejom Godinom Košir, Circular Change iz Slovenije;
- Osmišljen koncept realizacije online radionice, i online aktivnosti povodom Dana životne sredine;
- Pripremljen prvi set video materijala o cirkularnoj ekonomiji;
- Izrađen Finalni izvještaj i smjernice Procesu kreiranja mape puta za cirkularnu ekonomiju Crne Gore.

Finalizacija dokumenta Mapa puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji bila je planirana za prvu polovinu decembra 2020, ali je zbog pandemije odložena.

NORVEŠKA ZA VAS – CRNA GORA

Projekat "Podrška Kraljevine Norveške razvoju Zapadnog Balkana – Norveška za vas – Crna Gora" ima za cilj da doprinese ravnomjernijem društveno-ekonomskom razvoju u Crnoj Gori kroz povećanje mogućnosti za zapošljavanje, podršku socijalnoj koheziji i unapređenje lokalne infrastrukture u manje razvijenim opštinama. Ovaj projekat sprovodi Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) u trajanju od 24 mjeseca.

Tokom trajanja projekta biće podržano zapošljavanje, obezbijedeno stručno usavršavanje, objavljeni javni pozivi za dostavljanje projektnih predloga lokalnih samouprava, organizacija civilnog društva i organizacija za podršku poslovanju koji imaju za cilj poboljšanje uslova i kvaliteta života.

U izvještajnom periodu održano je šest sastanaka Koordinacionog tijela projekta "Norveška za vas – Crna Gora".

BESME INOVACIONI VAUČERI

BeSME projekat ima za cilj poboljšanje poslovnog okruženja i konkurentnosti privatnog sektora Crne Gore, a implementira ga Francuska agencija za međunarodnu tehničku ekspertizu – Expertise France uz pomoć Bpifrance i Business France.

Partner Expertise France-a u ovom projektu je Ministarstvo finansija Crne Gore, a korisnici su ministarstva ekonomskog razvoja, nauke, održivog razvoja i turizma, Direkcija za intelektualnu svojinu, IRF, MIPA; kao i mala i srednja preduzeća, klasteri, Privredna komora, Tehnopolis, mreža biznis centara, javne i privatne organizacije uključene u jačanje konkurentnosti i inovativnosti.

Projektom se žele ojačati administrativni kapaciteti privrede i okvira za koordinaciju, planiranje i implementaciju aktivnosti kroz targetiranu podršku razvoju, istraživanju i inovacijama. U skladu sa tim, planirano je korišćenje tzv. vaučera, koji predstavljaju koristan alat za MSP za poboljšanje naprijed navedenih kapaciteta i načina poslovanja kroz korišćenje servisa koje MSP ne bi mogli sami da isfinansiraju. Za vaučere je opredijeljeno 60.000 eura. Privredna komora je dobila status posmatrača u procesu evaluacije aplikacija za inovacione vaučere 28. februara.

Takođe, otpočeta je realizacija ENEFT programa za realizaciju mjera energetske efikasnosti u industriji, kojim je planirano uspostavljanje grant šeme za uvođenje inovativnih rješenja i novih tehnologija koje će dovesti do poboljšanja energetske efikasnosti i povećanja upotrebe dostupnih izvora obnovljive energije od strane preduzeća, a što će doprinijeti daljem razvoju zelene ekonomije, kao i unapređenju poslovanja u sektoru industrije.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Raspisan poziv za inovacione vaučere;
- Ukupno je primljeno 25 aplikacija, a 17 njih je selektovano za dodjelu vaučera.

CENTAR IZVRSNOSTI FOOD HUB - CENTAR IZVRSNOSTI ZA DIGITALIZACIJU PROCJENE RIZIKA MIKROBIOLOŠKE SIGURNOSTI HRANE I PARAMETARA KVALITETA ZA PRECIZNU POTVRDU AUTENTIČNOSTI HRANE

Partneri: Univerzitet Donja Gorica (CG), Njemački savezni institute za procjenu rizika – BfR (DE), Istraživački i razvojni institut za informacione tehnologije u biosistemima – BioSense (SRB), Univerzitet u Padovi - Jedinica za kardio-torakalno-vaskularne nauke i javno zdravstvo – DCTVPH (IT), Univerzitet Shanghai Jiao Tong (NRK), Fakultet za tehnologiju Univerziteta u Novom Sadu (SRB), Institut za javno zdravlje Crne Gore (CG) Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Crne Gore (CG), Privredna komora Crne Gore (CG), 13. Jul Plantaže (CG), Fleka doo (CG), Seljak.me (CG).

S obzirom na to da procjena mikrobioloških rizika (MRA) u najvećoj mjeri minimizira rizike koji se prenose hranom na stanovništvo, a sve uz činjenicu da Crna Gora još uvijek nema odgovarajuće instrumente za adekvatno rješavanje ovog pitanja s naučnog aspekta, cilj je primijeniti sveobuhvatni, naučno utemeljen

sistem u ovoj oblasti. Budući Centar će omogućiti primjenu najnovijih alata i strategija za MRA. Privredna komora je partner zadužen za jačanje ciljeva projekta i pružanje najboljih mogućih smjernica.

U izvještajnom periodu preduzete su neophodne administrativne aktivnosti, kao i pripremljena aplikacija za jedan projekat u okviru programa Erasmus +, kako bi se obezbijedila održivost projekta.

U izvještajnom periodu po ovom projektu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Predstavljen Centar na OU poljoprivrede
- Predstavnik projektnog tima učestvovao je na nacionalnoj radionici na temu: "Prepreke i mogućnosti za uspješnu primjenu savremenih alata digitalizacije i laboratorijskog testiranja u lancu proizvodnje hrane".

MOBILNOST MSP

Partneri: Španska privredna komore u Belgiji i Luksemburgu (BE), Fondacija Equipo Humano (ES), Privredna komore Dablina (IRL), Biznis inkubator Novi Sad (SRB), Tehnopolis (HR), Italijansko-slovenačka privredna komora (IT), BSC – centar za poslovnu podršku (SLO), Forum jadransko jonskih komora (IT), Privredna komore Austrije (AT), Asocijacija privrede Tesalije (GR), Privredna komore Nove Akvitanije (FR), Privredna komore Crne Gore (CG).

Cilj je razvijanje šeme pilot projekta za razmjenu radne snage između MSP. Erasmus za mlade preduzetnike i EEN mreža imaju slične programe, tako da se očekuje sinergija među ovim inicijativama. Najvažnije aktivnosti su pružanje podrške u matching procesu između MSP, pružanje tehničke podrške prije i tokom razmjene MSP, širenje znanja i infomacija o MSP između partnera kako bi se postigli ciljevi. Cilj je što više širiti ovaj koncept programa među malim i srednjim preduzećima. To podrazumijeva snažnu kampanju kroz organizovanje promotivnih događaja, objavljivanje postova, blogova, biltena, poziva itd.

U izvještajnom periodu preduzete su administrativne aktivnosti u susret početku realizacije projekta. Predstavnici projektnog tima aktivno su učestvovali na svim sastancima projektnog konzorcijuma, kao i u aktivnostima promocije projekta u Crnoj Gori.

DANUBEPEERCHAINS - INTEGRISANO JAČANJE KAPACITETA I TRENING PROGRAM ZA PODRUČJE DUNAVA, ORGANIZACIJA ZA PODRŠKU U BIZNISU, LOKALNU INDUSTRIJU I PREDUZETNIKE DA UĀU U INOVATIVNI TRANSNACIONALNI LANAC VRIJEDNOSTI NA PARTNERSKOM NIVOU

Partneri: Business Uper Austria (AT), Privredna komora Slovenije (SLO), Zagrebački inovacijski centar (HR), ConPlusUltra (AT), Pannon Gazdasági Hálózat Egyesület (HU), Nacionalni naučno istraživački institut za rad i socijalnu zaštitu (RO), Asocijacija klastera Rumunije (RO), Klaster mehatronike i automatike (DE), R-Tech (DE), Šolski center Škofja Loka (SLO), Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis (CG), Univerzitet u Beogradu (SRB), Fondacija za inovacije, tehnologiju i transfer znanja (BH), Ministarstvo ekonomije Crne Gore (CG), Privredna komore Crne Gore (CG), Hrvatski zavod za zapošljavanje – Regionalna kancelarija Zagreb (HR), Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MO), Mreža za tehnološki transfer Moldavije (MO), Johannes Kepler Univerzitet - Institut za istraživanje rada i politike rada.

Vizija DanubePeerChains projekta je da osnaži tržište rada i organizacija za podršku poslovanju zajedno sa targetiranim malim i srednjim preduzećima u zajedničkoj izgradnji kapaciteta i kroz obuke kako bi ušli u inovativne transnacionalne vrijednosne lance, i tako dobili održivo priznanje na partnerskom nivou i

time stvorili visoko kvalifikovane poslove u zemljama Dunava. Da bi se postigao ovaj sveobuhvatni cilj, perspektiva lanca vrijednosti "mora" da se suoči sa izazovima promjene paradigme u industrijskoj proizvodnji. Stoga, partnerstvo DanubePeerChains je posvećeno implementaciji sljedećih komponenti:

- Izrada zajedničkih programa za izgradnju kapaciteta za lokalne organizacije koje pružaju podršku u poslovanju kako bi se integrisalo tržište rada i perspektive inovacija u poslovanju i transformisale postojeće usluge podrške u aktivnosti orijentisane na lanac vrijednosti u korist MSP;
- Višestruke obuke lokalnih MSP iz ciljnih industrijskih sektora u ključnim oblastima kompetencija (tehnologije, upravljanje ljudskim resursima i razvoj poslovnog modela zasnovane na perspektivi lanca vrijednosti);
- Započinjanje integrisanog pristupa izgradnje kapaciteta DanubePeerChains za organizacije za podršku poslovanju i tržištu rada i implementacija pilot obuka za MSP u svim regionima i definisanje zajedničkih projekata;
- Izrada Regionalnih akcionih planova za održivu lančano orijentisanu transformaciju ključnih industrija i razvoj integrisanih usluga na tržištu rada i poslovne podrške.

Tokom 2020. godine, a nakon što je odobren projekat realizovano je:

- Učešće na sastancima koji su organizovani povodom otpočinjanja projekta, kao i na Savjetodavnom odboru, čiji je Komora Crne Gore član;
- Aktivnosti na promociji projekta.

BLUEAIR - PLAVI PAMETNI RAST JADRANSKO-JONSKOG REGIONA

Partneri: Naučno tehnološki park AREA (IT), Nacionalni institut za okeanografiju i geofiziku (IT), Privredna komore Hrvatske HGK (HR), Tehnološki park Ljubljana (SLO), Grad Izola (SLO), Istraživački centar Univerziteta u Pireju UPRC (GR), Regija Centralna Makedonija RCM (GR), Nacionalna agencija za naučna istraživanja I inovacije (AL), Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis (CG), Privredna komore Crne Gore CEM (CG), Univerzitet u Beogradu – Fakultet za saobraćaj i saobraćajno inženjerstvo (SRB), Privredna komore Federacije Bosne i Hercegovine (BH).

Privredna komora Crne Gore je partner u ovom projektu. Drugi partner iz Crne Gore je Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis, dok Ministarstvo ekonomije ima ulogu pridruženog partnera.

Projekat BLUEAIR ima za cilj unapređenje institucionalnog kapaciteta zemalja regiona ADRIION-a i pomoć pri definisanju zajedničkog pristupa sprovođenju Strategije pametne specijalizacije-S3 politike plavog rasta na transnacionalnom/makroregionalnom nivou pomoću novog EDP modela, kao i korišćenje efikasnih izvještaja o predviđanju procesa kako bi se povećale konkurentne prednosti i mogućnosti tržišta u oblasti plavog rasta na području ADRIION programa.

Glavne aktivnosti podrazmijevaju izgradnju kapaciteta javnih aktera o inovacijskim politikama, međusobnom učenju, razmjeni dobrih praksi i umrežavanju, analizu postojećih S3 koje podržavaju plavi rast u jadransko-jonskom području, definisanje S3 i akcionog plana za plavi rast na makroregionalnom nivou i identifikacija zajedničkih tehnoloških oblasti za ulaganje u inovacije u oblasti plavog rasta.

Tokom 2020. godine, a nakon što je odobren projekat realizovano je:

- Učešće na sastanku projektnih partnera
- Aktivnosti na promociji projekta.

8.2 NOVOODOBRENI PROJEKTI

DUALMON - JAČANJE KAPACITETA ZA IMPLEMENTACIJU DUALNOG SISTEMA EDUKACIJE U VISOKOM OBRAZOVANJU (APLIKACIJA PRIPREMLJENA I PREDATA 2020. GODINE)

Partneri: Univerzitet u Novom Sadu (SRB), Univerzitet Crne Gore – Ekonomski fakultet (CG), Privredna komora Crne Gore (CG), Univerzitet primijenjenih nauka Joanneum (AT), Viša stručna škola Academia Maribor (SLO), Ministarstvo prosvjete Crne Gore (CG), Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja (CG), Voli Trade doo (CG), Crnogorski Telekom AD Podgorica (CG), Montenegro Stars Hotel Group (CG), Roaming Networks d.o.o (CG), Crnogorska plovidba AD (CG).

Implementacija projekta počinje 15. januara 2021. godine.

Koordinator projekta: Univerzitet u Novom Sadu.

Privredna komora Crne Gore je partner u ovom projektu. U formalnom smislu nosilac projekta u Crnoj Gori je Univerzitet Crne Gore, dok je Ekonomski fakultet zadužen za suštinsko vođenje i realizaciju projekta.

Partneri u projektu su pored Komore i Ministarstvo prosvjete, Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, dok će projekat biti implementiran u okviru kompanija Voli Trade, Crnogorski Telekom, Montenegro Stars Hotel Group, Roaming Networks i Crnogorska plovidba.

Uloga Komore u ovom projektu biće promovisanje ciljeva projekta i njegove rezultate svojim članicama, da učestvuje u kreiranju dualnog obrazovanja u visokom obrazovanju, koristeći i anketiranje preduzeća na ovu temu, te pomogne realizaciju pilot studije na temu dualnog obrazovanja.

Održan je pripremni sastanak partnera na projektu, na kojem su učestvovali predstavnici Komore.

DIGIN€ST - DIGITALNO PREDUZETNIČKO GNIJEZDO I INDUSTRIJA 4.0 U CRNOJ GORI (APLIKACIJA PRIPREMLJENA I PREDATA 2020. GODINE)

Partneri: Univerzitet Donja Gorica (CG), Visoka škola Furtwangen (DE), Budimpeštanski univerzitet za tehnologiju i ekonomiju (HU), Atinski nacionalni i kapodristijski univerzitet (GR), Arctur (SLO), Univerzitet Crne Gore (CG), Privredna komore Crne Gore (CG), Klinički centar Crne Gore (CG), Šimšić Montmilk (CG), Ministarstvo zdravlja (CG), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (CG).

Implementacija projekta počinje 15. januara 2021. godine.

Prioritetne oblasti projekta su: poljoprivreda i održivi zdravstveni turizam, te njihova povezanost. Projekat je usmjeren ka razvoju Preduzetničkog gnijezda na UDG i Naučno-tehnološkog parka na UCG, kroz saradnju sa Centrima izvrsnosti (na UCG i UDG), unapređenju nastavnog procesa sa aspekta preduzetništva, digitalizacije i internacionalizacije, razvoju kapaciteta u oblasti medicinske informatike kao ključnom segmentu podrške realizacije postavljenih ciljeva definisanih u Strategiji Pametne specijalizacije, a prije svega za Institut za održive tehnologije u jugoistočnoj Evropi (SEIIST).

Osnovni zadatak Komore na ovom projektu biće umrežavanje na nacionalnom nivou u prioritetnim oblastima ICT i poljoprivrede, širenje iskustava u dosadašnjem uvođenju i korišćenju digitalnih rješenja; učešće na treninzima koji će biti organizovani od strane EU partnera (s ciljem povećanja nivoa znanja predstavnika crnogorskih institucija o mogućnostima i potencijalima digitalizacije

kao i o konkretnim rješenjima u oblastima poljoprivrede, medicine), pružanje konsultantskih usluga za ocjenu ideja o razvoju novih digitalnih servisa, kao i konsultantske usluge tokom razvoja novih digitalnih servisa u zdravstvu koje će implementirati novoosnovane kompanije u Preduzetničkom gnijezdu.

8.3 PREDLOZI PROJEKATA (OSTALI NA KOJIMA JE RAĐENO U 2020. GODINI)

CEI - SPREMNI, POVEŽI I KREĆEMO (GET SET, CONNECT, GO)

Centralno-evropska inicijativa je pod nazivom "COVID 19" raspisala vanredni poziv za predaju projektnih aplikacija. Pripremljen je i dostavljen predlog Sekretarijatu CEI, koji se odnosi na pružanje podrške MSP u procesu preusmjerenja dijela aktivnosti na on-line/virtuelni način. Fond je bio 600.000 eura, pravo učesća imalo je 13 država, a pristiglo je cca. 7.000 prijava, od čega 58 iz Crne Gore. Predlog Privredne komore nije selektovan za finansiranje.

CEI - DIGITAL INNOVATION HUB MONTENEGRO

Po pozivu CEI – Transfer znanja predata je aplikacija o formiranju DIH ME (Digitalni inovacijski Hub Montenegro). Prenosioci znanja u skladu sa aplikacijom su: DIH Slovenija i PK Slovenije, a primaoci znanja i iskustva Privredna komore Crne Gore i IPC Tehnopolis.

Digitalni inovacijski hub funkcioniše kao podrška MSP koje bi uvođenjem proizvoda i usluga digitalnih tehnologija poboljšale svoje poslovne/proizvodne procese i ojačale konkurentsku poziciju na tržištu. Kroz svoj rad, digitalni inovacijski hubovi pomažu MSP i start-upovima da na jednom mjestu dobiju sve informacije i podršku za digitalizaciju poslovanja.

Formiranje DIH-a obaveza je za sve članice EU.

Planirano je da projekat traje 24 mjeseca.

COST - SISTEMSKI PRELAZI KA URBANOJ ODRŽIVOSTI

Predata je projektna aplikacija po COST pozivu. COST (Evropska saradnja u nauci i tehnologiji) je organizacija koja finansira mreže za istraživanje i inovacije. Svojim djelovanjem pomaže u povezivanju istraživačkih inicijativa širom Evrope i šire i omogućava istraživačima i inovatorima da razvijaju svoje ideje u bilo kojem polju nauke i tehnologija.

Naziv predloga projekta/istraživanja u konkretnom slučaju bi bio: Sistemski prelazi ka urbanoj održivosti. Glavno istraživačko pitanje je: Kako se tranzicija gradova prema cirkularnoj ekonomiji može postići optimalnim upravljanjem čvrstim komunalnim otpadom. Istražiće se trenutni uslovi, analizirati politike, infrastruktura, ponašanje više zainteresovanih strana i razmijeniti mišljenja.

Univerzitet Ujedinjenih nacija u Mاستrihtu - MERIT je glavni vođa izrade predloga, a ostali partneri iz konzorcijuma su iz Holandije, Irske, Njemačke, Indije, Albanije, Poljske, Turske, Portugalije, Hrvatske, Mađarske, Crne Gore, Srbije i Slovenije.

INTERVET WB II

Imajući u vidu važnost ulaganja u srednje stručno obrazovanje, Evropska komisija raspisala je drugi poziv za unapređenje mobilnosti srednjeg stručnog obrazovanja za zemlje zapadnog Balkana. Uniser u saradnji sa ostalim partnerima

INTERVET WB projekta, među kojima je Privredna komora Crne Gore aplicirao je za nastavak INTERVET WB projekta. Svi prateći dokumenti su poslani i predata je aplikacija 16. juna 2020. godine.

Aplikacija Privredne komore nije selektovana za finansiranje.

CREATIVE EUROPE

Politehnički univerzitet iz italijanske regije Marche aplicirao je za program "Kreativna Evropa" sa projektom čije je trajanje planirano 36 mjeseci. Aplikacija je obuhvatila 16 partnera među kojima je Privredna komora Crne Gore. Projektni predlog se bazirao na potrebama kreativne industrije, a obuhvatao je i organizaciju online ljetnje škole preduzetništva.

Rezultati evaluacije pristiglih prijava su objavljeni i naša aplikacija nije selektovana da bude finansirana.

IPA4SME

Španska konsultantska agencija CARSA nas je pozvala da saradujemo na pripremi aplikacije za projekat koji bi se fokusirao na zaštitu prava intelektualne svojine. Korisnici projekta bila bi mala i srednja preduzeća u Crnoj Gori. Navedeni projekat bio bi nastavak projekta IPA4SME⁴ koji trenutno implementiraju organizacije: CARSA, Univerzitet d'Alicante iz regije Valensija i međunarodna konsultantska grupacija GOPA.

Kroz projekat bi se pružala besplatna savjetodavna podrška eksperata iz polja zaštite prava intelektualne svojine predstavnicima malih i srednjih preduzeća. Podrška bi se sastojala iz prilagođene poslovne strategije za svako malo i srednje preduzeće koje za to pokaže interes.

Uloga Privredne komore u ovom projektu bi bila promovisanje IPA4SME projekta i angažovanje eksternog lokalnog eksperta koji bi radio sa MSP u Crnoj Gori. PKCG ne bi imala svoj budžet za realizovanje aktivnosti.

PROGRAM EUROPEAID

Pripremljen je projektni predlog u okviru šeme grantova "Podrška zapošljavanju u manje razvijenim opštinama u Crnoj Gori", koju sprovode Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo finansija, Direktor za ugovaranje sredstava EU pomoći uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori.

Predata je aplikacija kojom su planirane aktivnosti za povećanje zapošljavanja u manje razvijenim opštinama, a koje obuhvataju kako rad sa poslodavcima, tako i sa nezaposlenim licima. Aplikacija Privredne komore nije selektovana za finansiranje.

START 1 UP

Aplikacija za projekat strateškog partnerstva za kreiranje predakceleracijskog programa za startupove

Opšti cilj Programa predakceleracijske podrške "Start1Up" jeste podrška mladima u cilju smanjenja nezaposlenosti i okretanja ka preduzetništvu, i to putem pokretanja i razvoja startup kompanija. Statistički podaci nedvosmisleno ukazuju na činjenicu da su mladi u Crnoj Gori suočeni sa specifičnim izazovima u otpočinjanju biznisa i realizaciji svojih preduzetničkih ideja, a koji se uglavnom odnose na sopstveno okruženje i nedostatak vještina za preduzetnički poziv, neadekvatnog obrazovanja, nedostatka radnog iskustva, nedostatka finansijskih sredstava za početak biznisa, izostanka društvenih mreža i kontakata,

⁴ Više informacija na linku: www.ipa4me.eu

neadekvatnog preduzetničkog ekosistema orijentisanog ka podršci mladima. Podaci pokazuju da se nezaposlenost među mladima može posmatrati na više različitih nivoa, a takođe je problematično na koji način mladi posmatraju i pristupaju preduzetništvu, uz napomenu da ne postoje podaci koji govore o tome koliko je u Crnoj Gori razvijeno žensko preduzetništvo, preduzetništvo u ruralnim područjima kao i među ranjivim grupama. Jedan od ključnih problema prepoznatih u istraživanju jeste nedovoljna povezanost između institucija koje se bave kreiranjem obrazovnog programa na temu preduzetništva sa jedne, i privrednog sektora koji kreira i sprovodi preduzetničke prilike za mlade u Crnoj Gori sa druge strane. Taj problem je i evidentiran u Strategiji pametne specijalizacije, stoga će institucija nosilac projekta – Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis Univerziteta Donja Gorica, u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore kao glavnim partnerom, zajedno raditi na kreiranju programa treninga i mentorstva koji će pomoći mladima da razvijaju startup ideje u skladu sa potrebama tržišta.

8.4 OSTALE AKTIVNOSTI

WETHINK.EU

weTHINK je think tank (istraživački centar) iz Austrije, koji u saradnji sa više nacionalnih privrednih komora (PKCG, PKS, PKK, GZS i PK Austrije) organizovao je Regionalnu konferenciju na temu potencijala cirkularne ekonomije u kompanijama iz jugoistočne Evrope, kako bi se sagledali izazovi i prepoznale mogućnosti prekograničnih veza za cirkularnu ekonomiju u praksi. Konferencija je poslužila ne samo kao iskustvo za zainteresovane strane iz cijelog regiona, već i kao most između kompanija koje su spremne da integrišu cirkularne prakse u svoje poslovanje i tehnoloških kompanija koje bi pružile potrebna rješenja. Ovaj događaj dio je inicijative weBuildBackSmart (Gradimo pametno) koju je weTHINK.eu pokrenuo u julu 2020. godine, kako bi se kreirala pametna mapa puta za jugoistočnu Evropu. Kroz ovu inicijativu weTHINK želi da:

- Izgradi inkluzivnu zajednicu sa više aktera, koristeći inovativni pristup donošenja strategija kako bi se kroz ovu zajednicu akteri zajedno prijavljivali za sredstva koja su opredijeljena kroz Evropski zeleni sporazum;
- Omogućiti dijalog na teme održivosti, digitalizacije i pametnih rješenja sa različitim vrstama relevantnih zainteresovanih strana u jugoistočnoj Evropi (JIE), kako bi se izvršila procjena potreba u pogledu održivog razvoja u regionu;
- Pripremi stratešku mapu puta koja će ponuditi smjernice za pametan oporavak JIE na svim nivoima društva, jer će biti zajednički proizvod svih zainteresovanih strana iz regiona. Dokument će takođe pružiti osnovne smjernice zainteresovanim stranama na nacionalnom i evropskom nivou kako bi alocirale sredstva na oblasti koje će najefikasnije doprinijeti jačanju održivosti u regionu.

U ovoj fazi, učesće Privredne komore podrazumijevalo je promociju inicijative među našim članicama.

CE BEACONS

Kompanija CirEkon iz Srbije, u saradnji sa evropskom zajednicom znanja i inovacija koja radi na ubrzanju tranzicije ka karbonski neutralnoj ekonomiji – Climate-KIC, organizovala je događaj – Online 24 h Konferencija. Ovaj događaj imao je za cilj promovisanje cirkularne ekonomije na području Zapadnog Bal-

kana, a i šire. On predstavlja krunu promocije CirEkon-ovog rada tokom cijele 2020. godine i aktivnosti sprovedenih u cilju uspostavljanja cirkularnih praksi. Na događaju su govorili priznati evropski stručnjaci iz ove oblasti, predstavnici raznih ministarstava, javnih institucija i međunarodnih organizacija sa Zapadnog Balkana.

Predstavnica Privredne komore Crne Gore uzela je učešće u panel diskusiji "Kako se shvata cirkularna ekonomija VS (versus) kako bi trebalo da se shvati CE u regionu?"

Projekat "CE Beacons", u okviru kojeg je organizovan ovaj događaj, stvara (fizički) prostor, takozvani "svetionik", koji omogućava sprovođenje cirkularne ekonomije kroz zajedničku međunarodnu ekspertizu, sažetu u četiri stuba povezivanja, skraćeno VIRE (eng. values, information, resources, expertise):

- Vrijednosti i vizije (usklađivanje razvojnih puteva i težnji);
- Informacije (u pogledu potreba, politika, potražnje, činjenica i brojki, itd.);
- Resursi (uglavnom u obliku znanja, finansija, inovacija i ljudskih resursa);
- Iskustvo i stručnost (kombinovano, komplementarno iskustvo u raznim domenima cirkularne ekonomije).

Cilj ovog projekta je izgradnja ekosistema za cirkularne inovacije koji izazivaju i pokreću sistemski prelaz u sekvencama, od eksperimenta kroz saradnju do implementacije. Takav međudržavni ekosistem trenutno ne postoji u regionu Balkana, ali se smatra potrebnim za smanjenje rizika od negativnog uticaja novih tržišnih zahtjeva i podizanje potencijala regionalnih cirkularnih rješenja.

Cirekon proširuje projekat i na Crnu Goru i Privredna komore je pokazala spremnost da bude jedan od partnera. U skladu sa tim, učestvovali smo u anketi na temu cirkularne ekonomije i pomogli u prikupljanju odgovora i stavova privrede po ovom pitanju.

INO NET

INO NET je projekat Evropske unije u Crnoj Gori koji realizuje agencija International Development Ireland iz Republike Irske. Trajanje projekta je 16 mjeseci. Cilj projekta je podrška Vladi Crne Gore u naporima da poveća inovacione kapacitete privatnog sektora sa fokusom na mala i srednja preduzeća. Projektom se promovišu inovacije i saradnja između nauke, obrazovanja i privrede, i unaprijeđuju instrumenti za zaštitu prava intelektualne svojine. Kako bi ispunio definisane ciljeve, projektni tim radi na dvije međusobno povezane grupe aktivnosti.

Prva grupa aktivnosti odnosi se na unaprjeđenje online platforme Naučna mreža CG (<https://naucnamreza.me>) sa novim servisima koji se odnose na inovacije, kao što su usluge virtuelne mreže mentora. Naučna mreža je internet platforma za pružanje podataka i povezivanje naučnika, istraživača, inovativnih preduzeća i organizacija iz Crne Gore i dijaspore. Pored povezivanja, portal nudi i informacije o konkursima za naučnike, organizacije i preduzeća. Portal "Naučna mreža" je besplatan i dostupan svima. Projekat će organizovati i nekoliko radionica o portalu Naučna mreža CG, kako bi svim zainteresovanim korisnicima predstavio sve usluge koje postoje na ovom portalu i kako ih koristiti.

Druga grupa aktivnosti se odnosi na unaprjeđenje kapaciteta za zaštitu intelektualne svojine i razvoj savjetodavnih usluga za dijagnostiku u toj oblasti, odnosno potrebnim uslovima koje preduzeće treba da ispuni da bi bilo u mogućnosti da zaštiti intelektualnu svojinu. U tu svrhu projekat će uspostaviti posebnu stranicu na portalu Direkcije za intelektualnu svojinu <http://www.ziscg.me> koji će sadržati informacije potrebne za dijagnostiku i zaštitu intelektualne svojine.

Projekat saraduje sa Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom nauke i Privrednom komorom Crne Gore, a korisnici usluga projekta su mala i srednja predu-

zeća, strukovna udruženja, univerziteti, istraživači i inovatori.

Komora je sa INONET-om u 2020. godini započela seriju organizovanja webinara na temu značaja intelektualne svojine.

8.5 PROJEKTI KOJI SE REALIZUJU U OKVIRU KOMORSKOG INVESTICIONOG FORUMA

EU PROJEKAT "PODRŠKA KOMORSKO INVESTICIONOM FORUMU ZB6"

Projekat će se fokusirati na podršku malim i srednjim preduzećima u regionu u oblastima: internacionalizacije poslovanja sa naglaskom na lakši pristup izvorima finansiranja, osnivanje start-up kompanija i podsticanja istraživanja i inovacija. Njegova značajna komponenta je poboljšanje međukomorskog dijaloga između privrednih komora Srbije i Kosova kao doprinos normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine. Projekat se finansira iz IPA II akcionog programa 2018. Ukupan budžet projekta je 2,8 miliona eura.

U Trstu je 20. februara održan Kick-off meeting projekta. Cilj ovog sastanka je bio da se svi upoznaju sa projektom, aktivnostima i obavezama tokom naredne tri godine. Gospodin Tadros iz Evropske komisije je čestitao na prvom EU grantu, navodeći da to nije samo projekat, već aktivnost usmjerena na povećanje angažovanja u regionu. Nova metodologija proširenja Evropske unije je objavljena početkom februara, navodeći da region zapadnobalkanske šestorke treba da radi zajedno i saraduje blisko sa EU.

Evropska komisija takođe radi na drugoj fazi regionalnog ekonomskog prostora 2.0 (putokaz za budućnost). KIF ZB6 ima ključnu ulogu u sprovođenju Višegodišnjeg akcionog plana za regionalni ekonomski prostor i očekuje se da će održati konsultacije sa KIF ZB6 o svim praktičnim politikama, tehničkim informacijama na određene teme, koje je potrebno naglasiti, kako bi završni dokument služio kao odgovor na potrebe privatnog sektora.

Projektne aktivnosti realizovane u prethodnoj godini:

- Održano je pet vebinara na kojim je učestvovalo približno 60 malih i srednjih preduzeća zapadnog Balkana: "Analiza tržišta, tržišni potencijal i ulazak na tržište" i "Digitalizacija trgovine" kako bi se podržala poslovna zajednica u ostvarivanju koristi regionalne ekonomske integracije.
- Organizovano je šest okruglih stolova na mreži/info dana sa više od 70 MSP zapadnog Balkana, od 22. juna do 30. juna, fokusirajući se na različite oblasti politika relevantnih za regionalnu ekonomsku integraciju. Tokom ovih okruglih stolova distribuirane su informacije o potencijalnim koristima regionalne ekonomske integracije, odnosno Regionalnog ekonomskog prostora (REA).
- Pripremljena je studija "Izgledi za sektor putovanja i turizma na Zapadnom Balkanu 2020. godine (uticaj epidemije koronavirusa)".

PROJEKAT NJEMAČKE RAZVOJNE BANKE KFW KROZ REGIONALNI FOND ZA IZAZOVE (RCF)

KfW dodjeljuje sredstva kroz regionalni fond za izazove (RCF). Ta sredstva je odobrilo Njemačko Federalno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ). Federalno ministarstvo je odobrilo 25,5 mil. eura od čega je 20 mil. opredijeljeno za KIF ZB6 kroz takozvani "Regional window", dok je 3 mil. opred-

jeljeno za Srbiju i 2,5 mil. za Sjevernu Makedoniju kroz takozvani "National windows". U narednom periodu očekuje se odobrenje dodatnih sredstava u iznosu od 15 mil. eura, što je prilika za otpočinjanje bilateralnih pregovora Vlade Crne Gore i BMZ. Projekat je namjenjen razvoju stručnog obrazovanja kroz koji će obezbjediti radnu snagu prilagođenu potrebama tržišta rada.

Nakon sprovedenog međunarodnog tendera za odabir tima konsultanata koji će raditi na implementaciji projekta, u januaru 2020 godine, potpisan je ugovor sa konzorcijumom IPC, Planco i KPMG. Krajem godine nacionalni koordinator na ovom projektu, zajedno sa predstavnicima konzorcijuma implementacionih konsultanata, održao je bilateralne sastanke sa predstavnicima svake od komora članica KIF-a (koordinator KIF-a i ekspert za stručno obrazovanje iz svake komore) kako bi detaljnije predstavili projekat i aktivnosti koje slijede.

Koordinator projekta za Crnu Goru učestvovao je i u izradi Operativnog priručnika i sličnih dokumenata neophodnih za raspisivanje prvog poziva za dostavljanje projektnih ideja, koje se očekuje do kraja januara 2021. godine.

Takođe, dostavljen je "Inception report" kao i detaljan drugi kvartalni izvještaj.

EBRD PROJEKAT "PODRŠKA SEKRETARIJATU REGIONALNOG KOMORSKO INVESTICIONOG FORUMA I ONLINE INVESTICIONOJ PLATFORMI"

Kreiran je profesionalni i održivi praktičan mehanizam pod nazivom "Regionalna onlajn investiciona platforma (OIP)", koja služi kao jedinstveni šalter za investitore koji žele da ulažu u region zapadnobalkanske šestorke. Platforma (www.investinsee.com) je kreirana uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj, a zvanično je pokrenuta tokom Investicionog samita EBRD za Zapadni Balkan 22. februara 2018. godine. Platforma promovise region kao jedinstvenu poslovnu destinaciju, pružajući potencijalnim investitorima informacije o regionu, takođe omogućavajući lakše investiranje malim i srednjim preduzećima. Pored toga, OIP ima potencijal da pomogne vladama zapadnobalkanske šestorke u uklanjanju barijera i podsticanju transparentnog poslovnog okruženja za dalji rast u regionu. Projekat je zvanično odobren od strane Upravnog odbora EBRD 18. juna 2019. godine. Projekat će trajati do februara 2021. godine. EBRD je tražio dodatne informacije da bi se utvrdilo koje aktivnosti će se sprovesti u prvoj godini. Finansiranje druge godine projekta je uslovljeno uspješnom realizacijom projekta u toku prve. Projekat će biti implementiran od strane Generalnog sekretara KIF ZB6, uz podršku menadžera projekta, eksperta za politiku i komunikacije i stručnih i administrativnog asistenta Sekretarijata.

DIHK PROJEKAT (NJEMAČKA ASOCIJACIJA PRIVREDNIH KOMORA)

Nakon intezivne pripreme faze, Federalno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ) odobrilo je sredstva za novu fazu partnerskog projekta između Asocijacije privrednih komore Njemčke (DIHK) i KIF-a ZB6. Sredstva će pokrivati period od 1. septembra 2019. godine do 31. avgusta 2022. godine. Projekat je namjenjen jačanju organizacionih kapaciteta privrednih komora članica KIF-a ZB6 i poboljšanju saradnje unutar KIF-a, kao i doprinosu političkog dijaloga radi poboljšanja regionalnih i nacionalnih okvira.

U okviru započetog KIF DIHK projekta, u periodu od 25. do 27. februara organizovana je studijska posjeta Berlinu sa ciljem razmatranja pojedinih tema i izrade detaljnog plana aktivnosti KIF DIHK projekta za 2020. godinu.

Ono što ovaj projekat razlikuje od ostalih KIF projekata jeste to što budžet suvereno vodi SEQUA⁵ i DIHK bez upoznavanja KIF-a sa stavkama i mogućnos-

⁵ Globalna neprofitna razvojna organizacija

tima budžeta. Iako je ova stavka ograničavajuća, ono što je pozitivno za ovaj projekat jeste to što same partnerske komore konsekusom biraju teme i aktivnosti. Svaka usaglašena aktivnost mora biti regionalni rezultat, tj. regionalni proizvod. Nema mogućnosti za bilateralne aktivnosti.

U septembru je realizovan zajednički projekat privrednih komore koji se oodnosi na digitalizaciju potpisa na potvrdama o porijeklu za međunarodnu trgovinu (Digital Signature Platform). Uvođenjem digitalnih potpisa smanjiće se nezarinske trgovinske barijere i ubrzati kretanje roba. Implementacija zah-tjeva usklađeno zakonodavstvo u pogledu validnosti digitalnih potpisa u svih šest država članica KIF-a.

ADA projekat – “Implementacija elemenata dualnog stručnog osposobljavanja i podrška digitalnoj transformaciji kompanija Zapadnog Balkana”. Ovaj projekat ima za cilj uspostavljanje jedinstvenih usluga digitalizacije i stručnog osposobljavanja u komorama članicama KIF ZB6, u skladu sa dobrom praksom Republike Austrije.

U oblasti digitalizacije fokus će biti na: stvaranju i unapređenju sistema za podršku preduzećima zapadnobalkanske šestorke u procesu digitalizacije; jačanju kapaciteta komora članica KIF ZB6 za transparentne, nezavisne i održive usluge koje pružaju kompanijama u oblasti digitalizacije; podizanju svijesti predstavnika poslovne zajednice i državnih organa o važnosti procesa digitalizacije i ulozi komora članica KIF-a ZB6 u ovom procesu.

U oblasti stručnog osposobljavanja fokus će biti na: kreiranju konkretnih mogućnosti i procedura za razvoj i akreditaciju novih digitalizovanih profila zanimanja; razvijanju i jačanju uloge komora kao posredničkih institucija, koje zastupaju interese preduzeća u oblasti stručnog osposobljavanja; kreiranju zajedničkih ponuda digitalizovanih modula stručnog osposobljavanja (virtuelna regionalna akademija za obuku kadrova).

“KA STANDARDIMA ZANIMANJA NA REGIONALNOJ OSNOVI” (TO REGOS)

Projekat odobren od strane Austrijske agencije za razvoj (ADA). Ukupan budžet projekta je 563.000 eura, od čega će Austrijska agencija za razvoj (ADA) finansirati 81%, a Inicijativa za reformu obrazovanja u jugoistočnoj Evropi (ERI SEE) 19%. Vodeći partner na projektu je Inicijativa za reformu obrazovanja u jugoistočnoj Evropi (ERI SEE), dok je KIF WB6 lokalni projektni partner.

9. ADMINISTRATIVNI POSLOVI

U skladu sa Zakonom o Privrednoj komori Crne Gore, Komora izdaje uvjerenja, potvrde i druge isprave o činjenicama o kojima vodi evidenciju, kao i u drugim slučajevima u skladu sa propisima. Ova uvjerenja i potvrde imaju svojstva javnih isprava.

USKLAĐIVANJE REDOVA VOŽNJE

Privredna komora je sprovela postupak usklađivanja redova vožnje u međunarodnom saobraćaju u skladu sa članom 46 Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju i članom 4 Pravila o načinu, postupku, kriterijumima i visini naknade za usklađivanje redova vožnje u međugradskom prevozu i prevozu u međunarodnom drumskom saobraćaju i Naredbom o dopuni naredbe za preduzimanje privremenih mjera za sprječavanje unošenja u zemlju i suzbijanje i sprječavanje prenošenja novog koronavirusa.

MEĐUNARODNI PREVOZ

U postupku usklađivanja redova vožnje u međunarodnom saobraćaju predloženo je 39 novih redova vožnje od kojih je 24 usaglašeno i 15 neusaglašeno, a evidentirano je 12 starih redova vožnje sa promjenom. Usaglašeni su redovi vožnje za sledeće države: Srbija (13), Bosna i Hercegovina (4), Sjeverna Makedonija (3), Albanija (2), Kosovo (1) i Turska (1).

Nakon postupka usklađivanja redova vožnje, Komisija za usklađivanje redova vožnje je postupala po žalbama prevoznika, koji su podnijeli drugostepenom organu na Izvještaj o usklađivanju redova vožnje. U skladu sa tim, po instrukcijama drugostepenog organa, donijet je novi Izvještaj o usklađivanju redova vožnje u međunarodnom saobraćaju za sezonu 2020/21.

Upravni odbor je krajem 2020.godine usvojio Pravila o načinu, postupku, kriterijumima i visini naknade za usklađivanje redova vožnje u međugradskom prevozu i prevozu u međunarodnom drumskom saobraćaju, na koja je prethodno dobijena saglasnost od strane Ministarstva saobraćaja i pomorstva.

MEĐUGRADSKI PREVOZ

U postupku usklađivanja od 27 predloženih usaglašen je 21 novi red vožnje i 5 starih sa promjenom. U postupku usklađivanja u međugradskom saobraćaju, u skladu sa gore pomenutom naredbom, nije se vršilo evidentiranje starih redova vožnje.

SERTIFIKATI I POTVRDE

Na osnovu javnih ovlašćenja Komora je u 2020. godini izdala ukupno 1303 raznih dokumenata (uvjerenja o domaćem nepreferencijalnom porijeklu robe, uvjerenje o krajnjem korisniku, ovjere cjenovnih lista i dr.).

ATA KARNETI

U 2020. godini izdato je 113 ATA karneta - međunarodni carinski dokument koji se koriste za pojednostavljivanje privremenog izvoza robe u stranu zemlju s rokom važenja do godinu dana.

TIR KARNETI

TIR karnet je međunarodni tranzitni dokument koji omogućava da bez dodatne procedure u carinskom području, a pod okriljem TIR konvencije, prevoznik obavi uslugu transporta u najkraćem vremenskom periodu. U 2020. godini nije podnijet ni jedan zahtjev za izdavanje ovog dokumenta.

Razlog za ovo je u činjenici da je Evropska unija 2017. godine omogućila Turskoj tranzit robe T1 obrascem koji je značajno jeftiniji od TIR karneta. Takođe, kompanija koja je u najvećoj mjeri koristila ovu uslugu Komore, prestala je da posluje na teritoriji Crne Gore.

CENTAR ZA EDUKACIJU U DRUMSKOM SAOBRAĆAJU

Centar za edukaciju u drumskom saobraćaju Komora je osnovala u cilju podsticanja uspješnijeg poslovanja crnogorskih preduzeća koja se bave prevozom u drumskom saobraćaju.

Centar organizuje i sprovodi obuke, ispite i izdaje sertifikate profesionalnim vozačima i licima odgovornim za prevoz putnika i tereta u drumskom saobraćaju, shodno direktivama EU i Zakonu o prevozu u drumskom saobraćaju.

U izvještajnom periodu Centar za edukaciju je organizovao deset obuka za lica odgovorna za organizovanje prevoza od kojih je sedam bilo online, jedanaest obuka za profesionalne vozače od kojih je sedam bilo online, osam polaganja ispita o stručnoj osposobljenosti za lica odgovorna za organizovanje prevoza i osam polaganja ispita o stručnoj osposobljenosti vozača. U pomenutom periodu obučeno je 141 vozač i 137 menadžera, dok je na ispitima pravo na sertifikat stekao 131 menadžer i 109 vozača.

10. SUDOVI PRI KOMORI

ARBITRAŽNI SUD

Pred Arbitražnim sudom pri Privrednoj komori Crne Gore vodio se postupak sa međunarodnim obilježjem oznake AS.01.01/19. Arbitražni tribunal donio je odluku u ovoj pravnoj stvari, te u skladu sa tim Sekretarijat Suda je sproveo administrativne radnje propisane pravilima Arbitražnog suda pri Privrednoj komori.

Sprovedene su administrativne radnje i u predmetu oznake AS.01-2/19.

Realizovane su aktivnosti koje za cilj imaju promociju i afirmaciju Arbitražnog suda. Sprovedeno je polugodišnje izvještavanje o aktivnostima u Poglavlju 23 i pripremljena tabela bilansa Evropske komisije za oblast pravosuđa – alternativno rješavanje sporova (Strategija reforme pravosuđa – Ministarstvo pravde).

Predsjednik i sekretar Arbitražnog suda učestvovali su u radu Radne grupe za definisanje novog modela BIT-a⁶ u skladu sa EU standardima i najboljom praksom.

Predstavnici Arbitražnog suda učestvovali su u izradi trećeg izdanja OECD publikacije "Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2021", kojim će se analizirati stepen ostvarenog društvenog progressa u ključnim oblastima za unaprjeđenje konkurentnosti u zemljama Jugoistočne Evrope. U okviru oblasti koja se bavi analizom investicione politike dostavljena su pitanja koja se odnose na alternativne mehanizme za rješavanje investicionih i komercijalnih sporova kao i primjenu UNCITRAL-ovih pravila o transparentnosti u arbitražnim postupcima.

Takođe, predstavnici Suda učestvovali su u anketi u okviru Projekta ORF Pravna reforma u cilju razvoja pravnog alata koji bi olakšao sprovođenje reformi u rješavanju sporova između država i investitora (ISDS) u zemljama Zapadnog Balkana.

Predsjednik i sekretarka Arbitražnog suda pri Privrednoj komori Crne Gore održali su sastanke sa predstavnicima privrednih društava u cilju pružanja informacija o načinu pokretanja postupka pred Arbitražnim sudom, te predstavljajući prednosti rješavanja privrednih sporova putem arbitraže.

Predsjednik Arbitražnog suda pri Privrednoj komori Crne Gore kao član arbitražnih tijela / komisija pri Međunarodnoj trgovinskoj komori – ICC učestvovao je u radu radne grupe za izradu propisa kojim se uređuje medijacija i arbitraža privrednih sporova.

⁶ Bilateralni investicioni sporazumi

ODBOR ZA VANSUDSKO RJEŠAVANJE POTROŠAČKIH SPOROVA

Zakonom o zaštiti potrošača prvi put je propisana vansudska zaštita prava potrošača u Crnoj Gori. Privredna komora Crne Gore je shodno navedenom zakonu, obezbijedila administrativno-tehničke uslove za rad Odbora, u kome kao članovi ravnopravno participiraju predstavnici privrednih subjekata i potrošača. Odbor predstavlja vid alternativnog, efikasnog i jeftinog načina rješavanja potrošačkih sporova.

Konstituisanjem Odbora daje se na značaju vansudskom rješavanju sporova kao bržeg, ekonomičnijeg i efikasnijeg načina rješavanja sporova potrošača.

U protekloj godini, sprovedene su aktivnosti koje imaju za cilj afirmaciju i promociju ovog Odbora.

Od strane nadležnog Ministarstva, donijet je Pravilnik o bližim kriterijumima za izbor članova Odbora za vansudsko rješavanje potrošačkih sporova.

U cilju potpune normativne uređenosti vansudske zaštite prava potrošača kroz rad Odbora za vansudsko rješavanje potrošačkih sporova pri Privrednoj komori Crne Gore, radi se na pripremi Pravilnika o programu obuke i načinu polaganja stručnog ispita za lica za sprovođenje postupka vansudskog rješavanja potrošačkih sporova.

Donošenjem nove regulative o zaštiti potrošača u Crnoj Gori, zabilježen je porast upita od strane potrošača i trgovaca o načinu funkcionisanja Odbora, kao i predstavnika advokatskih kancelarija koje se u pravnom prometu pojavljuju kao pravni zastupnici trgovaca.

Ministarstvo ekonomije je 25.11.2020. godine donijelo Rješenje o imenovanju predsjednika Odbora za vansudsko rješavanje potrošačkih sporova. Za predsjednika Odbora imenovan je Spasoje Đurđić, dip.pravnik.

11. INFORMISANJE

Privredna komora Crne Gore intenzivno radi na izgradnji partnerskog odnosa sa medijima. Redovno i tačno izvještavanje o aktivnostima realizovanim od strane Privredne komore predstavlja poseban prioritet u radu.

Zahvaljujući brojnim aktivnostima i veoma sadržajnim izvještajima, javnost je u 2020. godini bila informisana o svim aktuelnim dešavanjima u privrednom životu.

Sve informacije od značaja za naše članice, donosiocice odluka, građane i široku javnost plasiraju se u cilju informisanja javnosti i medija kroz saopštenja za javnost, intervju s predstavnicima privrede i nadležnih institucija, učešće u televizijskim i radio emisijama, objavljivanje tekstova i stavova u štampanim medijima i portalima, kao i svim drugim vidovima izvještavanja i oglašavanja.

Privredna komora je sa velikom posvećenošću pratila sve relevantne događaje za privredu i na dnevnoj osnovi pripremala materijale za medije. Rezultat toga rada su 349 saopštenja i 218 sati snimljenog audio-video materijala, koji su između ostalog poslužili i za izradu filma o radu Privredne komore u formatu godišnjeg izvještaja.

U periodu pandemije oglašavanjem putem bilborda na preko 70 lokacija u Crnoj Gori intenzivirali smo kampanju "Kupujmo domaće" i dodatno promovisali crnogorske proizvode. U saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom i komercijalnim bankama podržali smo kampanju "Ljetuj doma".

Javnost redovno informišemo o privrednim aktuelnostima putem elektronskih i štampanih medija, veb sajta i mjesečnog časopisa - "Glasnik".

Kroz saradnju sa urednicima i novinarima domaćih i starnih medija razvijen je pristup kojim postižemo dobru medijsku pokrivenost i obaviještenost najšire javnosti o aktivnostima Komore i njenih članica.

Ovu činjenicu potvrđuje i podatak da je Privredna komora u 2020. imala 2542 objave u medijima.

Veb sajt Komore pruža transparentan, jednostavan i lak pristup informacijama, kao i efikasno sredstvo informisanja o našem radu. Broj posjeta sajtu je stabilan i iznosio je 160.847.

U prethodnoj godini izdato je 12 brojeva časopisa Glasnik. Pored štampanog izdanja, koje se distribuira na 1160 adresa, Glasnik se objavljuje i na sajtu Privredne komore. Ukupno je objavljeno 77 intervju sa crnogorskim privrednicima, predstavnicima državnih institucija i akademske zajednice. Sopstvena produkcija iznosi 76%.

PRIVREDNA
KOMORA
CRNE GORE

PRIVREDNA KOMORA CRNE GORE
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

T +382 20 230 545

F +382 20 230 493

E pkcg@pkcg.org

W www.privrednakomora.me

A Novaka Miloševa 29/II, 81000 Podgorica, Montenegro

OSNOVANA ESTABLISHED 1928

PRIVREDNA KOMORA CRNE GORE
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO